ਆ ਗਏ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਭ ਹਾਲ ਆ ਸੁਣਾਇਆ, ਤਾਂ ਓਹ ਜੋ ਧੀਰਜ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਸੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਰਹੇ ਤੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਠੰਢੇ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਓਸ ਨੂੰ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੱਸਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਆਪ ਮੇਹਰਵਾਨ ਦੇ ਡੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਓਨ ਐਡਾ ਮੂਰਖਪੁਣਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਪਰਬਤ ਹੋ ਬੈਠਾ। ਮਹਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਵਾਂਗੂ ਆਕੜ ਕੇ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਸੱਤ ਕਰਤਾਰ ਪੈਰੀਂ ਪੈਣਾ ਬੀ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ, ਚੁਪ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਆਸਣ ਚਿਟਾਈ ਮੰਜੀ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾਖਿੱਚਣ ਓਹ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਅਸਮਾਨਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਏ ਤੇ ਬੁਰੇ ਅਜੋਗ ਬਚਨ ਬੋਲੇ, ਫੇਰ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਸਿੱਖ ਨਾ ਜਰ ਸਕੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਏਸਦੇ ਕੁਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਦ ਚਖਾਈਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਰਜ ਰੱਖੇ। ਓੜਕ ਜਦ ਬਹੁਤ ਗਾਲ੍ਹੀਆਂ ਦੇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਡੇਰੇ ਲੈ ਆਏ। ਭਾਵੇਂ ਫੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਪਾਪੀ ਪਛਤਾਯਾ ਪਰ ਫੇਰ ਵਕਤ ਕਿੱਥੋਂ ਹੱਥ ਆਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਖੇਲਿਆ ਤੇ ਸੋਢੀ ਮੇਹਰਵਾਨ ਜਿਹੇ ਝਾਗੜੂ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਉਦਮ ਮਨੋਰਥ ਰੁਪਯੇ ਖਰਚੇ ਸਭ ਬਿਰਥੇ ਗਏ ॥

ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਟਿੱਕੇ ਗੁਰਦਿਤੇ ਦਾ ਵਯਾਹ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੋਯਾ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਭਵਿਖਤ ਬਚਨ ਜੋ "ਵਧੀ ਵੇਲਿ ਬਹੁ ਪੀੜੀ ਚਾਲੀ" ਕੀਤਾ ਸੀ,ਸਫਲਾ ਹੋਯਾ ਸਮਝਕੇ ਅਤਯੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ। ਏਸੇ ਸਾਲ ਬਕਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਭਾਈ ਮੇਹਰੇ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਧਨੀ ਸਿੱਖ ਸੀ ਇਕ ਹਵੇਲੀ ਬਣਾਕੇ ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਸਾਹਿਬਜੀ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਏਸ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਸੱਤ ਦਿਨ ਨਿਵਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾ ਛਕਣ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਤ ਸੰਗਤ ਨਾ ਹੋਵੇਤਦੋਂ ਤਕ ਅਸਾਂਇਸਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਣਾ। ਹੁਣ ਓਸਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲਗਾ ਤੇ ਓਸਨੇ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਹਜੂਰ ਆ ਕਰ ਓਥੇ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਠ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਮੇਹਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਓਸਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਜਦ ਬਹੁਤ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਤਾਜੀ! ਜੇ ਤੁਸੀ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੇਹਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬਕਾਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਯਾਰੀ ਕਰ ਲੀਤੀ,ਫੇਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਬਿਧੀਏ,ਜੇਠੇ,ਪਿਰਾਣੇ ਸਾਈਂਦਾਸ ਆਦਿਕ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਬਕਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮੇਹਰੇ ਦੇ ਓਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾ ਉਤਰੇ ਜਿਥੇ ਓਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ

ਦਾ ਆਉਣਾ ਸੁਣਕੇ ਗਿਰਦਨਵਾਹੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਜੁੜ ਆਈ, ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੋਯਾ । ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸੰਗਤ ਆਵੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਭਾਈ ਮੇਹਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਏਸ ਗੱਲੋਂ ਭਾਈ ਮੇਹਰੇ ਦਾ ਬੜਾ ਜੱਸ ਹੋਯਾ, ਕਈ ਦਿਨ ਜੋੜ ਮੇਲ ਰਿਹਾ ॥

ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੧੪ ਸੰ: ੧੬੯੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਓਸੇ ਥਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬੀਮਾਰ ਹੋਕੇ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕੀਤਾ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਸੀਹਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਸਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭੀ ਜਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਭਾਈ ਮੇਹਰੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੀ ਸਤ੍ਰਮੀ ਦਾ ਗਊਦਾਨ ਜੱਗਜ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਦਾ ਤਿਲਕ ਏਸੇ ਥਾਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੀ ਜੋਗ ਜਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਮੇਹਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੀ ਕਾਮਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਭੀ ਗੁਰਆਈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਹੋਵੇਗਾ । ਸੋ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਓਥੇ ਗੱਦੀ ਬੈਠਨੇ ਪਰ ਬਚਨ ਸਫਲ ਹੋਯਾ । ਭਾਈ ਮੇਹਰੇ ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਦੇਖਾਂ, ਸੋ ਤਦੋਂ ਤਕ ਜੀਉਂਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਕਾਲੇ ਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕਰ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੇ ਨਮਿਤ ਬੜਾ ਜੱਗਜ ਕੀਤਾ । ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਉਂਤ ਮਿਠਾਈ ਛਕਾਈ, ਸਾਧੂਆਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਭੋਜਨ ਦਿਤੇ ।

੨੪-ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਆਦਿਕ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ, ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਮਾਨ ਜਮਾ ਕਰਨਾ, ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਭੇਜਣਾ, ਬਿਬੇਕ ਸਰ ਅਤੇ ਵਜਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਬਾਸਰਕੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੀੜ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਓਥੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕੇ ਏਸ ਬੀੜ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜ ਚਾਰ ਸੰਤ ਜੋਗਾਭਿਆਸੀ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਗਯਾਨ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੈਸੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਭੀ ਗੁਰਿਆਈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਓਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੇ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਵਰਗੇ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਤਸੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਯਾ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਜਾਂਦੇ ਸੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਖ਼ਾਸ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਜੋਗਾਭਿਆਸੀ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਪਰ ਬ੍ਰਹਮ ਵੀਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਚੇ ਰਹਿਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਓਥੇ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਕਟਈ ਡੇਢ ਸੌ ਬਰਸ

ਦਾ ਹੋਕੇ ਸੰ: ੧੯੧੩ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਬਬੇਕ ਸਰ ਕਨਾਰੇ ਗੁਜ਼ਰਯਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਭਾਈ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਸੰਤ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਚੇਲੇ ਬਾਲੇ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁਣ ਭੀ ਬਾਸਰਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ॥

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆਯਾ ਦੇਖ ਕੇ ਤੀਰ ਕਮਾਣਾਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਗੋਲੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਜਮੂਰੇ, ਨਵੀਨ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਂ ਕਰਣ ਲੱਗੇ। ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਜੋ ਸੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਙਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਟਕਰਾ ਦਿੰਦਾ, ਰੁਪਯੇ ਦੇ ਅੱਖਰ ਮਲ ਸਿਟਦਾ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਬਲੀ ਹੋਯਾ ਕਿ ਘੋੜੇ ਤੇ ਭੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਉਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਓਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਓਸਦਾ ਜੋਰ ਤੁੱਛ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਸਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਬਖਸ਼ਦੇ ਸੇ,ਕੌਲਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਭੀ ਓਸੇ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਸੀ। ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਜੇਠਾ, ਅਮੀਆਂ, ਭਾਨਾ, ਕਲਯਾਨਾ, ਝੰਡਾ ਭੱਲਣ ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਉਘੇ ਉਘੇ ਬਹਾਦੁਰ ਲੋਗ ਜੋ ਗੁਰੂਜੀ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਰਸ਼ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਭੀ ਕੁਛ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸੀ॥

ਹੁਣ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਤਲਾਉ ਤਯਾਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਓਸ ਕੰਮ ਦੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਓਥੇ ਪਹਿਰ ੨ ਬੈਠ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਲਾਂ ਦਾ

ਸੁਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਚਲਾਉਂਦੀਰਹਿੰਦੀ, ਸਤਸੰਗੀਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕਠੇ ਹੋਜਾਂਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਬਲਕਿ ਕਦੇ ਕਦੇ ਡੇਰ ਲਗਣੇ ਕਰ ਲੰਗਰ ਭੀ ਬ੍ਰਤਣੋਂ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ, ਸੰਗਤਅੱਕ ਜਾਂਦੀ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕ ਪੁਰਖ ਬਬੇਕ-ਹੀਨ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਲਪਣਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਸੇ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਦੇ ਗੁਜਰਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਰੇ ਪੁਰੇ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬਣ ਗਏ। ਹੁਣ ਬਿਨਾ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦੀ ਲੀਲਾ ਦੇਖਣੋਂ, ਸਲਾਹੁਣੋਂ ਯਾਂ ਕੌਲਾਂ ਪਾਸ ਬੈਠੇਰਹਿਣ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵੱਲ ਧਯਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ। ਦੌਲਤ ਖਰਚ ਕੇ ਤੁਰਕਣੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਤਲਾ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਸੱਚਾ ਭੇਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮੂੰਹ ਆਈਆਂ ਪਏ ਬਕਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸੋਢੀ ਮੇਹਰਵਾਨ ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅਣਹੋਈਆਂ ਗਲਾਂ ਉਡਾ ਛੱਡੀਆਂ, ਸਚ ਹੈ "ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਤ ਕਰੇ ਅਣਹੋਂਦੀ" ਹੁਣਜਦ ਤੁੱਛ ਬੁਧੀਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਮੂਰਖ ਸਿੱਖ, ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣ ਤੇ ਧਿਕਾਰਨ ਲੱਗੇ ਜੋਬਾਦ ਖਿਬਾਦਦਾ ਕਾਰਨਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਏਸ ਖੋਟੀ ਤੇ ਝੂਠੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਵਧਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਢੀ ਬਦਲੀ, ਗੋਪਾਲ ਸੇਠ, ਤਖਤੂ ਤੀਰਥਾ, ਨਵਲਾ

ਨਿਹਾਲੂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਜੇਤਾ, ਤਿਲੋਕਾ, ਸੂਰਾ, ਤੁਲਸੀ, ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਸਿਖਾਂਨੇਭਾਈਗੁਰਦਾਸਜੀ ਪਾਸਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਸਾਮਰੱਥ ਮੁਸਾਹਿਬ ਹੋ । ਹੁਣ ਕੌਲਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮੁਹੱਬਤ ਰਖਣੇ ਬਦਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਅਜੇਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੱਕਦੇ, ਜਿਸਤਰਾਂ ਜਾਣੋ ਤੁਸੀ ਕੌਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਾਓ । ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਲਾਇਕ ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਮ੍ਰਥ ਸਮਝਕੇ ਅਨੇਕ ਸਿਖਾਂ ਸਮੇਤ ਬਾਸਰਕੇ ਬੀੜ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾ ਕਰ ਸਭ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਏਹ ਅਰਜ ਕਰਾਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕੌਲਾਂ ਬਦਲੇ ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਸਪਰ ਬਖੇੜਾ ਹੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਕਿਰਨ ਤੇ ਪੌਣ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ। ਜਿਕੁਰ ਹੋਰ ਸਭ ਕਾਮਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਕਰ ਹੀ ਹੁਣ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਤਯਾਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ਤੇ ਓਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਬਬੇਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਗੁਰਦਾਸ, ਜੇਠੇ, ਪੈੜੇ ਆਦਿਕ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਏਹੋ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਓਸੇ ਦਿਨ ਕੌਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਸ ਨੂੰ ਮੰਦ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਵੇਖਦੇ

ਕੇਵਲ ਓਸਦੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਆਈ ਦੀ ਲਾਜ ਅਰ ਮੀਆਂਮੀਰ ਦਾ ਲਿਹਾਜ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸੇ। ਹੋਰ ਜੋ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਨੇ ਬਬੇਕ ਦਾ ਨਾਮ ਲੀਤਾ ਸੀ ਓਹ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਬੇਕਸਰ ਤਾਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਫੇਰ ਤਿਆਰ ਕਰਾ-ਇਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਦੇ ਵਜਾਹ ਦਾ ਦਿਨ ਜੋ ੨੬ ਜੇਠ ਸੰ: ੧੬੮੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਥਾਪ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਵੈਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੇ ਪਰ ਸਿੰਘੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਨੂੰ ਮੱਲੇ ਪਿੰਡ ਭੇਜਕੇ ਨੰਦ ਕੌਰ ਤੇ ਧਰਮੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸਾਮੱਗਰੀ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਨੀ ਅਰੰਭੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈ ਪੱਕਣ ਲੱਗੀ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਪੱਛਮ ਦੇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਆਈ, ਓਨ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਭੀ ਬੜੀ ਮਜ਼ਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੱਬ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਲੰਗਰ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਹੜੀ ਮਿਠਾਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਲਿਆਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛਕਾਓ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਏਹ ਮਿਠਾਈ ਤਾਂ ਸਗਨਾਂ ਦੀ ਹੈ,

ਪਹਿਲੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛਕਾ ਕੇ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਊ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੁੱਤਾਂ ਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਏਹ ਜਵਾਬ ਸੁਣਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਅੱਛਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਏਹ ਮਿਠਾਈ ਤੁਰਕ ਖਾਣਗੇ। ਇਹ ਸਰਾਪ ਸੁਣਕੇ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬਿਆਪ ਗਿਆ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ (ਜਿਸ ਦੀ ਸਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ) ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਈ, ਬਥੇਰਾ ਆਪਣੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ਾ ਰਹੀ, ਭਲਾ ਤੀਰ ਚੱਲੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਫੇਰੇ। ਯਥਾ-" ਸਾਧੂ ਬੋਲੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ਸਾਧੂ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਬਿਰਥਾ ਨ ਜਾਇ" ਓੜਕ ਓਹ ਮਿਠਾਈ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖਾਧੀ ॥

੨੫-ਬਾਜ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤਜਾਰੀ ਤੇ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੱਠ ਹੋਣਾ

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਗਾਊ ਹੋਣਹਾਰ ਸੋਚਕੇ ਬਹੁਤ ਸੂਰਬੀਰ ਰਾਠ ਲੋਗ ਮਾਝੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਬੁਲਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖ ਲੀਤੇ, ਜੋ ਕੁਛ ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਸੋ ਦਿੱਤਾ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਲਗੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਕੇ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਹਾਲੇ ਪਿੰਡ ਪਾਸੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਦੁਪਹਰ ਹੋਣਦੇਕਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਓਥੇ ਠਹਿਰਾ ਲੀਤੇ, ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਢਾਬ ਕਿਨਾਰੇ ਉਤਰ ਪਏ, ਪ੍ਰੇਮੀ

ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਦਾਣਾ ਘਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭੇਜਿਆ । ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰੋਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਭੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦਾ ਹੋਯਾ ਕੁਹਾਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਉਸਦਾ ਚਿੱਟਾ ਬਾਜ਼ ਜੋ ਲਾਲ ਬਿਦਖਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤੋਹਫਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਸੁਰਖਾਬ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਿਆ ਹੋਯਾ ਦੂਰ ਚਲਾ ਆਯਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ । ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪਿੱਛੇ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਫੇਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੁਸਾਹਬ ਭੇਜੇ ਤਦ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ, ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਖੀਲਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਦਾਉ ਲਗਾ। ਕਿਨੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਉਤੇ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਮੇਹਰਵਾਨ ਤੇ ਮੇਹਰਵਾਨ ਹੋਯਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕਲਾ ਫੇਰੀ,ਕੁਛ ਤਾਂ ਬਾਜ ਬਦਲੇ ਸ਼ਾਹ ਧੁਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਾਕੀ ਲਹੌਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਕਾਸਮ ਬੇਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜੀਆਂ ਸੁਣਾਕੇ ਭਖਾਦਿੱਤਾ,ਸਗੋਂ ਏਹ ਭੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਪੀਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ, ਹੁਣ ਜੰਗੀ ਸਮਾਨ ਤੇ ਫੌਜ ਜਮਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਝੂਠਾ ਤੇ ਆਪਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗਲੋਂ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਝੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਜੋ ਭਾਰੀ ਲੜਾਕਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਕੁਛ ਫਸਾਦ ਕਰੇਗਾ । ਜਿਸ ਨੇ ਅਜ ਬਾਜ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਯਾ ਹੈ ਕੱਲ ਤਾਜ ਨੂੰ ਪਾਉਣੋਂ

ਕਦ ਟਲੇਗਾ ? ਤਾਂਤੇ ਹੁਣੇ ਖਬਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਏਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਅਨੇਕ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਕੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖੱਲ ਵਾਂਗੂੰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗੂੰ ਵਡੇ ਵਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨੇਤਰ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਖਾਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਉਮਰਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂਨੂੰ ਬਾਜਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ। ਏਧਰ ਲਾਹੌਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੱਕ ਹੀ ਖਬਰ ਪੁਚਾਈ,ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਏਹ ਖਬਰ ਦੇਸ ਵਿਚ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਏਹ ਖਬਰ ਮਾਝੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਵਿਚਹੋਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀ ਜੋ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਓਹ ਵੇਲਾ ਅੱਜ ਤਨ ਦੇਣਦਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸਣ ਵਿਚ ਅਧੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰੋਂ ਭਾਰਾ ਲਾਹ ਛਡਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਉਮਰ ਗੁਰੂ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਜਿਥੇ ਸਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਖੈ-ਸੁਖ ਸਚਖੰਡ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਤਾਂਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਮਿੱਤ ਸੀਸ ਦੇਕੇ ਓਹ ਪਰਮ ਪਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਈਏ ਜੋ ਜੋਗੀ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਏਹ ਵੀਚਾਰ ਧਾਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਕੈਂਥੋ ਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਭ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਜੱਟ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ)ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ

ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਓਹ ਬਹਾਦਰ ਪਹਿਲੇ ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ ਭਾਈ ਸਹਿਲੋ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੇ ਮਸੰਦ ਸੇ,ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਮੰਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਏ ਸੇ। ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਰਚ ਲੈਕੇ ਅਕੋਈ ਪਿੰਡ ਜਿਥੇ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਗਾ ਹੈ ਜਾ ਉਤਰੇ।ਜਦ ਓਥੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਗਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਓਥੋਂ ਭੀ ਪੰਜ ਸਤ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰੇ।ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਾਹ ਓਹ ਲੰਘਦੇ ਓਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਸਿੱਦਕੀ ਸਿੱਖ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਦੇ। ਓੜਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋੜੀ ਚਾਰ ਸੌ ਬੀਰ ਕੱਠਾ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜੋਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ,ਅਸੀਂ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬ ਹਾਂ, ਕੇਵਲ ਸੀਸ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ। ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਬਵੰਜਾ ਬੀਰ ਬਹੁਤ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਆਏ ਹਨ।ਜਾਂ ਪਾਸ ਬੁਲਾਏ ਤਾਂ ਓਹਨਾਂ ਆ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਬਠਾਕੇ ਸਨਾਥ ਕੀਤੇ, ਇਕੋ ਘੜੀ ਚਾਰ ਸੌ ਬੀਰ ਆ ਜਾਣਕਰਕੇ ਸਭ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ' ਕਹਿ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਖਸ਼ ਕਰ ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ, ਜੇਠੇ, ਪਿਰਾਣੇ ਪੈੜੇ ਨੂੰ ਸੌ ਸੌ ਸਵਾਰ ਸੌਂਪਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਥੇਦਾਰ ਬਣਾ

ਦਿੱਤਾ। ਬ੍ਰਿਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆਂ ਹੈ ਕਿ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਚੇਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪਾਸ ਭੀ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆ ਕਰ ਸਿਖ ਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੇ।

੨੬—ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਪਿਪਲੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਹੁਣ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਉਧਰੋਂ ਰਸੂਲ ਖਾਂ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਸਵਾਰ ਪਜਾਦਾ ਲੈਕੇ ੧੩ ਜੇਠ ਸੰ: ੧੬੮੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਤਦ ਏਧਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਢਾਈ ਕੋਹ ਅਗੇ ਹੋਕੇ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਪਿਪਲੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਪਰ ਨਹੀਂ; ਕੁਦਰਤ, ਹਿੰਮਤ, ਇਤਫਾਕ ਦੇ ਤਾਬੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਅਸਵਾਰ ਦੇਕੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਬੜੇ ਬੜੇ ਬਹਾਦੁਰ ਲੜਾਕੇ ਪਠਾਣ ਸੇ ਤੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਖੱਬ ਪਾਸੇ। ਹੋਰ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ੨ ਜਥੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਲੜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਅਧੀ ਫੌਜ ਪਿਛੇ ਰਖ ਲਈ, ਓੜਕ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਠੂਹ ਠਾਹ ਹੋਪਈ। ਤੀਰਗੋਲੀ ਬਰਸਣ ਲੱਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਹੱਲੇ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਏ, ਪਰ ਅਜੇ ਪੈਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲੇ ਸੀ ਕਿ ਮਝੈਲ ਜੱਟ ਲੁਟੇਰੇ ਅਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਚੁਫੇਰੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੋਏ ਤਾਂ

ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਦਦ ਆਈ ਜਾਣ ਲਿਆ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਓਹ ਡਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਮੌਲਾ ਬਖਸ਼ ਬੇਟਾ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਤੇ ਕੁਤਬ ਦੀਨ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜਾਫ਼ਰ ਏਹ ਸਭ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਖਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਗਿਆ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਸ਼ਾਹੀ ਨੱਸ ਖਲੋਤੀ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਝੈਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁ-ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਘੋੜੇ ਖੋਹ ਲੀਤੇ, ਪੰਜ ਕੋਹ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ, ਓੜਕ ਜਿੱਤਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਤੋਂ ਇਨਾਮ ਪਾਇਆ, ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਫਤੇ ਪਾਈ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧ ਗਏ ॥

੨੭–ਦੂਜੀ ਲੜਾਈ

ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਸੁਣਕੇ ਅਜਿਹੀ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁਖਲਸਖਾਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜ਼ਫਰਜੰਗਨੂੰਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਇੱਕ ਤੋਪਖਾਨਾ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਖਾਂ ਕਸੂਰੀ, ਕਲੰਦਰ ਖਾਂ ਤੂਰਾਨੀ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਤਾਹਰ ਬੇਗ, ਨਵਾਬ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਜੌਨ ਪੁਰੀਆ, ਸ਼ੰਮਸ ਖਾਂ ਆਦਿਕ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦੇਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਬਾਜ ਸਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਕਰੋ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਏਧਰ ਪੰਜਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਸ੍ਵਾਰ ਪਜਾਦਾ ਇੱਕ ਵਾਲ ਹੇਠ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕੋਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਕੇ ਮੋਰਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਦੇ ਪਜਾਸੇ ਭੁੱਖੇ ਬਾਘਾਂਵਾਂਙ ਲਾਹੌਰ

ਵੰਨੀਂ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸੇ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਬਹਾਦਰ ਖਾਂ ਹਰਾਵਲ ਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਤਾਹਰ ਬੇਗ ਆ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾ ਉਡੀਕਿਆ, ਪਹਿਰ ਕੁ ਦਿਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ਾਹੀ ਸਿਪਾਹ ਜਾਨ ਬਚਾਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਾਨਾਂ ਤੋੜਕੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ ਹੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਕਾਇਮੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਰੋਕੇ। ਭਾਵੇਂ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਬੜਾ ਘੁਮੰਡ ਸੀ, ਪਰ ਕਸੂਰੀ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਞੁਛਾਰ ਨਾ ਸਹਾਰ ਕੇ ਦੌੜ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਹੋਰ ਫੌਜ ਭੀ ਦੌੜਕੇ ਕੋਟ ਅੰਦਰ ਆ ਵੜੀ। ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਛੁਡਾ ਲੀਤਾ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋਗਿਆ, ਤੁਰਕ ਤਾਂ ਫਤੇ ਦੇ ਘੁਮੰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਨਚਿੰਤ ਹੋਕੇ ਆ ਸੁਤੇ। ਏਧਰ ਢਲੀ ਰਾਤ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਭੱਲਣ, ਜੱਟੂ,ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਸ਼ਾਹੀ ਲਸ਼ਕਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਪਏ। ਓਹ ਅੰਨ੍ਹੇਰੀ ਰਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਘਬਰਾਕੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਦੌੜ ਪਏ, ਕੁਛ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਕੁਛ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ ਮਰੇ, ਬਾਕੀ ਨੱਠ ਕੇ ਭਕਨੇ ਪਿੰਡ ਪਾਸ ਜਾ ਠਹਿਰੇ। ਸਿੱਖ ਅਨੇਕਾਂ ਘੋੜੇ ਹਥਯਾਰ ਲੈ ਮੁੜੇ, ਏਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦਖਾਂ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਤਾਹਰ ਬੇਗ, ਮੌਲਵੀ ਰਮਜ਼ਾਨ ਤੇ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਰੁਸਤਮ ਖਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਬਹੁਤ ਸਿਪਾਹ ਸਮੇਤ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਭੀ ਭਾਈ ਭਾਨਾ, ਬਾਗਾ, ਸੋਭਾ, ਭਾਗੂ,

ਦਾਮਾ ਚੰਦ ਆਦਿਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ॥

੨੯–ਤੀਸਰੀ ਲੜਾਈ

੨੪ ਜੇਠ ਨੂੰ ਜਦ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਨੇ ਲਾਹੋਰੋਂ ਆਕੇ ਰਾਤ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਰੰਜ ਹੋਯਾ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹ ਨੂੰ ਤਾੜ ਫਾੜ ਕਰਦਾ ਹੋਯਾ ਨਗਾਰੇ ਬਜਵਾਕੇ ਜੰਮੇ ਪੈਰ ਸਿੱਧਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਆਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਦਿਨ ਚਾਰ ਘੜੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਏਹ ਕਸਮ ਪਾਈ ਕਿ ਬਿਨਾ ਫਤੇ ਕੀਤੇ ਤੇਗ ਮਜਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹਿਰ ਪਨਾਹ ਦੇ ਆਸਰੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜਦ ਕੋਟ ਭੰਨਕੇ ਤੁਰਕ ਅੰਦਰ ਆ ਵੜੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕਿਲੇ ਲੋਹ ਗੜ ਵਿੱਚ ਵੜਕੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਬਾੜ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਮਾਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਿਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਤੋਪਾਂ ਅਸਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਨਕਲੀ ਜੋ ਖੇਮਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੋਹਰੀ ਤ੍ਰਖਾਣ ਸਿੱਖਨੇ ਬ੍ਰਿਛ ਕਟਾਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ, ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਈ ਹੱਲੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਰੋਕੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਨੁਖ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹਾ-ਇਆ, ਜਦ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਕੰਧ ਭੀ ਢੇਹ ਸਿੱਟੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰੋਹਤ ਸਿੰਘੇ, ਬਾਵਕ ਰਬਾਬੀ ਜਮਾਲ ਖਾਂ ਰਜਪੂਤ, ਭਾਈ ਭਾਗੂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਡੋਲਿਆਂ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਕੇ ਰਾਮਸਰ ਵੰਨੀ ਲੈ ਜਾਓ ਤੇ ਵੀਰੋ ਦੀ ਮਾਈ ਨੂੰ

ਆਖਣਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜਾਨਾਂ ਲੈਕੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪੈਣ ਮਤੇਂ ਹੋਰ ਹੋਰ ਚੀਜਾਂ ਦੇ ਚੁਕਣੇ ਸੰਭਾਲਣੇ ਵਿੱਚ ਲੋਭ ਕਰਕੇ ਡੇਰ ਕਰਨ। ਤੁਸੀਂ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਕੇ ਤਕੜਾਈ ਰੱਖਣੀ । ਸ੍ਰੀ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਤਾਂ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬਿਘਨ ਹੋਯਾ ਵੇਖਕੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਪ੍ਰੋਹਤ ਸਿੰਘੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਗਈ,ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮੁਰਵਾਹੀ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਭਾਵੀ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਤੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਅਮੇਟ ਹੈ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਮਿਠ੍ਹਾਈ ਤੁਰਕ ਖਾਣਗੇ ਫੇਰ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਰੋਨੀ ਹੈਂ? ਛੇਤੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਭੀ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਪਤਨੀਆਂ ਤੇ ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਚੁਕਣੇ ਯੋਗ ਵਸਤ ਝੱਟ ਪੱਟ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟ ਬਾਕੀ ਭਰਾ ਭਕੁੰਨਾ ਘਰ ਕੋਠਾ ਮਿਠਾਈ ਦਾ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਰਥਾਂ ਡੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਵਾਰ ਹੋਗਈਆਂ।ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਸੰਘਣੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਵਿੱਚਦੀ ਬੜੀ ਔਖਿਆਈ ਨਾਲ ਰਾਮਸਰ ਪਹੁੰਚੇ।ਤੜਕੇ ਨੂੰ ਏਧਰੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਜੋਰ ਪਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨੀ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਠਹਿਰਾ ਕਿਲਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਰਾਮਸਰ ਪਹੁੰਚ ਪਏ।ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਯਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਤੇ ਗੁੱਡੀਆਂ ਸੰਭਾਲਦੀ

ਰਹਿ ਗਈ,ਤਾਂ ਸਿੰਘੋ ਪ੍ਰੋਹਤ ਤੇ ਬਾਵਕ ਰਬਾਬੀ ਆਦਿਕ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਪਛਾਣਦੀ ਸੀ, ਭੇਜਕੇ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਝਬਾਲ ਪਿੰਡ ਵੱਲੀਂ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸੀ, ਤੋਰਕੇ ਜੰਞ ਨੂੰ ਭੀ ਜੋ ਮੱਲੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ,ਅਸਵਾਰ ਭੇਜਕੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਸੇ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਕੇ ਆਖਿਆ:ਅਸੀਂ ਕੱਲ ਨੂੰ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚਕੇ ਬੀਬੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗੇ ॥

ਹੁਣ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੇਵਲ ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਖਲੋਤੇ। ੨੫ਜੇਠ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਤੇ ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਲੈਕੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦੀ ਤਰਫ ਜਾਓ,ਜੋ ਤੁਰਕ ਫਿਰਦਾ ਦਿੱਸੇਓਸ ਨੂੰ ਮਾਰੋ,ਓਹ ਆਪੇ ਤੁਸਾਡੇ ਪਿਛੇ ਪੈਣਗੇ, ਤੁਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਥੋ ਤਿਕੂੰ ਲੈ ਆਓ। ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਸੱਧਰ ਤੇ ਜੋਗਣੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਲਾਹੀ। ਜਦ ਏਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੋਹਰੀ ਚੋਬਦੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਓਥੇ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਤੁਰਕ ਮਾਰੇ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲੀਆਂ ਤਦੋਂ ਮੁਖਲਸਖਾਂ ਨੇਜਾਣਿਆਂ ਕਿਗੁਰੂ ਅਜੇ ਤਕ ਏਥੇ ਹੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸ਼ਮਸਖਾਂ, ਤੇ ਅਨੁਵਰਖਾਂ,ਪੰਜ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਪੰਜਕੁ ਹਜ਼ਾਰਸਿਪਾਹੀ ਲੈਕੇ ਵੱਡੇ ਜੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਉਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਆ ਪਏ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਿੱਖ ਪਿਛੇ ਹਟਦੇ ਆਏ ਤੁਰਕ

ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਵਧਦੇ ਆਏ, ਓੜਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਰਥ ਦੇ ਪੂਰਬ ਉੱਤਰ ਕੋਣੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਭਾਈ ਭਾਨੂੰ ਜੱਥੇ-ਦਾਰ ਨੇ ਭਾਈ ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਜੇ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਹਟਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਕਾਇਰ ਸਦਾਵਾਂਗੇ। ਏਸ ਗੱਲ ਨਾਲੋਂ ਏਥੇ ਹੀ ਲੜਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਏਹੋ ਸਲਾਹ ਠੀਕ ਠਟਕੇ ਓਹ ਓਸੇ ਥਾਂ ਡਟ ਗਏ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਮੰਡਕੇ ਅਜੇਹੇ ਲੜੇ ਜੋ ਤੁਰਕਾਂਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰ ਘੱਤੇ। ਸੰ ਮਸਖਾਂ ਭਾਨੂੰ ਦੇ ਖੜਗ ਦਾ ਗ੍ਰਾਸਤੇਅਨਵਰਖਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤੂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ। ਤੁਰਕੀ ਫੌਜ ਨੱਠਣ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦਖਾਂ ਸੱਯਦ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਵਾਰ ਲੈਕੇ ਆ ਪਹੁੰਚਯਾ,ਜਿਸਤੋਂ ਤੁਰਕ ਫੇਰ ਪੈਰ ਜਮਾਕੇ ਸ਼ੇਰ ਹੋਗਏ। ਅਲੀਮੁਹੰਮਦਖਾਂਦੇਲਲਕਾਰੇ ਹੋਏ ਤੁਰਕ ਇਕੇ ਵਾਰ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂਪੁਰਆ ਪਏ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਭਾਈ ਅਮੀਆਂ ਦੋ ਸੌ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪਹੁੰਚ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਅਜੇਹੀ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਟੁਟਣ ਲਗਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਅਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਤੇ ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੂੰ ਜੋ ਅਦੁਤੀ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ਸਨ ਪੰਜ ਸੌ ਅਸਵਾਰ ਦੇਕੇ ਭਾਈ ਭਾਨੂੰ ਦੀ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆਏਹਨਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਨੇ ਤੁਰਕਾਂਨੂੰ ਫੇਰ ਪਛਾੜ ਸਿਟਿਆ,ਸੈਂਕੜੇਜਵਾਨ ਘੋੜੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲਟਾ ਕਰ ਜੰਗ ਨੂੰ ਠੱਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਸਿੰਘੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਵਧਿਆ ਦੇਖਕੇ ਅਲੀਮੁਹੰਮਦਖਾਂ ਅਲੀ ਅਲੀ ਕਰਕੇ ਆ ਪਿਆ

ਫੇਰ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਬਹਾਦਰ ਇੱਕ ਦੀ ਇੱਕ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਟਲੇ, ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਬਾਜੇ ਅਜੇਹਾ ਹੌਸਲਾ ਦੇਕੇ ਲੜਾ ਰਹੇ ਸੇ ਕਿ ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਵਾਂਗੂੰ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਉ ਭੁਲਕੇ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਸੁਝਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਸਿੰਘੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਮਾਰਿਆਗਿਆ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਗਿਲਜੇ ਸਿੰਘੇ ਉਤੇ ਆ ਪਏ, ਓੜਕ ਜਦ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੰਘਾ ਭੀ ਜੂਝ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਬਹਾਦਰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਸੁਣਿਆਂ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰਬੀਰ ਰਸ ਨੇ ਠਹਿਰਨ ਨਾ ਦਿਤਾ, ਆਪ ਜੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆ ਖੜੋਤੇ ਅਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਪੈੜਾ, ਭੱਲਣ, ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ, ਜੱਟੂ ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੂਰਬੀਰ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਉਛਲ ਪਏ। ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੀਰ ਤਾਂ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਜਵਾਨ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਚੀਰ ਕੇ ਪਾਰ ਪੈ ਹੀ ਰਹੇ ਸੇ, ਪਰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਭੱਲਣ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਦਿਕ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬਾਣ ਭੀ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਤੁਰਕਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਧਰ ਲੀਤਾ ਤੇ ਓਹ ਵਿਚਲ ਚੱਲੀ ਤਦ ਨਵਾਬ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਜੌਨ ਪੁਰੀਆ, ਬਹਾਦਰ ਖਾਂ ਕਸੂਰੀ,ਕਲੰਦਰ ਖਾਂ ਤੂਰਾਨੀ, ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ, ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਕੈਹਰ ਦਾ ਜੰਗ ਹੋਯਾ, ਦੁਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਅਜੇਹੇ ਜਾਨਾਂ ਤੋੜਕੇ ਲੜੇ ਕਿ ਲੋਥ ਪਰ ਲੋਥ

ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ। ਧਰਤੀ ਬੀਰ ਬਧੂ ਹੋ ਬੈਠੀ, ਜੋਗਣੀਆਂ, ਭੈਰੋ,ਭੂਤ,ਪ੍ਰੇਤ,ਖਵੀਸ, ਗੀਦ, ਕਾਕ, ਸਵਾਨ ਸਿਆਲ, ਬਾਂਛਿਤ ਪੇਟ ਭਰ ਭਰ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਜੱਟੂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਦਾ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣਾ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬਹਾਦਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਭੈੜੀ ਪਈ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨ ਬੇਗ, ਫਤੇ ਖਾਂ ਪਸ਼ੌਰੀ, ਲੁਤਫ ਖਾਂ, ਦਿਦਾਰ ਅਲੀ, ਸੱਯਦ ਇਸਮਾ-ਈਲ ਖਾਂ ਆਦਿਕ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੁਸਾਂਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਰੁਪਯੇ ਅਹੁਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਿਮਕ ਹਲਾਲੀ ਕਰੋ, ਜਿੱਤੋਗੇ ਤਾਂ ਜੱਸ ਜਾਗੀਰ ਇੱਜ਼ਤ ਪਾਓਗੇ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤਾਂ ਭਿਸ਼ਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਭੋਗੋਗੇ, ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲੱਡੂ ਹਨ। ਤਾਂਤੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਾਨਾਂ ਤੋੜਕੇ ਲੜਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ,ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਦੇ ਵੰਗਾਰਨੇ ਕਰਕੇ ਤੁਰਕ ਹਾਲ ਹੂਲਮਚਾ-ਉਂਦੇ ਮਾਰੂ ਬਜਵਾਉਂਦੇ ਅਲੀ ਅਲੀ ਗਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤੇਜ ਕਰਕੇ ਇਕੇ ਵਾਰੀਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਉੱਤੇ ਆ ਪਏ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਸੀਸ ਦੇਕਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਲੈਣ ਆਏ ਸੇ, ਬੜੀ ਹੁਬ ਤੇ ਕਾਇਮੀ ਨਾਲ ਬੀਰ ਰਸ ਵਿਚ ਮੱਤੇ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ਅਤਯੰਤ ਜ਼ੋਰ ਦੇਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਹੱਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਜਦ ਤੁਰਕ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਕੇ

ਹੌਲੇਹੋ ਖੜੋਤੇ ਅਰ ਠਹਿਰ ਕਰ ਜੰਗ ਦੇ ਰੰ ਤੀ ਪੂਰਬਕ ਲੜਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਏਧਰੋਂ ਭੀ ਭਾਈ ਬਿਧੀਆ, ਪੈਂਦੇਖਾਂ, ਭੱਲਣ, ਭਾਈ ਤੋਤਾ, ਜੈਤਾ, ਜਗਨਾ, ਪਰਾਗਾ, ਤਖਤੂ, ਤਲੋਕਾ, ਦੇਵੀਦਾਸ, ਪੈੜਾ, ਜੇਠਾ ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਬਾਵਕ ਆਦਿਕ ਜੋਧੇ ਸਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਕੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਉ ਪਾਉ ਪੱਕੇ ਦੇ ਖਪਰਜਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਣ ਨਾਗ ਫਣੀ; ਤੁਕੇ, ਬਾਗੜਾਂ ਵਾਲੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰਚਾਰ ਘੋੜੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਚੀਰਧਰਤੀ ਪਰ ਲਿਟਾ ਰਹੇ ਸੇ, ਪਰ ਮਲਕ ਜਾਤੀ, ਬਿਧੀਆ, ਪੈਂਦਾ, ਭੱਲਣ, ਤੋਤਾ, ਆਦਿਕ ਜੋਧੇ ਭੀ ਕੁਛ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ਸੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੂੰ ਓਹ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਦੋ ਘੜੀ ਬਰਸੇਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫਗਣ ਚੇਤ ਦਾ ਮੀਂਹ ਭੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ,ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ, ਸਿਪਾਹੀ ਨਾਲ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਲੜਕੇ ਖੂਬ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਗੁਬਰ ਕੱਢੇ। ਭਾਵੇਂ ਮੀਰ ਸਜਾਦਤ ਅਲੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜਾਨ ਮੁਹੰਮਦ, ਦਿਲਾਵਰ ਅਲੀਖਾਂ ਆਦਿਕ ਸ਼ਾਹੀ ਉਮਰਾਵਾਂ ਨੇ ਜੋ ਬੜੇ ਬੜੇ ਜਫਰਜੰਗ ਸਦਾਉਂਦੇ ਸੇ ਅਨੇਕ ਹੱਲੇ ਕੀਤੇ, ਘਟਾ ਵਾਂਗੂ ਫੌਜ ਜੋੜ ਜੋੜਕੇ ਗਰਜ ਗਰਜ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤਰ ਲਸ਼ਕਾ ੨ ਛੁੱਟਾਂ ਕਰ ਕਰ ਆਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਹਲਾ ਸਕੇ, ਸਗੋਂ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਦੇ ਹਥੋਂ ਕਲੰਦਰ ਖਾਂ ਮੋਯਾ। ਭਾਈ ਤੋਤੇ ਦੇ ਤੀਰ ਨੇ ਦਿਦਾਰ

ਅਲੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਦਿਦਾਰ ਕਰਾਯਾ ਤੇ ਜਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੇ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਲੁਤਫ ਖਾਂ ਨੂੰ ਭੱਲਣ ਦੀ ਤੇਗ ਨੇ ਲੁਤਫ ਦਿਖਾਇਆ। ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦੀ ਦਿਲਾਵਰੀ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਉਡੀ, ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਨੇਕ ਸੂਦਾਰ ਧਰਮ ਦਾ ਦੂੰਦ ਜੁਧ ਕਰਕੇ ਮਰੇ ਤੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਪਾਹ ਦਾ ਸਥਾਰ ਧਰਤੀ ਪਰ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਫੌਜ ਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁੱਟਗਏ,ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਜੋ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਰ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਸੇ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਜਾਨ ਦਾ ਬਚਾਉ ਜਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਬਲਕਿ ਅੱਗੇ ਵਧ ਵਧਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਸਤੇ ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਗਲ ਪੈਕੇ ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ ਹੋ ਪੈਂਦੇ ਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਸਿਪਾਹੀ ਜਾਨ ਬਚਾਕੇ ਲੜਦੇ ਸੇ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਵੇਂ ਦੋਗੁਣਾਂ ਛਿਗੁਣਾਂ ਸੀ,ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਨਾਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਜਦ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸੂਦਾਰ ਸਿਪਾਹ ਸਮੇਤ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਾਂ ਓਨ ਭੀ ਹਾਰਕੇ ਪਿੱਛੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਣਾ ਲਾਨ੍ਹਤਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਬੁਰੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਮਰਨਾ ਆਪਣਾ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ। ਜਦਪਿ ਅਨੇਕ ਕਾਇਰ ਓਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਕਿ ਜਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜਹਾਨ ਹੈ ਤੂੰ ਅਗੇ ਹੋਕੇ ਨਾ ਲੜ ਹੋਰ ਫੌਜ ਮੰਗਾਕਰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਯਾ ਮਾਰਕੇ ਫਤੇ ਪਾਵਾਂਗੇ, ਲੜ ਮਰਨਾ ਦਾਨਾਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਓਸ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੱਥੇ ਲੜਕਰ ਜੂਝਣਾਂ ਹੀ ਪਸੰਦ ਰੱਖਜਾ। ਓੜਕ ਘੋੜਾ ਛੇੜਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇਨਜ਼ਦੀਕ

ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵਡੇ ਹੌਸਲੇ ਤੇ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਖਣਾ
ਖੁਦਾ ਦੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦੇ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ?
ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਦੂੰਦ ਜੁਧ ਧਰਮ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੋਵੇਂ ਦਲ
ਖੜੇ ਦੇਖਣ, ਕੋਈ ਤੀਰ ਗੋਲਾ ਨਾ ਚਲਾਵੇ, ਫੇਰ ਆਪੋ
ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਊ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਏਹੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੇ,
ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਘੋੜਾ ਛੇੜ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਲਗੇ
ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਜੋਧੇ ਤਾੜ
ਤਾੜਕੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਫੁਲਾਂਦੀ ਢਾਲਾਂ ਪਰ ਵਾਰ
ਝੋਚਣ। ਦੋਵੇਂ ਦਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੇ, ਜਦ ਓਸਦੇ ਦੋ ਘੋੜੇ
ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ,ਆਪ ਦੇ ਤੀਰ
ਡਾਢੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਦਾਨਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ,ਸਹਾਰੇਨਹੀਂ
ਜਾਂਦੇ, ਜੀਕੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧਨੁਖ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਧਨੀ ਹੋ ਜੇ
ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਲੜਾਕੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ,
ਪੈਰ ਪਜਾਦੇ ਹੋਕੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਦੇਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਝਟ ਪਟ ਧਨੁਖ ਭੱਥਾ ਘੋੜਾ ਭਾਈ ਜੈਤੇ ਨੂੰ ਫੜਾ ਖੰਡਾ
ਖਿੱਚ ਢਾਲ ਸੰਭਾਲ ਓਸਦੇ ਗਿਰਦ ਜਾ ਹੋਏ। ਅਨੇਕ
ਦਾਉ ਘਾਉ ਵਾਰ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਲੋਂ
ਹੋਏ, ਜਦਪਿ ਕਈ ਜ਼ਖਮ ਥੋੜੇਥੋੜੇਗੁਰੂਸਾਹਿਬਨੂੰ ਲੱਗੇ
ਪਰ ਓੜਕ ਓਸਨੂੰ ਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਖੰਡੇ ਨੇ ਖੰਡਕੇ ਸੁਰਗ ਨੂੰ
ਪੁਚਾ ਛੱਡਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਖਲਸ ਖਾਂ ਦੇ ਡਿਗਦੇ ਸਾਰ
ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਜੈ ਦੀ ਆਸ ਦਾ ਝੰਡਾ ਟੁਟਪਿਆ,ਪਰ ਹੱਲਾ
ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾਂ ਰਹੇ,ਇਕੋ ਵਾਰ ਤਮਕ ਖਾਕੇ ਚੜ੍ਹ ਪਏ।
ਏਧਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਭੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਰੀਆਂ

ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੇ ਚੌਗਣਾ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਬਲ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਗਜਾਕੇ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਵਾਂਗ ਜਾ ਲਪਕੇ, ਭਲਾ ਫੇਰ ਸਰਦਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕੌਣ ਲੜੇ ? ਛੇਕੜ ਤੁਰਕ ਪਿੜ ਛੱਡਕੇ ਨਸ ਗਏ, ਜਿੱਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਹੀ। ਭਜਦੇ ਹੋਏ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪੈਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਾ ਜਾਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਹਟਾ ਲੀਤਾ। ਜ਼ਖਮੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਠਵਾਕੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗਾਂ ਬਬੇਕ ਸਰ ਦੇ ਨਜ਼ੀਕ ਮੰਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਪੂੰਝ ਪੂੰਝ ਇਕੋ ਚਿਖਾ ਪਰ ਧਰਾ ਕਰ ਦਾਹ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦਾ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜੂਝੇ ਸੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਾ ਚੁਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੱਗੇ ਜੋ ਵਿਆਹ ਲਈ ਬਾਲਣ ਦਾ ਢੇਰ ਸੀ, ਓਸ ਵਿਚ ਦਾਹ ਕਰਾਇਆ। ਸਕਾਮੀ ਜੂਝੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਵਰਗ ਤੇ ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਸ੍ਰਦਾਰੀ ਅਰ ਨਿਸਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਚਖੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਕਰਕੇ ਆਪ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਝੁਬਾਲ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ। ਭਾਈ ਲੱਖਾ ਤੇ ਚੰਦਾ ਨਗਾਰਚੀ ਫਤੇ ਦੇ ਨਗਾਰੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਹੋ ਲੀਤੇ। ਝੁਬਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਾਣਾਂ ਘਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦੇਕਰ ਜੰਗ ਦੇਫਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ੨੯ ਜੇਠ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ

ਤੋਂ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਮਗ੍ਰੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਨਵਾਇਆ, ਅਜੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਛਕਾ ਰਹੇ ਸੇ ਕਿ ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਜੰਞ ਭੀ ਆ ਪਹੁੰਚੀ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇਛਕਵਾਕੇ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਦੇ ਫੇਰੇ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾਤ ਦਹੇਜ ਦੇਕਰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾ ਠਹਿਰੇ। ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਫੇਰੇ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਮੋਤੀਆਂ ਮਾਣਕਾਂ ਦਾ ਚੌਂਕ ਪਹਰਾਇਆ ਸੀ। ੨੬ ਜੇਠ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਉੱਥੇ ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਆਦਮੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੇ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲ ਲੁਟਣੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਛੁਡਾਉਣੇ ਕਰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਮੰਨਕੇ ਫਤੇ ਦੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਲਾਹੌਰ ਜਾਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫਤੇ ਹੋਈ ਸੁਣਾ ਕਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੀਤਾ,ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਿਛੇ ਹੋਰ ਫੌਜ ਨਾ ਭੇਜੀ॥

੨੬-ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਜਾਣਾ, ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਚਲਾਣਾ, ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਚੋਰ ਮਾਰਨੇ ਅਤੇ ਅਨਵਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਥਾ

ਦਸਕੁ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀਗੋਇੰਦਵਾਲਰਹੇ,ਸੁੰਦਰਤੇਨੰਦ ਚੰਦ ਆਦਿਕਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰ

ਨੂੰ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾਤੇ ਆਪ ਕਰਤਾਰਪੁਰਜਾ ਠਹਿਰੇ। ਅਗੇ ਉਥੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਤਸਰੋਂ ਕੌਲਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਓਹ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਬਿਓਗ ਨਾਲ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ ਅੰਨ ਜਲਛਡਕੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੀਮਾਰ ਪ੍ਰਣਾਂਤ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਓਸਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਕੌਲ ਵਾਂਗੂੰ ਖਿੜ ਆਏ।ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਚਰਨਾਂਉਤੇਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਗੀ ਤਾਂ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਚਰਨ ਪਖਾਲ ਘੱਤੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦੇਕੇ ਗੰਗ ਸਰ ਨਾਮ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਕੇ ਥੰਮ੍ਹਸਾਹਿਬਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ,ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਖੇ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਅਤਯੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨੇ ਕਰਉਸ ਪਾਸਗਏ ਅਤੇ ਕੌਲਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੁਣ ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਰਖ, ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਚੜੇ ਛੁਟੇਗੀ। ਉਨ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਜੋ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਆਪਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ। ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਪੁਰਖਾਂ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂਕਾਦਰਸ਼ਨਕਰਦੀ ਹੋਈ ਆਖਦੀਰਹੀਹੇ ਭਗਵਨ! ਮੇਰਾ ਸੰਬੰਧ ਦੇਹਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕੋਈਨਹੀਂਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਤ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਰੂਪ, ਅਤੇ ਦੇਹ ਜੜ ਅਸੱਤ ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੈ ਤਿਸ ਪਰ ਸਾਖਜਾਤ ਆਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਿਸਦਾ ਧਿਆਨ ਜੋਗੀ ਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਮੇਰੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਗੋਚਰ ਸਰਗੁਣ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏਸਅਨਾਤਮ

ਦੇਹ ਤੋਂ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਿਆਰੇ ਹੋਣਾ ਅਹੋ ਭਾਗ ! ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਪੰਜ ਸਾਉਣ ਸੰ: ੧੬੯੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਸਰਪਦੇ ਕੁੰਜ ਤਜਾਗਣ ਵਾਂਗੂੰ ਦੇਹ ਛੱਡਕੇ ਓਸ ਪਰਮ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬਡੇ ਬਡੇ ਸਾਧਨ ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਰਕਾਨੀ ਰਾਜ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸਮਝਕੇ ਮਰਯਾਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦੂਰੰਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸ ਨੂੰ ਦਫਨ ਕਰਕੇ ਓਸਦੀ ਕਬਰ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਓਥੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੈ ॥

ਓਸੇ ਸਮੇਂ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਪਿੰਡ ਪੈਂਦੇਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਬੜੀ ਧੂੰਮਧਾਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਓਸਦੇ ਵੱਸਣ ਲਈ ਬਨਵਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿਖ ਪਰਜਾ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣਕੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇਸ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਰ ਭੇਟਾ ਆਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੋਰਾਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਫੜਕੇ ਅਜੇਹੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਫੇਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਾ ਛੱਡੇ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਚਰਨੀ ਆ ਲਗੇ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਚੋਰੀ ਧਾੜਾ ਛੁਡਾਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਬਨਾਕੇ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਜੁਗ ਵਰਤਾ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਏਸ ਕੰਮੋਂ ਮੁਲਕੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਖਿਝਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲਿਖ ਭੇਜੀਆਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੇ

ਕੰਮ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੈਂਕੜੇ ਚੋਰਾਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਕਰ ਲੁੱਟ ਪੁੱਟਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦ ਬਣਾ ਲੀਤਾ ਹੈ। ਏਹ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੇਸ਼ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਦੇਖੋ ਹਜ਼ਰਤ ਗੁਰੂ ਆਪਦੇ ਓਹ ਕੰਮ ਆਪੇ ਸਵਾਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਜੋਸ਼ਾਹੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਚੋਰਾਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਢੀ ਖਾਕੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਲੁਟਵਾਰਹੇਸਨ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜਾ ਦੇਕੇ ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੀ ਰੱਯਤ ਨੂੰ ਅਮਨ ਬਖਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨ ਮਿਲਣੇ ਕਰ ਓਹ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਹ ਬਾਤ ਸੁਣਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਅਰਜੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ। ਪਰਜਾ ਨੇ ਭੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ॥

ਇਕ ਤਾਂ ਏਹ ਜੱਸ ਦੂਜਾ ਜੰਗ ਜਿੱਤਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਉਣਾ ਸੁਣ ਸੁਣ ਮਾਲਵੇ, ਤਿਹਾੜੇ ਖਾਦਰ, ਕੰਢੀ, ਆਦਿਕ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਮਸੰਦ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਘੋੜੇ ਹੱਥਿਆਰ ਬਸਤ੍ਰ ਰੁਪਏ ਨਜ਼ਰ ਭੇਟਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਆਏ।ਜੰਗਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਸੁਣ ਸਿੱਖ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣ, ਤਦੋਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਜੋ ਬੜੇ ੨ ਸੂਰਮੇਂ ਸਦਾਉਂਦੇਸੇ, ਓਹ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਸੁਣਕੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਣ, ਤਾਂ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲੜਾਈ ਦੇ ਢੰਗ ਗਿਬ ਗਿਬਕੇ ਪਿਆ ਸੁਣਾਵੇ, ਬਲਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਏਹ ਭੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੰਗ ਦੀ ਫਤੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਅਗੇ ਪਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਮਾਰਕੇ ਪਟਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਈ ਘੋੜੇ ਫੜ ਫੜ ਚਲਾਏ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ, ਸਿਰ ਧੜ ਕਾਠੀ ਖੁਰਗੀਨ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕਟ ਕਟ ਕੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਧੱਸਦੀ ਰਹੀ । ਤਾਂ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਡਰਕੇ ਨਠ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਹ ਜੱਟ ਬੂਟ ਰੋੜੇ, ਖੱਤ੍ਰੀ ਲੁਹਾਰ, ਤ੍ਰਖਾਣ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਨਗਾ ਕੱਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਏਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗ ਜਿੱਤਨਾ ਸੀ ? ਜੇੜੇ ਹਥਜਾਰ ਫੜ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ? ਓਸਦੇ ਹੰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ, ਪੈਂਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਬਨਗਿਆ ॥

ਇਕ ਦਿਨ ਲੋਗਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਸ਼ੇਰ ਆਯਾ ਹੈ ਅਨੇਕ ਗਊਆਂ ਓਨ ਮਾਰ ਸੁਟੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਗਏ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਤੇਗ ਨਾਲ ਮਾਰੋ, ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਨਠਕੇ ਝਾੜ ਦੇ ਓਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਜਾਂ ਭੱਲਣ ਨੇ ਜਾਕੇ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਦੋ ਖੰਡ ਕਰ ਸਿੱਟਯਾ ਤਾਂ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਯਾ । ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਸ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ

ਗਊਆਂ ਦਾ ਵਿਣਾਹ ਕਰਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸੁਣਿਆਂ ਓਹੋ ਓਥੋਂ ਜਾ ਮਾਰਜਾ, ਗਊਆਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਓਸ ਸਮੇਂ ਏਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਨੇੜੇ ਸੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ। ਅਸਾਂ ਆਪਣੀ ਅਖੀਂ ਦਸ ਦਸ ਬਘਿਆੜ ਤੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਸ਼ੇਰ ਇਕੱਠੇ ਫਿਰਦੇ ਦੇਖੇ ਹਨ, ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬਘਿਆੜ ਆਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਕ ਲਿਜਾਂਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਬਗੈਰ ਛੇੜੇ ਆਦਮੀ ਪੁਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੇ ॥

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਬਾਗਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚੌਂਪੜ ਖੇਲ ਰਹੇ ਸੇ ਤਾਂ ਅਨਵਰਖਾਂ ਪਠਾਣ ਬਸੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ (ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਸੀ) ਜਦ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨਸ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਕੱਟ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਸ਼ਰਣ ਨੂੰ ਆਇਆ, ਪਰ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸ ਵਲ ਨਾ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਓਹ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਖੜੋਤਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚਣ ਲਗਾ, ਤਦ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸਵਲਤੱਕਕੇ ਆਖਜਾ: ਅਨਵਰ ਖਾਂ! ਫਕੀਰ ਏਨ੍ਹੀ ਗਲੀਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਏਸੇ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਅਕਲ ਦੇ ਖਾਵੰਦ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਦੇਖਕੇ ਗੀਦੀ ਬਣ ਅਪਮਾਨ ਕਰਾਯਾ ਹੁਣ ਜੇਵੇਂਰਮਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀਖਿਦਮਤ ਕਰਾਓਸਨੇ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂਨੂੰ ਸਰਬੱਗਤੇਸਚੇ ਅਜ਼ਮਤੀ ਸਮਝਕੇ ਕਦਮ ਫੜ ਲੀਤੇ ਦੀਨ ਹੋਕੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਮਨੋ ਤਨੋ ਗੁਰੂ ਜੀਕਾ ਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ

ਸੇਵਾ ਸਤਸੰਗ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਕੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ,ਸੇਵਾ ਕਰਦਾਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਆਪੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੁਲਾਕੇ ਓਹੋ ਅਹੁਦਾ ਇੱਜ਼ਤ ਉਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਓਹ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਨਾ ਹੋਯਾ, ਹਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਸਉਣ ਮਾਂਹ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਰਖਾ ਹੋਣੇ ਕਰ ਦੁਆਬੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਚਿੱਕੜ ਤੇ ਜਲੋ ਜਲ ਹੋ ਗਿਆ,ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਚੜ੍ਹਆਏ,ਸੈਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਉਥੇ ਚੰਗਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਹਰਿ-ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਬਯਾਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰੇਤਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਸਮੇਤ ਉਥੇ ਜਾ ਰਹੇ॥

੩੦-ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੂਬੇ ਜਾਲੰਧਰ ਨਾਲ ਜੰਗ

ਜਦ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਕੇ ਬਸਤੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਥੇਂ ਕੋਟ ਕਢਾ-ਉਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਚੰਦਘੇਰੜ ਖੱਤ੍ਰੀ ਉਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦਾ ਮਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸ਼ਾਹੀ ਚੰਦੂ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਸਾਕ ਸੂਬੇ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਪੱਗ ਵੱਟ ਮਿਤ੍ਰ ਜੋ ਓਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚਵਸਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਓਹ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਸਮਝਕੇ ਸੂਬੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਓਹ ਪਿੰਡ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਠਾਨਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਨੂੰ ਉਠਾਉਨ ਵਾਸਤੇ ਚਲਾ ਆਇਆ। ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸੇ ਓਥੇ ਆ ਕਰ ਆਖਣ ਲਗਾ, ਹੁਣ ਤੁਸੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੈਕੇ ਏਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਓਹ ਸਮਾਂ ਗਿਆ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਛਲ ਵਲ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਏਹ ਪਿੰਡ ਲਿਖਾ ਲੀਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਜਦ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਲਾਹੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਏਥੇ ਕਿਨ ਬੈਠਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੱਤ੍ਰੀ ਭਾਈ ਜਾਣਕੇ ਭਲੇਮਾਣਸਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਹਿ ਚਲਜਾਂ ਹਾਂ, ਜੇ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੀ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਤੰਬੂ ਸਲੀਤੇ ਪੁਟਕੇ ਨਾ ਤੁਰ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸਦਕੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਕੇ ਉਠਾਦੇਵਾਂਗਾ।ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਖੋਟੇ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਤਾਂ ਓਦੋਂ ਹੀ ਓਸਨੂੰ ਦਾਬ ਦਾਣੇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੇ ਸੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਰੁਖ ਵੇਖਕੇ ਚੁਪਕਰ ਰਿਹਾ।ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਜਦ ਓਹ ਆਕੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਬਕਬਾਦ ਕਰਨ ਲਗਾ ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਤੁਸੀ ਕਿਉਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋ?ਆਹ ਬਜਾਸੀ ਪਿੰਡ ਕੇਵਲ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੇ ਉਠ ਪਏ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਕਿਤੇ ਪਤਾ ਤਾ ਲੱਗੂ ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ ਵੰਡ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਫੇਰ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਓਸ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਸਮਝਕੇ ਕੁਛ ਨ ਆਖਜਾ। ਪਰ ਓਹ ਸਿਰੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸੌ ਆਦਮੀ ਬੁਲਾਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਲਾਸ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਬੋਲਿਆ ਵੇਖੋ ਯਾਰੋ

ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕੇਡਾ ਲੁਚਪੁਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਜੇਹੇ ਢੀਠ ਹਨ ਸੁਣਦੇ ਹੀਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕੇਡਾ ਪਖੰਡ ਰਚਾਇਆ ਹੈ, ਅੱਗ ਨੂੰ ਆਈ ਘਰਵਾਲੀ ਹੋ ਬੈਠੀ, ਉਠਾਓ ਡਾਂਡਕ ਮਾਂਡਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਦੂਜਾ ਦਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੋਕੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣ ਬੈਠੇ, ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਗਈ ਨੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖੋਂਹਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਬਹੁਤ ਕੁਬੋਲ ਕਰਦਾ ਹੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਗਰਦਨੋਂ ਫੜਕੇ ਚਾਰ ਚੁਪੇੜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਗਾਲ੍ਹੀਂ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਸਿੱਖ ਕਦੋਂ ਸਹਾਰਦੇਸੇ? ਭੱਲਣ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁੱਕੀ ਖਾਕੇ ਪੁੱਠਾ ਹੋਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗਾਲ੍ਹੀਆਂ ਬਕੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮਾਰ ਖਾਂਦਾ ਜਾਵੇ ਲੱਤ ਮੁੱਕੀ ਅਜੇਹੀ ਬਰਸੀ ਕਿ ਜਿੰਦ ਨਿਕਲਦੀ ਦੀ ਭੀ ਖਬਰ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੁਸਟ ਦਾ ਮਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਗਾਂਢਵੀਂ ਧਾੜ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ, ਸਭ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਦੌੜ ਗਈ ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲੇ, ਚੰਗਾ ਹੋਯਾ ਏਹ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਨਗਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਨਗਰ ਅਚੱਲ ਬਸੇਗਾ, ਏਸਨੂੰ ਬਜਾਸਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਘਸੀਟਕੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟ ਘੱਤਿਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਰਤਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਜਾ ਦੱਸਿਆ, ਤਾਂ ਓਹ ਸਿਰ ਖੋਂਹਦਾ ਰੋਂਦਾ ਪਿਟਦਾ ਬਕਬਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੂਬੇ ਜਾਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸ

ਫਰਿਆਦ ਕਰਨ ਚੱਲਿਆ।ਅੱਗੇ ਓਥੇ ਚੰਦੂ ਸੁਆਹੀ ਦਾ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਸੂਬੇ ਜਾਲੰਧਰ ਦਾ ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਤੇ ਚੰਦੂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਮ ਚੰਦ (ਮੁਹਾਲ ਦਾਰ) ਤਸੀਲਦਾਰ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੱਸਕੇ ਪਗੜੀ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੌਂਹ ਖਾਧੀ ਕਿ ਵੈਰਲਏਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਪੱਗ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਣੀ। ਓਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਚੰਦੂ ਦਾ ਵੈਰ ਲੈਣਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਓਸੇ ਘੜੀ ਨਾਜ਼ਮ ਪਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਜਬਰੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਕਬਾਦੀ ਦਾ ਹਾਲ ਦੂਣਾ ਚੌਣਾ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾ-ਇਆ, ਫੇਰ ਏਹ ਭੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਓਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਹੋਯਾ ਸ਼ਾਹੀ ਚੋਰ ਹੈ, ਹੁਣ ਓਸ ਪਾਸ ਥੋੜੇ ਹੀ ਜੱਟ ਬੂਟ ਨਿਕੰਮੇ ਜੇਹੇ ਆਦਮੀ ਹਨ, ਬਾਜ ਸਮੇਤ ਫੜਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਪੁਚਾਓ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਹੁੱਦਾ, ਇੱਜ਼ਤ, ਇਨਾਮ, ਖਤਾਬ ਥੋੜੇਹੀ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਪਵੇ। ਏਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਮਤਲਬੀ ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਕੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਬੇਅਕਲ ਨਾਜ਼ਮ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਵਲ ਕੂਚ ਕਰਨਾ ਠਾਨ ਲੀਤਾ।ਪੰਜਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਆਪਣੀ ਤੇ ਕੁਛ ਤਾਬੇਦਾਰਾਂ ਜਾਗੀਰ-ਦਾਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ, ਬਾਕੀ ਦੀਨ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੇ ਜੰਗ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਫੇਰਕੇ ਮੁਲਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੱਠੇ ਕਰ ਲੀਤੇ। ਏਹ ਖਬਰ ਜਦ ਮਾਝੇ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਨਮਿੱਤ ਸੀਸ ਦੇਣ

ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਖਰਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਕੱਠੇ ਹੋਏ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਯਥਾ ਯੋਗ ਸਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਜੱਟੂ, ਪੈੜੇ, ਜੇਠੇ, ਕਲਿਆਣੇ, ਪਰਾਗੇ, ਤੋਤੇ, ਮਥਰੇ, ਜਗਨੇ, ਪਰਸੂ, ਸਕਤੂ, ਭੱਲਣ, ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿਕ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਸੌ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ । ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬਜੀਤੋਂ ਸੰਸਾਰਕ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾ ਸੀ, ਓਹ ਭੀ ਰਾਜਾ ਹਰੀਪੁਰੀਆ, ਬਸੌਲੀ, ਤਾਰਾ ਚੰਦ, ਸਭਾ ਚੰਦ ਨੂਰ ਪੁਰੀਆ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮੰਜ, ਸ਼ੀਹਾਂ ਚੌਧਰੀ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਾ ਸਰਾਊ, ਚੌਧਰੀ ਕਾਲਾ ਦੂਲਟ, ਫਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਪਠਾਣ ਕੋਟੀਏ ਆਦਿਕ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਜੂਥ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਸੇਵਾ (ਕੁਮਕ) ਲਈ ਆ ਪਹੁੰਚੇਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੂਜੀਦੇ ਪਾਸ ਭੀ ਸਤ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਬਹਾਦਰ ਕੱਠਾ ਹੋਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬਿਆਸਾ ਦੇ ਪੱਤਣੋਂ ਲੰਘਕੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅੱਠ ਜਗ੍ਹਾ ਵੰਡਕੇ ਬੈਰਮ ਖਾਂ, ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ, ਅਲੀਬਖਸ਼, ਇਮਾਮਬਖਸ਼, ਚਰਾਗਦੀਨ, ਅਕਬਰਖਾਂ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਆਦਿਅੱਠ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂਉੱਤੇ ਆਪਣੇਦੋਵੇਂ ਪੁਤ੍ਰ ਨਬੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਕਰੀਮ ਬਖਸ਼ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਕਰ ਦਿਤੇ।੧੭ ਅਸੂ ਸੰ: ੧੬੮੫ ਬਿ:ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਦਾ ਭੇੜ ਪਿਆ, ਓਧਰੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ, ਬੈਰਾਮਖਾਂ ਏਧਰੋਂ ਭਾਈ ਜੱਟੂ, ਕਲਿਆਣਾ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਬਹੁਤ ਲੜੇ। ਜਦ ਜੱਟੂ ਤੇ

ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਧਰੋਂ ਬਲਵੰਡ ਖਾਂ, ਏਧਰੋਂ ਭਾਈਮਥਰਾ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇਤੀਰਗੋਲੀ ਬਹੁਤ ਬਰਸਿਆ। ਬਲਵੰਡ ਖਾਂ ਨੇ ਹੱਲਾ ਕਰਾਕੇ ਕੁਛ ਸਿੱਖ ਪਛਾੜੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਥਰਾ ਬੈਰਮ ਖਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ ਹੋ ਪਿਆਦੋਹਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਮਥਰੇ ਨੇ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਬੈਰਮ ਖਾਂ ਨੂੰ ਤੇਗ ਵਾਹੀ, ਪਰ ਢਾਲ ਉਤੇ ਲਗਕੇ ਟੁਟ ਪਈ, ਮੱਥਰੇ ਨੇ ਅੱਖ ਨਾਂ ਫੁਰਨ ਦਿੱਤੀ, ਜੱਫੀ ਪਾਕੇ ਓਸਨੂੰ ਢਾਹਲੀਤਾਤੇਸ਼ੀਘਰ ਕਟਾਰੀ ਓਸਦੇ ਮੂੰਹਵਿੱਚਧਸਾਕਰਉਸਦਾਕੰਮਪੂਰਾਕਰ ਘੱਤਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਓਸਦਾ ਮਰਨਾਹੀਸੀਕਿਤੁਰਕੀ ਦਲ ਉਛਲਪਿਆ ਓਸ ਹੱਥ ਪੜੱਥੀ ਵਿੱਚ ਮਥਰਾ ਭੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਗਿਆ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ ਦੋਵੇਂ ਲਸ਼ਕਰ ਪਿਛੇ ਹੱਟ ਗਏ, ਮਸਾਲਾਂ ਜਗਾਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਪੁਚਾਏ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਬਿਆਸਾ ਵਿਚ ਵਹਾਏ॥

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੋਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਬਲਵੰਡ ਖਾਂ ਤੇ ਅਲੀ ਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਕਰੀਮ ਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਛੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਪਾਹ ਦੇਕੇ ਜੰਗ ਦੇਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚਘੱਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਅਮੀਆ, ਪਰਾਗਾ, ਤੋਤਾ, ਜਗਨਾ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਜਾ ਭਿੜੇ। ਜਗਨੇ ਨੇ ਇਕੇਵਾਰੀ ਹੱਲ ਕਰਕੇ ਬਲਵੰਡ ਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਘੇਰਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਓਨ ਬਥੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਪਰਾਗੇ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਹੋਕੇ ਉਡ ਗਿਆ। ਓਸਦਾਗਿਰਨਾਅਲੀਬਖਸ਼, ਕਰੀਮ

ਬਖਸ਼ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਗਲ ਪਠਾਣ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਜੈਸੇ ਕੱਦਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਅਲੀ ਅਲੀ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਆ ਪਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਪਿਆ ਵੇਖਕੇ ਗੁਰੂਜੀਨੇ ਭਾਈਪੈੜੇ ਓਠੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਓਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕਚੀਚੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਸੇ, ਚਾਰ ਸੌਜ਼ਵਾਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਆਏ ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਙ ਕੁੱਦ ਪਏ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਜੋਰ ਪੈਗਿਆ, ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਦੀ ਝੜੀ ਅਜੇਹੀ ਲਗੀ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਜਵਾਨ ਘੋੜੇ ਲਿਟ ਗਏ। ਅਲੀ ਬਖਸ਼ ਨੇ ਦਹਿਣੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਵਧੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਏਹ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰਸਵਾਰ ਨਾਲ ਅੱਚਨਚੇਤ ਐਸਾ ਪਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਡਾਦਿਤੇ। ਨੱਠਣ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹੀ ਸੇ ਪਰ ਭਾਈ ਨਾਨੋਂ ਤੇ ਬਿਧੀਚੰਦ ਪੰਜ ਸੌ ਜਵਾਨ ਨਾਲ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੰਮਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਹੁਤ ਜਮਾਰ ਜੇਹੀ ਵੱਡੀ ਅਲੀਬਖਸ਼ ਫੁਲਾਦ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਯਾ ਸੀ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਕੋਈ ਨਾ ਚੁਭੀ, ਭਾਈ ਨਾਨੋ ਸ਼ਬਦ ਬੇਦ ਬਾਣ ਵਿੱਦਯਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਿਉਂ ਹੀ ਓਹ ਮਾਰ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾ, ਨਾਨੋ ਨੇ ਓਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬਾਣ ਮਾਰਕੇ ਗਿੱਚੀ ਥਾਣੀ ਕੱਢ ਸਿੱਟਿਆ, ਓਸਦੇ ਡਿਗੇ ਤੋਂ ਓਸਦਾ ਜੱਥਾ ਬੇਦਿਲ ਹੋਕੇ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪਿਛੇ ਖੜਾ ਉਚੀ ਜਗਾ ਤੋਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਮਾਮ ਬਖਸ਼ਤੇ ਨਬੀਬਖਸ਼ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਪਾਹ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਕੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਠੱਲਾ ਪਾਇਆ, ਭਾਰੀ ਘਮਸਾਨਪਿਆ। ਭਾਵੇਂ

ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰ ਬਾਣ ਮਾਰਕੇ ਇਮਾਮ ਬਖਸ਼ ਦਾ ਢਾਲ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਭੀ ਕੱਟ ਸਿੱਟਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਭੀ ਇੱਕੇ ਹਥ ਨਾਲ ਹੱਲੇ ਕਰ ਕਰ ਭਾਈ ਨਾਨੋ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਨਾਨੋ ਦਾ ਮਰਨਾ ਵੇਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਦਬਾ ਲੀਤਾ, ਬਿਧੀਚੰਦ ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜਗਨੇ, ਕਿਸ਼ਨੇ, ਪਰਾਗੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਲੈਜਾਕਰ ਖੂਬ ਜੰਗ ਮਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਗਨੇ ਦੇ ਹਥੋਂ ਇਮਾਮ ਬਖਸ਼ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਨੇ ਕਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਲੀਤੀ ਫੇਰ ਫੌਜਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਹਟ ਗਈਆਂ ॥

ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਤੁਰਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਗੱਡਕੇ ਸ਼ਲਕ ਆ ਕੀਤੀ, ਏਧਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰੇਰੇ ਹੋਏ ਸਕਤੂ, ਪਿਰਾਣਾ, ਛੱਲਣ, ਮੋਲਕ ਜਥੇ ਲੈਕੇ ਜਾ ਲੜੇ। ਸਕਤੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾ ਗੱਡਿਆ, ਹੁਣ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ੨ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਹਟਣਾਂ ਹਰਾਮ ਸਮਝ ਕਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦੇਕੇ ਲੜਨ ਲੱਗੇ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਹੋਦਧੀ ਤੇ ਰਤਨਾਕਰ ਦੋਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ ਆਕੇ ਟੱਕਰ ਟੱਕਰ ਬਿਲਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਫੌਜਾਂ ਝੰਡਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦ ਉਤੇ ਭਿੜ ਭਿੜ ਕੱਟਣ ਲਗੀਆਂ। ਤੀਰ ਤਲਵਾਰ ਗੋਲ ਬੇਅੰਤ ਚੱਲੀ, ਪਠਾਨਾਂ, ਦਾ ਜੋਰ ਪਿਆ ਵੇਖਕੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ

ਭੱਲਨ, ਚੌਧਰੀ ਕਾਲਾ, ਸ਼ੀਹਾਂ ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜੋਧੇ
ਆਪਣੇ ੨ ਜਥੇ ਲੈਕੇ ਆ ਵੱਜੇ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ
ਐਸਾ ਮਚਣਾ ਕਿ ਲੋਥ ਪਰ ਲੋਥ ਲਾਲਧਰਤੀਹੋਗਈ।
ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦਾ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਘੋੜੇ ਜਵਾਨ
ਮਰੇ ਦੇਖਕੇ ਸੂਬਾ ਬਹੁਤ ਝੁਰਿਆ ਕਿ ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਆਖੇ
ਲੱਗਕੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਇਆ, ਕਰਮਚੰਦ ਰਤਨ-
ਚੰਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਝਿੜਕਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਖਦੇ ਸੇ ਗੁਰੂ
ਪਾਸ ਕੋਈ ਲੜਾਕਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ, ਥੋੜੇ ਜੇਹੇਜੱਟ ਬੂਟ
ਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਹ ਬੇਅੰਤ ਸੂਰਬੀਰ ਤੁਹਾਡੇਜਵਾਈ
ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਏ ? ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਭ
ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਆਪਜੰਗਵਿਚਆਖੜੋਤਾ।ਏਹ ਖਬਰ
ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਆਪਣੇ ਬਹਾਦਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ
ਲੈਕੇ ਫੌਜ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਰ ਫੌਜ ਦੇ ਮਾਲਕ
ਰੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਗਰਜੇ। ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ ਆਦਿਕ
ਜਿੱਥੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਤੇ ਜੋਰ ਵੇਖਣ ਓਧਰੇ ਜਾਕੇ
ਬਖੇਰ ਦੇਣ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝੁੰਡ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਲੈਕੇ
ਕਰਮਚੰਦ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦਨਾਲਆਜੁਟਿਆ।ਭਾਈ ਜੀ
ਦੀ ਤਾਰ ਤਾਂ ਓਧਰੇ ਲੱਗ ਰਹੀਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਰਤਨ-
ਚੰਦ ਨੇ ਤੀਰ ਚਲਾਏ, ਇੱਕ ਨਾਲ ਤਾਂ ਘੋੜਾ ਮਾਰਣਾ
ਦੂਜਾ ਬਿਧੀਏ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਏਨੇ ਓਹ ਤੀਰ ਪੁਟਕੇ
ਉਸਦਾ ਘੋੜਾ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ, ਘੋੜਾ ਡਿੱਗਣਾ ਤਾਂ ਉਸ
ਦੀ ਲੱਤ ਹੇਠ ਆ ਗਈ। ਬਿਧੀਏ ਨੇ ਛੇਤੀਨਾਲ ਉਸਨੂੰ
ਜਾ ਫੜਿਆ, ਬਹੁਤ ਕੁੱਟਿਆ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਗੁਰੂ

ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਲੈ ਆਂਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਕੇ ਛੁਡਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਓਹ ਢੀਠ ਨੇ ਸੂਬੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਤਰਾਈਦੇ ਤਾਣ ਛੁਰਕੇ ਸਾਰਾ ਭੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਫੌਜਦਾਲੈ ਆਯਾ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਆਦਮੀ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਇਕ ਮੁਲਸਮਾਨ ਪਏ ਹਨ, ਤੁਸੀ ਇਕ ਹੱਲਾ ਖ਼ੁਦ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਕਰਾਓ ਫਤੇ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਭੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀ ਨਾ ਜਾਨ ਦਿਆਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਫੇਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਭ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਏਹੋ ਗਲ ਮੰਨਕੇ ਨਵਾਬ ਅਬਦੁੱਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਭੀ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਤੇ ਨਬੀ ਬਖਸ਼ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ, ਓਹ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਪਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਹੀਲਕੇ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਰੋਕਿਆ। ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਹੱਲੇ ਤਾਂ ਓਸਦਾ ਕਰੀਮ ਬਖਸ਼ ਦੂਜੀ ਤਰਫੋਂ ਆ ਪਿਆ, ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਯਾ। ਭਾਈ ਪਰਸੇ ਦਾ ਘੋੜਾ ਡਿੱਗਿਆ ਤਾਂ ਓਸਦੀ ਲੱਤ ਹੇਠ ਆ ਗਈ, ਕਰੀਮ ਬਖਸ਼ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤ੍ਰ ਓਸਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਸਕਤੂ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਓਨ ਓਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਡੇਗ ਦਿਤਾ। ਓਸਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਹਮੀਦੁਲ ਦੀਨ ਤੇ ਸੂਦਾਰ ਹਬੀਬੁਲਾ ਇੱਕ ਜੁਥ ਤੁਰਕੀ ਲੈਕੇ ਆ ਪਏ, ਏਧਰੋਂ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਗ ਤੇ ਰਾਇ ਜੀਵਾ, ਫਤੇਮੁਹੰਮਦ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੀ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਨਾਲ

ਕਈ ਸਰਦਾਰ ਪਛਾੜੇ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਗਨੇਹਮੀਦੁਲਦੰਨ
ਨੂੰ ਤੇ ਰਸਾਲਦਾਰ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਇਜੀਵੇਨੇ ਥਾਇੰ
ਰਖਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਓਸ ਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਪਰਸੂ, ਸਕਤੂ,
ਗੱਜਨ, ਭਾਗਾ, ਥੱਮਨ, ਤੋਤਾ, ਏਹ ਉੱਘੇ ਜੋਧੇ ਸ਼ਹੀਦ
ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਕ
ਨਾਂ ਵਧਨ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਈ ਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਣਕੇ ਨਬੀਬਖਸ਼
ਭੀ ਠਹਿਰ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੜਾਕੇ
ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਬਿਧੀਚੰਦ
ਭੱਲਣ ਆਦਿਕ ਵਧਕੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸੇ, ਆ ਜੁਟਿਆ।
ਓਸਦੇ ਬਾਪ ਅਬਦੁਲੇ ਨੇ ਓਸਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਲੈਣ
ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੋਰ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਓਸਨੂੰ ਭਾਈ ਦਾ
ਵੈਰ ਲੈਣ ਦੀ ਇਛਜਾ ਨੇ ਨਾ ਹੱਟਣ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਓਸ
ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਭੀ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ
ਪਿਆ,ਪਰ ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਨਬੀਬਖਸ਼ਨੇ ਆਪਣੇ
ਭਾਈ ਦੀ ਲੋਥ ਚੁਕਣ ਨੂੰ ਬੜਾ ਜੋਰ ਮਾਰਿਆ ਜੋ ਓਥੋਂ
ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਭੀ ਗਿਆ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ
ਗਿਆ।ਓਸਨੇ ਵਧਕੇ ਬਿਧੀਚੰਦਨੂੰਸਾਂਗ ਮਾਰੀ,ਭਾਈਜੀ
ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਰਕਾਬ ਉਤੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਸਾਂਗ
ਲਾਠੀਖੁਰਗੀਨਘੋੜੇ ਨੂੰ ਬੇਧਗਈ,ਅਤੇ ਓਹਨਾਨਿਕਲੀ।
ਸੋ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਭਾਲਾ ਲੈਕੇ ਫੇਰ ਬਿਧੀ
ਚੰਦ ਨੂੰ ਵਾਹਿਆ ਜੋ ਭਾਈ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕੱਟਕੇ
ਓਸਨੂੰ ਤੇਗ ਖਿੱਚਣ ਨ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਦੋ ਧੜ ਕਰ ਸੁਟਿਆ।
ਓਸਦੇ ਡਿਗਣ ਸਾਰ ਤੁਰਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਚਲੇ,ਪਰ ਅਬ-

ਦੁੱਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਕਰੋਧ ਤੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਰੋਂਦੇ ਅਰ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਉਂਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨਾ ਚੰਗਾ ਸਮਝਕੇ ਓਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਓਸਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਦਲ ਉਮੰਡ ਪਿਆ। ਸਾਰਦਾਮੀਂ ਹਥਿਆਰ ਬਰਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਜਾਕੁਲ ਹੋਕੇ ਸਿੱਖ ਲੱਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਾਧਨ । ਏਧਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਭੀ ਹੁਣ ਅਬਦੁੱਲੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਧਨੁਖ ਸੰਭਾ-ਲਿਆ ਤੇ ਸਾੜ ਸਾੜ ਬਾਣ ਬਾਹੁਣ ਲੱਗੇ।ਓਧਰੋਂ ਦਿਨ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ ਏਧਰੋਂ ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੀ ਇਕ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿਤਾ ਅਜੇਹਾ ਡਾਢਾ ਘੋਰ ਜੁੱਧ ਮੱਚਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਸੀ ਓਸੇ ਥਾਂ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੁਮਕ ਨ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਰਿਹਾ। ਖੱਤ੍ਰੀ ਖਿਸਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਗਏ, ਓਨ ਬੁਲਾਕੇ ਆਖਿਆ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਸਰਬੰਸ ਨਾਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਹੋ ? ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਲਾਉ ਕੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਕੱਲਾ ਲੱਭ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉੱਤਣ ਲਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਧਰ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚਲਕੋਰਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਿਗ੍ਹਾ ਕਲਗੀ ਦੇ ਹੀਰੇ ਪੰਨੇ ਚਮਕੇ । ਨਵਾਬ ਦੇਖਕੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮੇਤ ਘੋੜਾ ਛੇੜਕੇ ਓਥੇ ਨੂੰ ਆਇਆ ਏਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ਉੱਘੇ ਸੂਰਬੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪੂਰੇ ਵੈਰੀ ਸੇ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੱਲੇਨਿਰਭੈ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਖੜੇ ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਆ, ਅੱਜ ਰੱਬ ਨੇ

ਸਾਡੀ ਆਸ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਤੈਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਜਾਂ ਫੜਕੇ ਬਾਪ ਦਾ ਵੈਰ ਲੈਕੇ ਛਾਤੀ ਠੰਢੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਅੱਗੋਂ ਮਹਾ-ਰਾਜ ਬੋਲੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੇ ਜਾਓਗੇ, ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਵੈਰ ਕੌਣ ਲਊ ? ਓਦੋਂ ਇਕ ਲੱਖੇ ਨਗਾਰਚੀ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਲੱਦੀ ਹੋਈ ਖੱਚਰ ਵਾਲੇ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਦੂਰ ਖੜੇ ਸਨ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਭਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਈਂ ਰੁਧੇ ਹੋਏ ਸੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਰਭੈ ਖੜੇ ਰਹੇ। ਰਤਨ ਚੰਦ ਦਾ ਤੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਗਰਦਨ ਵਿਚ ਲਗਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਟ ਸਿਟਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਤੱਕ ਤੱਕ ਤਾਣ ਤਾਣ ਲਗੇ ਤੀਰ ਛੱਡਣ। ਪਟੇ ਬਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਢਾਲ ਉਤੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ, ਸੱਚ ਹੈ ਅਤਿਰਥੀ ਜੋਧੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨਾਲ ਕੱਲੇ ਹੀ ਲੜਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਓਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਟੇ ਦੀ ਵਿੱਦਜਾ ਦੇ ਬਲ ਬਚਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਦ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨੇ ਚਾਰੋਂ ਘੋੜੇ ਮਾਰ ਸਿਟੇ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਬਹਾਦਰ ਪੈਰ ਪਜਾਦੇ ਹੋ ਖੜੇ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੀਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਤਾਂ ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੇ ਖੰਡਾ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਢਾਲ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਮਾਰੀ,ਓਹਤਾਂ ਮੂਰਛਾ ਖਾਕੇ ਡਿੱਗਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਰਤਨ ਚੰਦ ਨੇ ਆ ਵਾਹੀ ਸੋ ਢਾਲ ਉਤੇ ਵੱਜਕੇ ਟੁਟ ਗਈ, ਮੁੜਦੇ ਦਾਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਢੇਰ ਕਰ ਸੁਟਿਆ। ਹੁਣ ਨਵਾਬ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਥੀ ਡਿੱਗੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਹਵਾਸ ਉਡ ਗਏ।ਭੱਜਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ

ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਗੀਦੀ ਗਾਦੜ ਕਹਿਕੇ ਓਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਬਥੇਰੇ ਦਾਉ ਘਾਉ ਕੀਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਭੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਾਹੀਫੌਜ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਜੋਧਾ ਸੀ, ਏਧਰ ਉਧਰ ਟੱਪਿਆ, ਪਰ ਓੜਕ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਖੰਡੇ ਨੇ ਖ਼ੰਡ ਸਿਟਿਆ।ਓਹਅਰੜਾਕੇ ਡਿਗਿਆ ਤਾਂ ਕਰਮ ਚੰਦ ਮੂਰਛਾ ਤੋਂ ਜਾਗ ਉਠਿਆ, ਜਦ ਤਕ ਓਹ ਸਾਵਧਾਨ ਨਾ ਹੋਯਾ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਵਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ।ਓਸ ਨੇ ਤੇਗ ਉਠਾਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਵਾਰ ਕਰ ਲੈ, ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੀ। ਓਨ ਆਖਿਆ ਤਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਢਾਲ ਸਿਟ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਢਾਲ ਸਿਟਕੇ ਖਾਲੀ ਤੇਗ ਲੈ ਖਲੋਤੇ,ਓਨ ਅਜੇਹੀ ਜੋਰ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਤੇਗ ਵਾਹੀ ਜੋ ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਖੰਡੇ ਉਤੇ ਰੋਕੀ, ਦੋਵੇਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਕੇ ਟੁਟ ਪਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਦੂਜੀ ਤੇਗ ਪੀਰੀ ਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੇਲਾ ਮਾਰਨਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਜਾਣਕੇ ਓਸਨੂੰ ਗਰਦਨੋਂ ਫੜ ਲੀਤਾ।ਉਸਨੇਭੀ ਬਥੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਪਟਕਾਕੇ ਓਸਦੀ ਜਾਨ ਕੱਢਛੱਡੀ।ਓਸਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਜਾਂ ਉੱਚੀ ਧੁਨ ਨਾਲ ਗੱਜਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਯਾਤੇ ਆਖਿਆ "ਜੈ ਹੋਈਸਤਿਗੁਰਨਾਨਕਦੇਵਜੀਦੀ"ਨਵਾਬ ਮਾਰਿਆ। ਏਹ ਅਵਾਜ਼ ਜਾਣੋਂ ਤਾਰਵਾਂਗੂੰਸਾਰੇਲਸ਼ਕਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਗਈ, ਜਿਸਤੋਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮਸਾਣ ਪੈ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਜਾਨ ਬਚਾਕੇ

ਲੜਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਦਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕੌਣ ਠਹਿਰੇ ਸਭ ਨਸ ਖੜੋਤੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦੂਰ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪੈਕੇ ਰਿੱਤੜ ਵੱਢੇ ਤੇ ਅਨੇਕ ਘੋੜੇ ਖੋਹੇ, ਪਰ ਅੰਧੇਰੇ ਦੇ ਸਬੱਬ ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ,ਭੱਲਣ, ਪ੍ਰਤਾਪ, ਸਿੰਘੇ, ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭੱਜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਜਾਣਕੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਹਟਾ ਲੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਲੱਗੇ ਖੋਜਣ, ਪਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਣੇ ਕਰ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋਏ। ਅਨੇਕ ਕਲਪਣਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਹੇਂ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਜੋ ਪਿਛੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋਯਾ ਜਾਣਕੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਸਾਲਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਲੱਖੇ ਨੂੰ ਦੌੜਾਯਾ,ਓਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਲੈਆਯਾ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਮਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਕੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪਾਸ ਆਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਨਵਾਬ ਤੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਮਰੇ ਪਏ ਦੱਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਨ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ ਤਾਂ ਸਭ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ, ਭੱਲਣ, ਰਾਇ ਜੀਵੇ ਨੇ ਮਸਾਲਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਵੱਟੇ ਪਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਾਕੇ ਡੇਰੇ ਪੁਚਾਇਆ ਤਾਂ ਫਤੇ ਦੇ ਨਗਾਰੇ ਬਜਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਆਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਕਾਰੀ ਕਰਾਈ, ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਸੀ ਛਕਕੇ ਸਭ ਨੇ ਅਰਾਮ ਕੀਤਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠੇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਰਾਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਵਾ ਚੁਕਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਠਾਮ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕਮਰ ਦੇਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝ ਪੂੰਝ ਦਰਿਆ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ। ਜੇਹੜੇ ਨਿਸਕਾਮ ਜੂਝੇ ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਖੰਡ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਖੈ ਸੁਖ ਭੋਗਣ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਵਰਗ ਤੇ ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਫੇਰ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਨਾਜ਼ਮ ਦੀ ਲੋਥ ਓਸਦੇ ਨਾਮੀ ਨਾਮੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਕ ਵੱਡੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਦਬਵਾ ਕੇ ਉਪਰ ਚੌਤਰਾ ਬਨਵਾਇਆ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਓਸ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕਰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਤਨੇ ਜਵਾਨ ਅਰ ਘੋੜੇ ਮਰੇ ਹਨ ਸਭ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰੋ॥

੩੧-ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀਦਾ ਚਲਾਣਾ, ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀਦੇ ਦੇਹਰੇ ਜਾਣਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਦਾ ਮਿਲਾਪ

ਜਦ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਖਬਰ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਨਵਾਬ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਸੂਬੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਡੀ ਆਗਯਾ ਬਿਨਾ ਪਰਜਾ ਤੇ ਫੌਜ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਘਾਤ ਕਰਾਇਆ। ਜਾਂ ਏਹ ਲਿਖਿਆ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂਨੇ

ਹੋਰ ਭੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ। ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਣੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ, ਅਨੇਕ ਪੈਂਚ ਤੇ ਹਾਕਮ ਮਿਲਣ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਰਸਾਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਗਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੀਘਰ ਵੱਸ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਘੇਰੜ ਭਗਵਾਨ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਘਰ ਸੀ ਉਥੇ ਮਸੀਤ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤੀ । ਜਿਨ੍ਹਾਂਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੇਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁਲ ਲੈ ਦਿਤੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਅਸਵਾਰੀ ਦੇ ਲਾਇਕ ਉਸੇ ਸੁਹੇਲੇ ਨਾਮ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਜੇਹਾ ਨਾ ਲੱਭਣੇ ਕਰ ਪੱਛਮ ਦੇਸ ਦੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੰਗ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣ ਸੁਣ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਭੇਟਾ ਲੈ ਲੈ ਆਉਣ ਲਗੀਆਂ । ਇਕ ਬੜਭਾਗਾ ਨਾਮ ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੱਖ ਧਨੀ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਪੰਜ ਘੋੜੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਤੇ ਹੋਰ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਉਹ ਘੋੜੇ ਲੈਕੇ ਬੜਭਾਗੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੀ ਦੌਲਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣ ਸੁਣ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ।ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਬਚਨ ਉਪ-ਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਟਿੱਕਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਜੀ ਭੀ ਜੰਗ ਹੋਣਾ ਸੁਣਕੇ ਕੀਰਤਪੁਰੋਂ ਤੇ ਸੂਰਜਮਲ, ਅਣੀ ਰਾਇ ਗੋਇੰਦਵਾਲੋਂ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਟਿੱਕੇ ਜੀ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ

ਤੀਜਾ ਭੱਲਣ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚੱਲਣੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਨੇ ਫੁਰਮਾਯਾ ਕਿ ਇੱਕ ਮਨ ਹੋਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲਭਦਾਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਕ ਮਨ ਹੋਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਧ ਪਾਠ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾਵੇ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਮਨ ਇੱਛਤ ਪਦਾਰਥ ਦੇਵਾਂਗੇ । ਭਾਈ ਗੋਪਾਲੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹਾਫਜ਼ਾਬਾਦ ਦੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣਾਵਾਂ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਸਭ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਓਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਕ ਚਿੱਤ ਸੁਧ ਪਾਠ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਓਹ ਕਰੇ ਤਿਉਂ ੨ ਸਾਹਿਬ ਪਲੰਘ ਦਾ ਸਿਰ੍ਹਾਣਾ ਛੱਡਕੇ ਪਾਇੰਦ ਵੱਨੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਥਾਪਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਤਾਂਤੇ ਏਸ ਸਿਖ ਨੂੰ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਬੈਠਾ ਕੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਦੇਵਾਂਗੇ । ਛੇਕੜ ਜਦ ਅੰਤ ਦੀ ਪੌੜੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਫੁਰਨਾਂ ਫੁਰਿਆ ਪੰਜਾਂ ਘੋੜਿਆਂਵਿੱਚੋਂਚੀਨਾ ਘੋੜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੰਗਾਂਗਾ । ਓਨ ਭੋਗਪਾਇਆਸੰਗਤ ਅਤਜੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਓਹੋ ਘੋੜਾ ਕਾਠੀ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਮੇਤ ਓਸ ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ "ਵਿਣੁ ਕਰਮਾ ਕਿਛੁ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ" ਅਸੀਂ ਏਸਸਿੱਖਨੂੰ ਗੱਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰ੍ਹਾਣਾ ਛਡਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਘੋੜਾ ਮੰਗ ਲੀਤਾ । ਏਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੇ

ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ॥

ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਸਮੇਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਭੇਜੇ ਸੇ, ਸੋ ਤਪੱਸਯਾ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਬਾਸਰਕੇ ਬੀੜ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਆਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਭੀ ਅਜਿੱਤਾ, ਜੀਵਾ, ਨਿਹਾਲੂ, ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਪਰੇਮੀ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਗਏ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਉਠਕੇ ਮਿਲੇ । ਆਪਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਵੀਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ,ਜਿਸਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਇਆ । ਬਾਬੇ ਜੀਨੇ ਨੱਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਰੱਖਿਆ । ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਜੀਦਾ ਪਰਵਾਰ ਭਾਈ ਭਾਨਾਂ ਆਦਿਕ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਆਏ।ਪੰਜ ਦਿਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਭਗਤੀ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਧਾਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਓੜਕ ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਕੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲੈ ਤੁਰਿਆ,ਭਾਈਗੁਰਦਾਸਜੀਨੂੰਗੁਰੂਸਾਹਿਬਨੇਗੋਇੰਦ-ਵਾਲ ਮਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਲਈ ਓਨਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਵਾਸਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇਕੇ ਭੇਜਿਆ । ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਕੇ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਛਪਾਰੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੋ ਬਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰਾਤ ਬਿਰਾਤ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਧ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ

ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ। ਜਦ ਓਹ ਏਸ ਕੁਕਰਮ ਤੋਂ ਨਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ ਭੱਲਨ, ਰਾਇ ਜੀਵੇ ਆਦਿਕ ਜੋਧਿਆਂ ਨੇ ਜਾਕੇ ਸਜੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਟ ਲੁਟ ਪੁਟਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਥੇਹ ਕਰ ਘਤਿਆ, ਤੁਰਕ ਨੱਸ ਗਏ । ਏਸੇਗਲੋਂ ਓਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪਰੇਮੀ ਤੇ ਪੱਖੀ ਬਣ ਗਏ ॥

ਅਜੇ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸੇ ਕਿ ਉਨ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਭੇਜੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਣ ਗੁਰੂ ਜੀਨੂੰ ਓਸਦਾ ਬਹੁਤ ਪਰੇਮ ਸੀ,ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਸੌ ਕੁ ਅਸਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਈ ਰਾਤਾਂਠਹਿਰ ਕੇ ਸਰਧਾਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ॥

ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਅਦਭੁਤ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਬੁੱਢੇ ਜੀਤੋਂ ਸੁਣਕੇ ਓਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਆਈ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਈ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ੧੪ ਮੱਘਰ ਸੰ: ੧੬੮੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਙੂੰ ਦੇਹ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਓਸ ਤੋਂ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਬਾਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਪਾਠ ਧਰਾ ਕਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਰਜ ਮੰਨਕੇ ਓਸ ਦੇਸ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਸਿੱਖਾਂਦੀ ਕਾਮਨਾਂ

ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਆਈ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਸੱਤਮੀ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਆਗਏ । ਬਾਬੇ ਦੇਪੜੋਤ੍ਰੇ ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੂੰ ਜਿਸਦੀ ਬਾਂਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਫੜਾ ਗਏ ਸੇ, ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਈ । ਓਥੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਏ, ਦੂਜੇ ਦਿਨਰਾਵੀ ਨਦੀਪਾਰ ਹੋਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀਦੇ ਦੇਹੁਰੇ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ । ਬੇਦੀ ਧਰਮ ਚੰਦ ਖਬਰ ਸੁਨਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆ ਮਿਲਿਆ, ਡੇਰਾ ਕਰਾਕੇ ਪਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਇਆ, ਦਾਣਾ ਘਾਸ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਮੇਹਰ ਚੰਦ, ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸੋਇਨੇ ਦੇ ਕੰਗਣ ਪਹਿਨਾਏ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਰਸਪਰਆਦਗੁਰੂਜੀਦੀਆਂਤੇ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਓਥੋਂ ਚੜ੍ਹਕੇ 'ਬਾਰਠ' ਪਿੰਡਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟੇ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਤਪੱਸਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਲਿਤੇ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਕੇ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਵੱਡੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ, ਅਨੇਕ ਚਮਤਕਾਰੇ ਦੇਖੇ ਦਿਖਾਏ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਓਥੇਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਜੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣ ੨ ਬਹੁਤ ਹਸਦੇਰਹੇ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਨਾਲ ਟਿਕੇ ਗੁਰਦਿਤੇ ਤੇ ਸੂਰਜਮਲ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਪੁਛਿਆ, ਆਪਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਹਨ ? ਏਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਓਹ ਬੋਲੇ ਕੋਈ ਬਾਬੇ ਕਾ ਭੀ ਹੈ ? ਏਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਸਭੇ ਬਾਬੇ ਦੇਹਨ, ਜੇੜ੍ਹਾ ਪਸਿੰਦਆਵੇਲੈ ਲਓ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀਨੇ ਗੁਰਦਿਤੇ ਜੀਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਕੇ

ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ। ਜਦ ਓਹ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਤੋਂ ਨਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ ਭੱਲਨ, ਰਾਇ ਜੀਦੇ ਆਦਿਕ ਜੋਧਿਆਂ ਨੇ ਜਾਕੇ ਸਜੰਗ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਟ ਲੁਟ ਪੁਟਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਥੇਹ ਕਰ ਘਤਿਆ, ਤੁਰਕ ਨੱਸ ਗਏ । ਏਸੇਗਲੋਂ ਓਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪਰੇਮੀ ਤੇ ਪੱਖੀ ਬਣ ਗਏ ॥

ਅਜੇ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸੇ ਕਿ ਓਨ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਭੇਜੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਣ ਗੁਰੂ ਜੀਨੂੰ ਓਸਦਾ ਬਹੁਤ ਪਰੇਮ ਸੀ,ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਸੌ ਕੁ ਅਸਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਈ ਰਾਤਾਂਠਹਿਰ ਕੇ ਸਰਧਾਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਵਦਾਸ ਪੁਰੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ॥

ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਅਦਭੁਤ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਬੁੱਢੇ ਜੀਤੋਂ ਸੁਣਕੇ ਓਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਆਈ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਈ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ੧੪ ਮੱਘਰ ਸੰ: ੧੬੮੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਙੂੰ ਦੇਹ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਓਸ ਤੋਂ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਬਾਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਪਾਠ ਧਰਾ ਕਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਰਜ ਮੰਨਕੇ ਓਸ ਦੇਸ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਸਿੱਖਾਂਦੀ ਕਾਮਨਾਂ

ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਆਈ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਸੱਤਮੀ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਆਗਏ। ਬਾਬੇ ਦੇਪੜੋਤ੍ਰੇ ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੂੰ ਜਿਸਦੀ ਬਾਂਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਫੜਾ ਗਏ ਸੇ, ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਈ। ਓਥੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਏ, ਦੂਜੇ ਦਿਨਰਾਵੀ ਨਦੀਪਾਰ ਹੋਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀਦੇ ਦੇਹੁਰੇ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ। ਬੇਦੀ ਧਰਮ ਚੰਦ ਖਬਰ ਸੁਨਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆ ਮਿਲਿਆ, ਡੇਰਾ ਕਰਾਕੇ ਪਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਇਆ, ਦਾਨਾ ਘਾਸ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਮੇਹਰ ਚੰਦ, ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸੋਇਨੇ ਦੇ ਕੰਗਣ ਪਹਿਨਾਏ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਰਸਪਰਆਦਗੁਰੂਜੀਦੀਆਂਤੇ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਓਥੋਂ ਚੜ੍ਹਕੇ 'ਬਾਰਠ' ਪਿੰਡਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਣੇ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਤਪੱਸਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਲਿਤੇ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਕੇ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਵੱਡੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ, ਅਨੇਕ ਚਮਤਕਾਰੇ ਦੇਖੇ ਦਿਖਾਏ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਓਥੇਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਜੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣ ੨ ਬਹੁਤ ਹਸਦੇਰਹੇ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਨਾਲ ਟਿਕੇ ਗੁਰਦਿਤੇ ਤੇ ਸੂਰਜਮਲ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਪੁਛਿਆ, ਆਪਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਹਨ? ਏਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਓਹ ਬੋਲੇ ਕੋਈ ਬਾਬੇ ਕਾ ਭੀ ਹੈ? ਏਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਸਭੇ ਬਾਬੇ ਦੇਹਨ, ਜੇੜ੍ਹਾ ਪਸਿੰਦਆਵੇਲੈ ਲਓ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀਨੇ ਗੁਰਦਿਤੇ ਜੀਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਕੇ

ਬਰਨ ਕੀਤਾ,ਏਹ ਤੁਸਾਡਾ ਭੀ ਟਿੱਕਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਭੀ ਏਹੋ ਟਿੱਕਾ, ਸੋ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਹੋਯਾ । ਆਪਣੀ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਗੁਰਦਿਤੇ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਕੇ ਆਖਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀਦੀ ਦੌਲਤ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਤੁਸਾਡੇ ਘਰ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਕ ਫਕੀਰੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸੀ ਸੋ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਵਿੱਚ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪੈਣ ਵਾਂਗੂੰ ਏਹ ਭੀ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੀ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਆਖਿਆ, ਸਭ ਆਪਦੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਹੈ, ਓਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗੁਰਦਿਤੇ ਜੀਨੂੰ "ਬਾਬੇ ਦਾ ਵਰ ਹੋਣੇ ਕਰ ਸਿੱਖ ਲੋਕ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਟਿੱਕਾ" ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਅਸੀਸ ਲੈਕੇ ਮਾਘੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਆ ਕੀਤੀ। ਸੂਰਜਮਲ ਨੂੰ ਜੋ ਓਦੋਂ ਯਾਰਾਂ ਬਰਸ ਦਾ ਸੀ,ਭਾਈ ਪੈੜਾ, ਕਾਲਾ, ਭੱਲਣ,ਭਗਤੂ, ਦਿਆਲਾ ਆਦਕ ਪਜਾਹ ਸਿੱਖ ਨਾਲਦੇਕੇਕਰਤਾਰਪੁਰਤੇਗੁਰਦਿਤੇ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਸੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ॥

੩੨–ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਖ੍ਵਾਜਾ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਮ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੋਂ ਘੋੜੇ ਦੀ ਟਹਿਲ ਪਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਸ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਈ ਕੋਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ

ਘੋੜੇ ਅੱਗੇ ਦੌੜਿਆ, ਜਿਸਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਓਸਦੀ ਇੱਛਾਨੁਸਾਰ ਓਸਨੂੰ ਨੰਦ ਲਾਲ ਸੋਹਣੇ ਤੋਂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਿਵਾਕੇ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਓਹ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੀਰ ਮੰਨਿਆਂ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਕਬਰ ਮਊ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਗਣੇ ਫਲੌਰ ਮੰਨੀ ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ ਹੈ ਓਸਦੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੰਦਲਾਲ ਸੋਹਣੇਦੀ ਸਮਾਧ ਫਰਾਲੇ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਗਣੇ ਬੰਗੇ ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਓਸੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਸੱਯਦ ਜਾਨੀ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਜੋ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਹਿੰਦੂਤੁਰਕਫਕੀਰਾਂਪਾਸਫਿਰਦਾ ਹੋਯਾ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਸੀ ਸੋ ਹਰਗੁਬਿੰਦ ਪੁਰ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਪਾਸ ਆਯਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ। ਖਵਾਜੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੂੰ ਰੰਗਤ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਵੇਖਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਭੀ ਓਥੋਂ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੂਆਂ ਸੱਥਰ ਪਾ ਬੈਠਾ ਅਤੇ "ਜਾਨੀਨੂੰ ਜਾਨੀ ਮਿਲਾ ਦੋ,ਜਾਂਜਾਨੀਨੂੰਜਾਨੀਦਿਖਾਦੋ" ਏਹੋ ਅਵਾਜ਼ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਹਦਾ ਸਿਦਕ ਪਰਖਨ ਲਈ ਅਨੇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇਣੇ ਚਾਹੇ ਤੇ ਓਸ ਵਲੋਂ ਪੜਦਾ ਭੀ ਕਰਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਓਹ ਓਸੇ ਤਰਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸਦੀ ਡਾਢੀ ਕਰੜੀ ਪ੍ਰੀਖਯਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਛੇਤੀ ਜਾਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਓ,ਓਸਨੇ ਤੁਰਤ ਬਜਾਸਾਦਿਰ

ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ । ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਪ੍ਰਹਲਾਦ, ਨਾਮਦੇਉ ਵਾਙੂੰ ਓਹੋ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਜੋ ਕੰਢੇ ਪਰ ਖੜੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੇ ਓਸਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਤਾਰੂ ਸਿੱਖ ਓਸਨੂੰ ਕੱਢਕੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਏ ਤਾਂ ਓਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮੇ ਤੇ (ਜਾਨੀ ਨੂੰ ਜਾਨੀ ਮਿਲ ਪਿਆ, ੨) ਫੇਰ ਏਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ਪਾਕੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਪਈ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਖਵਾਜੇ ਤੇ ਜਾਨੀ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਕ ਅਦਭੁਤ ਅਨੋਖੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਹੋਈ ਵੇਖਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਆਵਣ ਲਗੇ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਤਸੰਗ ਆਤਮਾ, ਅਨਾਮਤਾ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਓਸ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ ਸਾਧ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਮ ਪਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪੂਜਕ ਹੋ ਗਏ।ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਗਵਾਨਦਾਸਗੁਮਟਾਲੇ ਵਾਲਾ, ਨਰੈਣ ਦਾਸ ਪੰਡੋਰੀ ਵਾਲਾ, ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਲਾਲ ਦਾਸ ਧਜਾਨ ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਆਦਿਕ ਬੈਰਾਗੀਜੋਗੀ ਬਹੁਤ ਵਰਸਾਏ ॥

੩੩-ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣਾਂ ਤੇ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੇ ਪਰੇਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ

ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਪੱੜ੍ਹ ਆਏ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਆਦਿਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਮੰਨਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਨੇ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰੋਂ ਚਲਕੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਲਜਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ੨ ਚੇਤ੍ਰ ਸੰਃ ੧੬੮੫ ਬਿਃ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਰੌਣਕ ਬਖਸ਼ੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨਮ-ਸਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦੱਖਣਾ ਕਰਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਯਾ। ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਭੀ । ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਗਮਨ ਸੁਣਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਓਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤਜੱਥਾ-ਸ਼ਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੇ ਭੇਟਾ ਲੈ ਲੈ ਹੁਮ ਹੁਮਾਕੇ ਆਉਣ ਲਗੀ। ਮਕਾਨ ਜੋ ਤੁਰਕ ਵਿਗਾੜ ਗਏ ਸਨ ਓਨ੍ਹਾਂਦੀ ਮੁਰੰਮਦ ਕਰਾਕੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲੋਂ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਜੰਗ ਜਿੱਤਕੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਮੁੜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਵੱਸਣਾ ਸੁਣਕੇ ਦੇਸ ਦੇਸ਼ਾਂਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸੰਃ੧੬੮੬ ਬਿਃ ਵਿਚਵਸਾਖੀਦੇ ਮੇਲੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਏ, ਜੱਥਾ ਜੋਗ ਭੇਟਾ ਦੇਕੇ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਪਾਏ। ਜੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣ ਸਿਖ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਏ, ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੋਇਆ। ਜਿੰਨਾਂ ਅਸਬਾਬ ਸਮਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਓਸ ਥੋਂ ਚੌਗਣਾ ਫੇਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋ ਪਾਉ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਕਰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਓਧਰ ਕੀਰਤਪੁਰੋਂ ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿਤੇ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਆਕਰ ਵਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾਕੀਤਾ, ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਕੇ ਨਿਹਾਲ

ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਮੇਲੇ ਪਿਛੋਂ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ,ਮੋਦ ਬਢਾਏ,ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸੀਸ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿਤੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ। ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਪਸਚਾਤਾਪ (ਅਫਸੋਸ) ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਨਾ ਬੁਲਾਯਾ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਸੁੰਨਾ ਛਡਕੇ ਆਪੇ ਮੈਂ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ।ਗੁਰੂ ਜੀਨੇਫੁਰਮਾਯਾ ਸਭੋ ਦਸਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਤੁਰਕ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਏ ਸੇ ਸੋ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਨਿਕੰਮੇ ਜੱਟ ਬੂਟ ਆਖਦਾ ਸੈਂ ਏਹੋ ਭੁਖੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਪਏ। ਭਾਵੇਂ ਜੰਗ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੋਯਾ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕੁਮਕ ਹੋਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਲੋਗ ਆਏ ਪਰ ਫਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੱਕੜੀ ਤੋਲਣ ਤੇ ਹਲ ਹਿੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਯਾ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਮੰਨਕੇ ਭੁਲ ਮਾਫ ਕਰਾਈ, ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣ ਲਗੀ, ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗੇ,ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਣ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਮਨੋਂ ਕਾਮਨਾ ਪਾਉਣ ਕਦੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਅਭਯਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਗੇ। ਅਟੱਲਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਓਹ ਮਸਤ ਸੁਭਾਉ

ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਓਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਛ ਕੁਦਰਤੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਭੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਾਬਤ ਕੁਛ ਕਹਿ ਦੇਂਦੇ ਓਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਲੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅਦਬ ਰਖਦੇ ਸੇ, ਭਾਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਓਹ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਚੋਲਾ ਛੱਡ ਗਏ ਦੇਹ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—ਇਕ ਦਿਨ ਖੁਦੋ ਖੂੰਡੀ ਖੇਡਦੇ ਹੋਇਆਂ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੀਟੀ ਅਰਬਾਤ ਦਾਈ ਇਕ ਮੋਹਣ ਨਾਮ ਛੋਕਰੇ ਦੇ ਸਿਰ ਰਹੀ ਜੋ ਸੋਨੀ ਖਤ੍ਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਓਸਨੂੰ ਸੱਪ ਲੜਿਆ ਤੇ ਓਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਰਗਿਆ ਅਟਲਰਾਇਜੀਆਪਣੇਰੋਜਦੇ ਸੁਭਾਉ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਏ,ਹੋਰ ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ, ਮੋਹਣ ਨਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਬਬਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਓਸਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅੱਗੋ ਓਸਦੀ ਲੋਥ ਪਾਸ ਉਸਦੇ ਸਿੰਬਧੀ ਰੋ ਰਹੇ ਸੇ,ਏਨਾਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਖੂੰਡੀ ਓਸਦੀ ਗਰਦਨ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਆਖਿਆ ਉਠ ਭਾਈਆ ਸਾਡੀ ਮੀਟੀ ਦੇਹ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਸੇ ਬਚਨਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਓਹ ਇਉਂ ਉਠਕੇ ਨਾਲ ਤੁਰਪਿਆਜਾਣੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿਆਸੀ, ਦੇਖਣਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਗ ਅਚਰਜ ਰਹਿ ਗਏ, ਲੱਗੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਹਿਣ ਤੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਢਹਿਲਾਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਏਹੋ ਗੱਲ ਧੁੰਮ ਗਈ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੱਡਾ ਰੰਜ

ਮੰਨਿਆਂ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਕਾਏ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਜੀਭੀ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਜਾ ਬੈਠੇ, ਓਨਾਂ ਆਖਿਆ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆ ਤੂੰ ਬੁਰਾਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਈਸ਼ੂਰ ਦੀ ਆਗਜ਼ਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ, ਤੁਸੀ ਓਸਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣੇ ਹੋ, ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਉਣੀ ਕੈਹਰ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਦਾਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੇਕ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਅਜ਼ਮਤ ਨਾਕੀਤੀ।ਹੁਣ ਤੂੰਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਜਿਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਤੁਰਕ ਹਾਕਮ ਆਪਣੇ ਮੋਏ ਹੋਏ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਜੇ ਤੁਸੀ ਨਾ ਜਿਵਾਉਗੇ ਤਾਂ ਓਹ ਦੁਖ ਦੇਣਗੇ,ਜੇ ਜਿਵਾਉਗੇ ਤਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਕੋਪ (ਜੋ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨਹਾਰਾ ਹੈ) ਸਹਾਰੋਗੇ, ਤਾਂਤੇ ਏਹ ਕੰਮ ਤੁਸਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਵੱਡਾ ਖੋਟਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਾਣ ਛੱਡਣੇ ਪਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੀਆਂ। ਏਨਾਂ ਬਚਨਾਂਦਾ ਤਾਤ-ਪਰਜ ਸਮਝਕੇ ਅਟੱਲਰਾਇ ਜੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਚੁਪਚਾਪ ਉਠ ਖੜੋਤੇ। ਓਨਾਂ ਦਾ ਕੌਲਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ ਓਥੇ ਹੀ ਖੇਡਜਾ ਕਰਦੇ ਸੇ,ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਕੌਲਸਰ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਸ ਜਿਥੇ ਓਦੋਂ ਜੰਗਲ ਮਦਾਨ ਪਿਆ ਸੀ ਚਾਦਰ ਤਾਣਕੇ ਐਸੇ ਸੁਤੇਕਿ ਫੇਰ ਪਾਸਾ ਨਾਂ ਫੇਰਜਾ ਜੀਕੂੰ ਸੱਪ ਕੁੰਜ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਐਉਂ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਸੱਚਖੰਡ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਟਹਿਲ ਦਾਲੇ ਨੇ ਜੋ ਓਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀਰੋਂਦੇ

ਹੋਯਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਹਾਲ ਸੁਣਾਯਾ ਤਾਂ ਜਾਣੋਂ ਤੀਰ ਲਾਯਾ, ਐਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਾਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਜਲ ਵਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਉਧਰੇ ਦੌੜ ਪਏ, ਪਿਛੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਗਏ। ਜਾਕੇ ਦੇਖਯਾ ਤਾਂ ਅਚਰਜ ਰਹਿ ਗਏ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ ਚੰਦ ਚਿਹਰੇ ਕੁਮਲਾਏ ਹੋਏ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੱਥ ਫੇਰ੨ਪੁੱਤ੍ਰ ੨ਕਹਕੇ ਬੁਲਾਯਾ ਭਲਾ ਕੌਣ ਬੋਲੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲੱਖ ਸਮ-ਝਾਯਾ ਤੇ ਧੀਰਜ ਧਾਰਯਾ ਪਰਮੋਹ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਨੇ ਦਿਲ ਦਰਯਾ ਉਛਾਲ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਕਾਲੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾੜ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ੨ ਮੋਤੀ ਟਪਕਣ ਲੱਗੇ, ਰੁਮਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸਿੱਖ ਭੀ ਵੈਰਾਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਖਬਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਜੋ ਬਾਣ ਵਾਂਗੂੰ ਸਭ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਵੇਧ ਗਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ (ਜਿਸਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ)ਵੱਟ ਵੱਜਾ ਜੋ ਗਸ਼ ਖਾਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਓੜਕ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਗੁਵਾਂਢਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਤ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਚਲ ਪਈ, ਸਭੇ ਮਾਈਆਂ ਅਜੇਹੇ ਕੀਰਨੇ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਜੋ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਰਛ ਭੀ ਰੋ ਉਠੇ। ਬੀਬੀਵੀਰੋ ਵੀਰ ਵੀਰ ਪੁਕਾਰਦੀ ਹੰਝੂ ਡਾਰਦੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਆਈ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਰਨਾਰਸ ਛਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਜੀਵਾ, ਜੇਠਾ, ਪੈੜਾ ਆਦਿਕ ਬ੍ਰਿਧ ੨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਧੀਰ ਧਰਾਯਾ ਤੇ ਅਟੱਲਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਵਰਨਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਦਾਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਕਰਵਾਈ। ਚੰਦਨ ਦੇ ਭਾਰ ਮੰਗਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਕੇ ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਸਭ ਨੂੰ ਧੀਰ ਧਰਾਯਾ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਣ ਹਾਰ ਦੇਵਗਤੀਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੀ, ਏਹ ਮੋਯਾ ਨਹੀਂ ਅਮਰ ਹੋਯਾ ਏਸਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲੰਗਰ ਅਤੁਟ ਰਹੇਗਾ। ਭਲੇ, ਬੁਰੇ, ਸਾਧ, ਚੋਰ, ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ, ਏਸਨੂੰ ਸਭ ਮੰਨਣਗੇ। ਜਿਉਂ ੨ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਵਧੇਗਾ ਤਿਉਂ ੨ ਏਸ ਦਾ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਤਾਪ ਬਹੁਤਵਧੇਗਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸੋਢੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਅਟਲ ਰਾਇ ਕੋਤਵਾਲ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੋ ਪਰਸੋਂ ਗੁਜਰੇ ਹਨ ਠਾਲੇਦਾਰ ਹੋਏ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਜਾਤ੍ਰੀਦੀ ਜਾਤ੍ਰਾ ਪ੍ਰਵਾਣ ਨਾ ਪਵੇਗੀ। ਏਹ ਵਰ ਦੇਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਟਲਦੇਵ ਜੀਦੇ ਨਮਿਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਾਯਾ ਤੇ ਵੱਡਾ ਜੱਗ ਕੀਤਾ॥

੩੪-ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਨੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖ੍ਯਾ, ਦੂਨੀਚੰਦ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦਾ ਸਿਦਕ

ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਦਾ ਅਦਭੁਤ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਕੇ ਤੇ ਸੰ: ੧੬੮੫ ਬਿ: ਦੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ ਦੇਸ਼ਾਂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਮਸੰਦ ਆਪਣੀ ੨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਉਂਣ ਲਗੇ। ਅਟੱਲਰਾਇ ਜੀਦਾਸ਼ੋਕ

ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਗੁਰੂ ਅਗੇ ਦੇਵਾਉਣ ਤੇ ਮੇਵੜਾ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕਰ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਸਤਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ, ਤੁੰਗਲ, ਕੰਠਾ, ਮੋਤੀਮਾਲਾ, ਪਹਿਨਕੇ ਸਨਧਬੱਧ ਜੋਧਯਾਂ ਸਮੇਤ ਨਿਤਪ੍ਰਤੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਬੈਠਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਬ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਹੋਰ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਇੰਦਰ ਭੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਰਾਗੀ ਰਬਾਬੀ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣ ਦਿਖਾਕੇ ਸਭਾ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਬਦ, ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣ ਸੁਣ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭੀ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਯਥਾ ਯੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ, ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਮੇਲਾ ਹੋਯਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਿਦਕ ਰਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਲਿਤ੍ਰ ਦੇਖਕੇ ਸਿਦਕ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਮਨ ਬੜਾ ਚੰਚਲ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਨਿਤ ਕਲਪਣਾ ਬੁਰੀਆਂ ਭਲੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਡੋਲਦਾ ਹੈ ਪੱਕੇ ਸਿਦਕੀ ਨਹੀਂ ਡੋਲਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹਵਾ ਚਲੇ ਬਿਰਛਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇਗੀ ਹਲਾਵੇਗੀ ਪਰ ਪਰਬਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਹਲਾ ਸਕਦੀ। ਭਾਈ ਭਗਤ, ਬਹਿਲੋ, ਭੱਲਣ, ਬੂਲੇ, ਆਦਿਕ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ

ਆਪ ਸੱਚ ਆਖਦੇ ਹੋ ਪਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮਾਯਾ ਤੇ ਸਤ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਲੀਲਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਨੇ ਨਹੀਂ ਭਰਮਾਯਾ । ਨਾਰਦ, ਸਨਕਾਦਿਕ, ਸ਼ਿਵ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ ਜਦ ਬੜੇ ੨ ਸਾਮਰਥ ਭਰਮਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੌਣ ਵਿਚਾਰੇ ਹਾਂ ? ਏਸ ਪਰ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਆਖਿਆਂ ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ਨਹੀਂ ਤਿੜਕਦੇ ਕਚੇ ਤਿੜਕਦੇ ਹਨ।ਏਸੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਏਹ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹੀ "ਜੇ ਮਾਂ ਹੋਵੇ ਧਾਰਨੀ ਪੁਤ ਨਾਹਿ ਪਤਾਰੇ ॥ ਪੁਨਃ ਜੇਗੁਰ ਸਾਂਗ ਵਰਤਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਨ ਹਾਰੇ" ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੱਚਾ ਸਿੱਦਕੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਰੀ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ ਸੋ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਚਨਹੈ: "ਜਉ ਜਾਣੈ ਹਉ ਭਗਤ ਗਿਆਨੀ ॥ ਆਗੈ ਠਾਕੁਰ ਤਿਲ ਨਹੀ ਮਾਨੀ" ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਕਤ ਭੀ ਹੈ (ਤਰਨੇ ਕੋ ਅਧੀਨਗੀ ਡੂਬਨ ਕੋ ਅਭਿਮਾਨ) ਅਸੀਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨੇ ਹਾਂ, ਤਾਂਤੇ ਭਾਈ ਜੀਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਨਾਲੇ ਪਰਖਯਾ ਜਾਊ ॥

ਪੰਦ੍ਰਕੁ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਤੁਸੀਂ ਮਾਇਆ ਲੈ ਜਾਓਪ੍ਰਗਣੇਕਾਬਲਦੇ ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਬੇਐਬ ਲਿਆਓ । ਏਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਯਾਰੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਏਹ ਭੀ ਹੰਕਾਰ ਹੋਗਿਆ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਅਧਕ

ਮੁਹਤਬਿਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਖੱਚਰ ਲਦਾਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਚੰਗੇ ਬੇਐਬ ਘੋੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਸਿੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦੇਣੇ,ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚੇ ਤੋਂ ਰੁਪਏ ਤਾਰਨੇ। ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੁਨੀਚੰਦ ਪਸ਼ੌਰੀ, ਭਾਈ ਹਰਾ ਕਾਬਲੀ, ਤੋਰੇ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਉਤਰਦੇ ਗਏ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪਸ਼ੌਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪਰੇਮ ਕਰਕੇ ਅਟਕਾ ਲਏ, ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਸੁਣ ਆਵਣ, ਨਜ਼ਰ ਭੇਟ ਦੇਕੇ ਭਾਈ ਜੀਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਸੁਣ ਨਿਹਾਲ ਹੋਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਸੇ, ਸਗੋਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੌਲਤ ਵਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗੋੜੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨਮਿੱਤ ਅਰਪੀ ॥

੩੫–ਸਿਦਕ ਦਾ ਨਮੂਨਾ

ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਦੇ ਭਾਈ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪਿੰਡੋਂ (ਜੋ ਪਸ਼ੌਰੋਂ ਸੱਤ ਕੋਹ ਸੀ) ਆਕੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੱਡੀ ਮਾਂਦੀ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਬੁਲਾਯਾ ਹੈ ਮਿਲਕੇ ਚਲਾ ਆਵੀਂ, ਓਨ ਆਖਿਆ ਦੁਖ ਸੁਖ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾਫਲਹੈ ਮਰਨਤੋਂ ਭੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇਨੂੰ ਨਹੀਂਰੱਖ ਸਕਦਾ ਤਾਂਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਿਸ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਲਿਆ ਹਾਂ ਓਹ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ। ਦੂਜੇ

ਦਿਨ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧੀ ਨੇਆਕੇਖਬਰਦਿੱਤੀ ਕਿਤੇਰੇ ਅਕਲੌਤੇ
ਜੁਆਨ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਸੁਟਿਆ,
ਜਿਸਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਣਕੇ ਤੇਰੀ ਤੀਵੀਂ ਜੋ ਮਾਂਦੀ ਸੀ ਮਰ
ਗਈ,ਹੁਣ ਤੂੰ ਚੱਲਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂਦਾ ਦਾਹ ਕਰ ਆਪਣਾਘਰ
ਵਸਤੂ ਪਦਾਰਥ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੁਟਜਾ ਜਾਊ। ਏਹ
ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਦੁਨੀਚੰਦ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਰਾ ਰੰਜ ਰੋਖ
ਨਾ ਆਨਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜਾਇ ਵਿਚਰਾਜ਼ੀ ਹਰਿਹਰਿਕਰ
ਬੋਲਯਾ ਜੋ ਭਾਣਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੀ ਸੋ ਵਰਤ ਗਿਆ, ਹੁਣ
ਮੈਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ,ਤੁਸੀ ਜਾਓ ਦਾਹ ਕਰੋ
ਪਦਾਰਥ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਾਰਬਧ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਆਖਿਆ ਪਰ ਓਹ ਨਾ ਗਿਆ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਓਸ ਨੂੰ ਪੁਤ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਮੋਹ
ਵਿਆਪਿਆ। ਭਾਈ ਜੀ ਪਸ਼ੌਰੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਕਾਬਲ
ਪਹੁੰਚਕੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਤੰਬੂ ਲਵਾਕੇ ਉਤਰ ਪਏ,ਓਸ
ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਗਿਰਦਨਵਾਹੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆਉਣ ਤੇ
ਭੇਟਾ ਦੇਣਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨਲਗੀ।ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਸੁਦਾਗਰਾਂ
ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਏਸ ਸ਼ਰਤ ਪਰ ਖਰੀਦ ਕੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿਤੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਸਿੰਦ
ਕਰਨੇਪਰ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਊ। ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ
ਅਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਅਜੇਹੇ ਘੋੜੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਜੋ ਪਸਿੰਦ
ਨਾ ਆਉਣ। ਜਦੋਂ ਹੁਕਮ ਆਯਾ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਸੌਦਾਗ੍ਰਾਂ
ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠਾਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰ
ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਲੈਣ ਗਏ ਅਰ ਪੇਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਭਾਈ

ਜੀਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਭਰਮ ਚਿੱਤੀ ਲਗੀ ਜੋ ਠੀਕਰੀਆਂਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ,ਓਨ ਸੋਚਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਗਾ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਯਾ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਨੇ ਏਹਵਰੇਥ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲੀਤੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੇ ਏਥੇ ਠਹਰਿਆ ਤਾਂ ਫੜਿਆ ਮਾਰਜਾ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਭਾਈ ਜੀ ਐਸਾ ਬੇਸਿਦਕਾ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੰਬੂ ਪਾੜਕੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਨੱਸ ਤੁਰਿਆ, ਨਾਲੇ ਨੱਸੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਪਿਛਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇਕਿ ਮਤ ਕੋਈ ਪਿਛੋਂ ਆ ਫੜੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਥੋਂ ਡਰਦਾ ਨੇੜੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਅਟਕਿਆ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਜਾ ਠਹਰਿਆ।ਏਧਰ ਜਦ ਭਾਈ ਜੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਦਲਾਲ ਨੇ ਅੰਦਰ ਵੜਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੰ ਗ਼ੁੰਮ ਹੋਯਾ ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਪੇਟੀ ਖੁਲੀ ਪਈ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਚੰਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਦੌਲਤ ਸੌਂਪੀ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਵਾ ਦਿਤੀ॥

ਹੁਣ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਬਚਦੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੰਜ ਘੋੜੇ ਹੋਰ ਲੈਕੇ ਜਦ ਇਕ ਮਜਲ ਆਯਾ ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋਵੇਂ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਓਨੇ ਰਾਤੀ ਤੇਰਾਘਰ ਚੋਰਾਂਨੇ ਚੁਰਾ ਲੀਤਾ ਤੇ ਤੇਰੇਦੂਜੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ ਤੂੰ ਪਿਛੇ ਚਲ ਘਰ ਸੰਭਾਲ ਇਕਚੋਰ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਫੜ ਰਖਿਆ ਹੈ ਖ਼ਬਰੇ ਸਾਰਾ ਘਰ ਲੱਭ ਜਾਏ।ਓਨ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਮੈਂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜੋ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਵਿਚਕਾਰ ਛਡਕੇ ਪੁਤਰ, ਧਨ, ਝੂਠੇ ਦੁਖਦਾਈ ਪਦਾਰਥਾਂ ਪਿਛੇ ਲੱਗਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ

ਮੇਰੇ ਜੈਸਾ ਕੌਣ ਪਾਮਰ ਹੈ ?

ਜਦ ਓਹ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋਵੇ ਸੱਚੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਘੋੜੇ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਅਗੋਂ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਠਾਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ "ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ! ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ !!

ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਏਸਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਓਨਾਂ ਸਿਦਕੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਸਿਖਾਂ ਤੋਂ ਓਨਾਂ ਦੀਸਾਰੀਕਥਾ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਤਾਂ ਸਭ ਸਿਖ ਓਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰ-ਬਾਨ ਹੋਣ ਲਗੇ ਤੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਕ ਅਪਨੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਛਡ ਖੜੋਤੇ ਅਤੇ ਓਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਕੇ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ॥

੩੬–ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨਾਲ ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਬੰਨ੍ਹਵਾਕੇ ਮੰਗਾਉਣਾਂ

ਓਧਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਨੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਜਾਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਐਥੋਂ ਤੀਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਓਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਸੌ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ

ਸੇਵਕ ਬਣਾ ਕਢਿਆ* । ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਾਸੀ ਪੰਡਤਾਂ ਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਨੇ ਰਸ਼ਕ ਮੰਨਕੇ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਫੇਰਨਲਈ ਭੀ ਜੋਰ ਲਾਯਾ, ਪਰ (ਕੂੜ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ ਓੜਕ ਸਚੁ ਰਹੀ) ਜਦ ਓਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਦ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲਭਾਈਜੀ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮਤ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੋਖ ਭੋਗ ਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਹਠ ਜੋਗ ਦੇ ਸਾਧਨ ਮਹਾਂ ਕਠਨ ਰਖੇ ਹਨ, ਕਿਨੇ ਯੱਗਜ, ਹੋਮ, ਤਪ, ਤੀਰਥ, ਬਰਤ, ਕਰਨੇ ਲਿਖੇ ਹੈਨ ਕਿਨੇ ਗ੍ਰਿਸਤ ਦਾ ਤਯਾਗ ਰੂਪ, ਵੈਰਾਗ ਧਾਰਕਰ ਸੰਨਯਾਸੀ ਹੋਣਾਹੀ ਮੋਖ ਦਾ ਮਾਰਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ

---

*ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਭਜਨ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਵਿਚ ਤਾਸੀਰ ਤੇ ਮਨਵਿਚ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਅਣਮਾ, ਮਹਿਮਾ, ਆਦਿਕ ਸਿਧੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਓਹ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਓਨਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜੇ ਐਬ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਂਵਦੇ ਤੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸਭ ਵਿਕਾਰ ਛਡਕੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਬਣਦੇ ਅਸਾਂ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲਾ, ਰਾਮੇਸ੍ਵਰਪੁਰੀ, ਗੁਲਾਬਦਾਸ ਸੁਰਜਨ ਦਾਸ, ਅਜੇਹਿਆਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤਸੀਰ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਸਾਧਾਂ ਵਿਚ ਏਹ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰ-ਦਾਸ ਜੀਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਫਿਰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਏਹ ਵਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਦਿਤਾ ਹੋਯਾ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੂ ਸੁਣੇਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਿਖੀ ਤੇਦੂਜੇਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਸੋ ਭੀ ਹੈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣੇ ਤੋਂ ਸਿਖੀ, ਸਿਦਕ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਐਉਂ ਨਿਰਜਤਨ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਕੂੰ ਬਰਖਾ ਬਰਸੀ ਤੋਂ ਹਰਿਆਵਲ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਠੰਢ ਆਦਿ ਅਨੇਤ ਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ॥

ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਪੂਰਨ, ਤਪਤ ਚਕ੍ਰ, ਦ੍ਵਾਦਸ਼ ਤਿਲਕ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਲਜਾਨਕਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀਵਿਚ ਏਹੋ ਚਾਰ ਉਪਾਇ ਦਸੇ ਹਨ:—

(੧) ਸੰਸਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਮਝਕੇ ਅਪਣਾ ਸੂੰਤ ਛੱਡਕੇ ਜਿਕੂੰ ਦਾਈ ਪਰਾਏ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾਲ ਤੇ ਮਾਲੀ ਬਾਗ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹੈਨ ਐਉਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ। ਯਥਾ—"ਜਿਸਕੀ ਵਰਤੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਰਾਖੈ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਾਨੈ ਮਾਥੈ॥ ਉਸਤੇ ਚਉਗੁਨਿ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲੁ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ॥"(੨)ਸਰਬ ਭਾਂਤ ਦੇ ਲਾਭ ਹਾਣ ਸੁਖ ਦੁਖ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿਲਗੀਰ ਨਾ ਹੋਵੇ,ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਰਹੇ ਭਾਵੀ ਮੰਨੇ। ਯਥਾ—"ਮਾਨੈ ਹੁਕਮੁ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ॥ ਅਵਰੀ ਕਰਮੁ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ॥" (੩) ਸਾਸ ਸਾਸ ਨਾਮ ਜਪੇ ਗੁਰੂ ਵਿਖੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲਵੇ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਵੰਡਛਕੇ, ਯਥਾ-"ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮ- ਰਹੁ ਗੋਵਿੰਦ॥ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਕੀ ਉਤਰੈ ਚਿੰਦ॥ ਪੁਨਾ: ਘਾਲ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ॥ ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾ- ਣਹਿ ਸੇਇ॥" (੪) ਸਤਸੰਗ ਕਰਨਾ, ਕੁਸੰਗ ਤਜਣਾ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਰੀ ਪੂਰਨ ਸਰਬ ਵਿਖੇ ਸਮ ਸਮਝਣਾ॥

ਯਥਾ "ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਦੇਹਿ ਨਿਵਾਸੁ॥ ਪੁਨਾ:

ਸਭ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਸਭ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨ ਨਹੀ ਕੋਈ" ਏਹ ਨਿਹਚਾ ਰਖਣਾ। ਵਰਤਣ ਭੁਗਤੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਮਤ ਹੈ ਐਸੇ ਸੁਖਾਲੇ ਕਲਿਆਨਕਾਰੀ ਗੁਰਮਤ ਵਿਚ ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਲੋਕ ਫੇਰ ਆ ਗਏ। ਹੋਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਪੰਡਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਪਰ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਅਧਕਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੇਕ ਜੁਗਤੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਖਾਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦਾ ਭੀ ਰਾਜੇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੋਯਾ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀਦਾ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰਖਣ ਵਾਂਗੂੰ ਤਾਉ ਦੇਕੇ ਬਾਰਾ ਵੰਨੀ ਦਾ ਸੁਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਇਉਂ ਲਿਖਾਕੇ ਮੇਵੜੇ ਦੇ ਹਥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੇਰੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਚੋਰ ਗੁਰਦਾਸ ਨਾਮੇ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਬੰਨਕੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿਓ, ਏਹ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੜ੍ਹਕੇ ਢੰਡੋਰਾ ਫਿਰਾਯਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜਾ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਚੋਰ ਹਾਂ। ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਆਪ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਅਚਾਰਯਾਂ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਅਸਾਂ ਦੇਖ ਲੀਤੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਨੇਕ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਏਹ ਕੰਮ

ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ । ਤਦ ਨੂੰ ਓਥੇ ਮੇਵੜਾਆਗਿਆਫੇਰਤਾਂ ਮਿਲਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੁਸ਼ਲ ਅਨੰਦ ਪੁਛਕੇ ਫੇਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਜੀਨੇਕਾਬਲਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਿਰਸੰਸੇ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸੁਣਕੇ ਓਹ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ । ਹੁਣ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਆਖਿਆ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਜੈਸਾ ਕੌਣ ਵਡਭਾਗੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਐਸਾ ਤਾਉ ਦੇਕੇ ਸੁਧ ਕਰ ਆਪਣੇ ਸਤ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੇਲਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੈ, ਹੁਣੇ ਮੇਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਮੇਵੜੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਓ । ਓਹ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਈ ਜੀ ਆਪੇ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹਾਕੇ ਮੇਹੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰੇ । ਦੋ ਕੋਹ ਤਕ ਰਾਜੇ ਸਮੇਤ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਆਈ, ਓੜਕ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਮੋੜਿਆ, ਹੋਰ ਜੋ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਭੇਟ ਦਾ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯਾ ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਓਹ ਭੀ ਨਾਂ ਲੀਤਾ, ਪਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿਤਾ । ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤਾਂ ਨਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਵੜੇ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਐਤਨੀ ਦੂਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸਮਝਕੇ ਆਪੇ ਖੋਲ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਜਦ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚੱਲਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇਸੇਭਾਈ ਜੀ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜੇ ਹੋਏ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਖਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਬੜੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ,ਪਰ ਉਪਰੋਂ ਕੁਛਕ ਰਿਸ ਕਰ ਕਹਿਆ ਵਾਹਭਾਈ

ਹੱਛੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦੇ ! ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਸੂੰਨਾਂ ਛੱਡਕੇ ਨੱਠ ਤੁਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਲਾ ਨਾ ਸੋਚਿਆਜੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਲੈਣ ਨਾ ਜਾਂਦੋਂ ? ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਆਖਿਆ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬਾ ਤਿਰੀਆਂ ਤੂੰਹੇਂ ਜਾਣੇ, ਜੀਕੂੰ ਪੰਛੀ ਅਕਾਸ ਦਾ, ਨਦੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਮੱਛਰ ਸੁਮੇਰਆਦਕ ਦਾ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਤੈਸੇ ਤੂੰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਈਸ਼੍ਵਰ ਹੈਂ ਅਸੀ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਜੰਤ ਤੇਰੀ ਲੀਲਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਤੂੰ ਬਖਸ਼ੇਂ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਠਕੇ ਧੰਨਜ ਸਿੱਖੀ ਕੈਂਹਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਖੋਲਕੇ ਭਾਈ ਜੀਨੂੰ ਭੁਜਾਂ ਵਿਚ ਭਰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਲਿਆ। ਭਾਈਜੀ ਨੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੱਥਾ ਰਖਿਆ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਫੇਰ ਹੱਸਕੇ ਆਖਿਆ: "ਜੇ ਗੁਰ ਸਾਂਗ ਵਰਤਦਾ ਸਿਖ ਸਿਦਕ ਨ ਹਾਰੇ" ਭਾਈ ਕਾਬਲੋਂ ਨੱਸਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਏਹ ਅਪਨੀ ਆਖਣੀ ਆਪ ਨੇ ਕਿਉਂ ਨ ਕਮਾਈ । ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੇ ਵਾੜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕੌਣ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਏਹ ਜੁਗਤ ਸੁਣਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਇਕ ਬੜਾ ਕੀਮਤੀ ਘੋੜਾ ਤੇ ਸਿਰੋ-ਪਾਉ ਭਾਈ ਜੀਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਤੇ ਕਹਿਆ ਧੰਨ ਭਾਈ, ਇਕ ਗਿਆ ਸੱਤ ਸੌ ਲਿਆਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਛਣਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਜੀਸੱਤ ਸੌ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵੀਨ ਬਣਾ ਆਯਾ ਹੈ। ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਜੋ ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੋਂ ਹੁੰਡੀ ਆਈ ਸੀ ਓਹ ਮਾਯਾ ਭਾਈ ਜੀਦ

ਜਾਣਕੇ ਉਸੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਸਭ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਵਾ ਦਿੱਤੀ।ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭਾਈ ਜੀਦਾ ਮਨ ਨਿਰਹੰਕਾਰ ਰਹਿਣੇ ਕਰ ਬਹੁਤ ਸੁਜਸ ਤੇ ਮਾਨ ਜੋਗਜ ਹੋਇਆ ॥

ਦੋਹਿਰਾ ॥ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਧੰਨ ਮਹਿਮਾ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ । ਕਰਤ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਬੰਧਨਾ ਸਭ ਹੀ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇ ॥

੩੭--ਵਡਾਲੀ ਸੂਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੀੜ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਣ ਦੀ ਕਥਾ

ਏਸੇ ਸਾਲ ਸੰਃ ੧੬੯੬ ਬਿਃ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਮਲ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਪਰੇਮ ਚੰਦ ਖਤ੍ਰੀ ਦੇ ਘਰ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਓਸੇ ਥਾਂ ਸਾਹਿਬ-ਜ਼ਾਦੇ (ਗੁਰੂ) ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪਸਿੰਦਕਰਕੇਸੁਭਿਖੀਏ ਖਤ੍ਰੀ ਤੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਤੇ ਉਸਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨਦੇਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀਦੀ ਸਗਾਈ ਕਰਦਿੱਤੀ।ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਡਾਲੀ ਪਿੰਡ ਵਲ ਆਪਣੇ ਜੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਗਏ, ਮੁੜਕੇ ਵਡਾਲੀ ਪਾਸੋਂ ਲੰਘਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਰੇਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਠਹਿਰਾ ਲੀਤਾ, ਘੋੜਿਆਂਨੂੰਦਾਲਾ ਘਾਸਨਿਹਾਰੀ ਦੇਕੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਹਿਬਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਯਾਰ ਕਰਾਕੇ ਛਕਾਯਾ। ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਭੱਲਣ, ਖੇਮਾ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ,

ਸੰਤੂ, ਪੈਂਦੇਖਾਂ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ, ਭੇਟਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਵੰਡਿਆ, ਦੋ ਪਹਿਰ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਦੇ ਪੁਛਣੇ ਕਰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਕਥਾ ਤੇ ਵਡਾਲੀ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੇ ਮੰਦ ਕਰਮ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿਵਾਉਣ ਆਦਿਕ ਸੁਣਕੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਓਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੋਖੀ ਸਮਝਿਆ । ਸੁਚੇਤ ਪਾਣੀ ਹੋ ਛਿਹੱਟੇ ਖੂਹ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਜੋ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਲਗਵਾਯਾਸੀਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨੇ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਕ ਸੂਰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਐਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਕੁਮਾਦ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਈ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਖੇਤੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਨੇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਗਏ ਹਨ, ਮਾਰਿਆ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ । ਓਸੇ ਘੜੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਅਸਵਾਰਹੋਕੇਓਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪੈਂਦੇਖਾਂ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਓਹ ਸੂਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਓਨ ਭਾਲਾ ਮਾਰਯਾ, ਕਾਰੀ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਸੂਰ ਨੇ ਅੱਖ ਨ ਝਮਕਣ ਦਿੱਤੀ,ਅਜੇਹੀ ਹੁਡ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਕਿ ਚੀਰਕੇ ਸੁਟ ਦਿਤਾ, ਪੈਂਦੇਖਾਂ ਨੇ ਡਿਗਦੇ ਹੋਏ ਪੁਕਾਰਿਆ ਮੈਂ ਮੋਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਾਓ । ਅਜੇ ਸੂਰ ਥੋੜੀਦੂਰ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੱਲਣ ਨੇ ਜਾ ਘੇਰਿਆ,ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਖੁਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਿਆ,ਓਸਦੀ ਚੋਟ ਬਚਾਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ

ਲਮਕਕੇ ਅਜੇਹੀ ਸਰੋਹੀ ਵਾਹੀ ਕਿ ਦੋ ਕਰਸਿੱਟਿਆ* ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ, ਓਸਨੂੰ ਉਠਵਾਕੇ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਬਿਰਾਜੇ, ਓਸਦਾ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਭਨੇ ਸਰਾਹ ੨ ਕੇ ਛਕਿਆ ॥

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੜਦਾਦੇ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਥੇ ਓਹ ਬੀੜ ਵਿਚ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਓਸੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ, ਅਨੇਕ ਜਨੌਰ ਬਡਭਾਗੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਬੈਕੁੰਠਗਾਮੀ ਹੋਏ। ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਆਦਿਕ ਨਵੀਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇਦੇ ਤਪੱਸਜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਖਾਈ, ਭਜਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਓਹ ਭੂਮੀ ਅਜੇਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਜੋ ਸਭ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੇ ਥੜ੍ਹਾ ਬਾਬੇ ਜੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਾ ਬਣਵਾਯਾ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਯਾ, ਐਥੇ ਮੇਲਾ ਹੋਯਾਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਭੀ ਏਥੇ ਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੋ ਹੁਣ ਏਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥

ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਏਹ ਗੁਰੂ ਕਾ

*ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨਾਂ ਦੇਵਤਾ ਬਨਾਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕੀਤੀ, ਖਿਦੀਓਦ ਦੇ ਪੁਛਣੇ ਪਰ ਓਨ ਆਪਨੀ ਕਥਾ ਐਉਂ ਦਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਜੀਦੀ ਸੇਵਾ ਬੀੜ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਮੰਨਾ ਹੇਤ ਰਥ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਉਥੇ ਗਈ ਤੇ ਬਾਬੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਭਾਜੜਪਈ ਹੈਤਾਂਇਹ ਬਾਤ ਮੈਨੂੰ ਬੁਰੀ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਝਗੜ ਪਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਾਪ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਭੀ ਸੂਰ ਵਾਂਗੂ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਦਾਹੈਂ ਸੂਰ ਹੋਵੇਂਗਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਰਿਆ ਤੇ ਆਪਨੇ ਉਧਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਓਹਨਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸੇ ਮਾਈ ਗੰਗਾ ਦਾ ਪੁਤਰ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਤੇਰੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰੇਗਾ ॥

ਬੀੜ ਕਿਉਂ ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਯਾ ਸੰ: ੧੬੨੧ ਵਿਚ ਰਤੌੜ ਗੜ੍ਹ ਟੁਟਣ ਸਮੇਂ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦੇਖਕੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਗਣਾ ਝਬਾਲ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰੇ ਵਾਸਤੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤੇ। ਓਦੋਂ ਏਹ ਬੀੜ ਤੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਾ ਹੋਣੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੀੜ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ ॥

ਜੇਠ ਸੰ: ੧੬੮੧ ਬਿ: ਨੂੰ ਜਦ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬਾਦ-ਸ਼ਾਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਣ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਯਾ ਜਲੰਧਰ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਅਬਦੁਲੇਖਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਵਲੀ ਖਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਉਮਰਾਉ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਬੜਾ ਅੱਛਾ ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਹਨੇ ਪੁਛਿਆਅਬਦੁਲਾ ਖਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣ ਆਯਾ ? ਵਲੀ ਖਾਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖਕੇ ਅਰਜ਼ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪੀਰ ਹਰਿ-ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਬਾਜ਼ ਬਦਲੇ ਲੜਾਈ ਕਰ ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਤੋਂ ਨੱਸਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜਦ ਓਨ ਬਹੁਤ ਫਤੂਰ ਉਠਾਯਾ ਤੇ ਰੁਹੀਲਾ ਪਿੰਡ ਜੋ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਸੀ ਉਜਾੜਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਸਾ ਲੀਤਾ, ਪਰ ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਜ ਗੁਜ਼ਾਰ ਭਗਵਾਨ ਚੰਦ ਘੇਰੜ ਨੇਵਰਜਜਾ ਤਾਂ ਓਸਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ। ਨਾਜ਼ਮ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਯਾ, ਜਦ ਓਨ ਕਾਈ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਓੜਕ ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਜਿਤ ਹਾਰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਆਦਮੀ ਤੇ

ਦੋਹਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ ਨਵਾਬ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਫੌਜ ਨੱਸ ਆਈ। ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਫੇਰ ਓਸੇ ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਚੋਰੀ ਧਾੜਾ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਫਰ ਤੋਲੇ, ਜਿਸਤੋਂ ਰਿਸਕੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜ ਭੇਜੋ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਓਸ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੇਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ। ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਜਾਸਾ ਲੰਘਕੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਾਉਲੀ ਪਾਸ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਏਹ ਬਉਲੀ ਕਿਸਦੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰਖਾਂ ਨੇ ਓਹ ਕਥਾ ਸਾਰੀ ਸੁਣਾਈ ਜੋ ਇਸ ਬਾਉਲੀ ਦਾ ਕੜ ਟੁਟਣੇ ਕਰ ਚਤੌੜ ਗੜ੍ਹ ਟੁਟਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਓਸ ਅਜ਼ਮਤ ਨੂੰਵੇਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਹਾਜ਼ਰਹੋ ਲੰਗਰ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਗਣਾ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਛਡਿਆ। ਇਸ ਗੱਦੀ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਖਿਜ਼ਮਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਓਹ ਭੀ ਹਮੇਸ਼ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਤਖਤ ਤਾਜ ਦੀ ਖੈਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਤੇ ਨੇਕ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਵਲੀ ਖਾਂ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਵੱਟੀ ਓਹ ਮਾਮਲਾ ਆਪਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਦੁਆਬੇ ਬਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਹਾਕਮ ਚੋਰਾਂ ਡਕੈਂਤਾਂ ਤੋਂਰਿਸ਼ਵਤਖਾਕੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਲੁਟਵਾ ਰਹੇ ਸੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੁਦ ਬਖੁਦ ਓਸ ਦੇਸ ਦੇ ਤਮਾਮ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ

ਕਿ ਮੁੜ ਚੋਰੀ ਨਾ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਨੇਖੁਦਾ ਦਾਦ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਮਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਜਿੱਥੇ ੨ ਚੋਰਾਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਸਤ ਚੁਰਾਕੇ ਰਖੀ ਸੀ ਸਭ ਮੁੜੇ ਕਢਾਏ, ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕਰ ਲੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਭ ਚੋਰੀ ਧਾੜਾ ਛੱਡ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਆਪ ਦੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੁਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਹੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢੀ ਨਾਂ ਲੱਭਨੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਕੇ੯ਸਾਉਣਸੰ:੧੬੮੫ਬਿ: ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਖ਼ਿਦਮਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਅਰਜ਼ੀਭੀ ਪੇਸ਼ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਬਾਦ ਦਰਿਆ-ਫਤ ਦਾਖਲ ਦਫਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਓਹੋ ਜਿੱਦ ਪਿਛੋਂ ਸੂਬਾ ਜਾਲੰਧਰ ਓਨਾਂ ਨਾਲ ਰਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੁਹੀਲਾ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦੂ ਸ਼ਾਹੀ ਗੁਨਾਹੀ ਦਾ ਜੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਉਜਾੜਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ, ਓਹ ਸ਼ਾਹੀ ਸਨਦ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵਸਾ ਕਰ ਇਕ ਮਸੀਤ ਬਣਵਾਈ ਤਾਂ ਓਸਦੇ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਭਗਵਾਨੇ ਨੇ ਵੱਡਾ ਭਾਰੀ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾ-ਇਆ ਤੇ ਦੰਗਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਓਹ ਅੱਸੀਬਰਸ ਦਾ ਬੁਢੜਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਸੂਬਾ ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਓਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੀ ਘੇਰੜ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲ ਆ ਪਿਆ, ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਦਾ ਫਲ ਏਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚਾਰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਆਦਮੀਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਪਰਜਾ ਤੇ ਫੌਜ ਦਾ ਮਰਵਾਕੇ ਆਪ ਭੀ ਦੋਹਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕੰਮ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ

ਪਾਸ ਕੋਈ ਦੇਸ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਜਿੱਤਣਾਂ ਹੈ ਓਹ ਫਕੀਰ ਆਦਮੀ ਹੈ ਜਦ ਕੋਈ ਓਸਨੂੰਦੁਖਦੇਣਾਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸਦੇ ਮੁਰੀਦ ਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਲੜਦੇਹਨ ਹੁਣ ਤਾਂ ਏਹ ਸਾਰਾ ਬਖੇੜਾ ਇਕ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਮਸੀਤ ਬਦਲੇ। ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਜ਼ਰਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਓਹਦੇ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਓ ਮੈਂ ਕੱਲਾ ਹੀ ਜਾਕੇ ਢਾਹ ਆਵਾਂ, ਫੌਜ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਾਉਂਣੀ ਹੈ, ਏਹੋ ਬਾਤ ਜਦ ਪਾਸੋਂ ਗੁੰਚਹਿ ਬੇਗ ਤੇ ਅਨਵਰ ਖਾਂ ਨੇ ਆਖੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਖੁਦ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਘਰਾਣਾ ਸੁਲਾ ਕੁਲ ਦੋਹਾਂ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਏਸ ਧੋਖੇ ਬਾਜ਼ ਵਲੀ ਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਢਵਾ ਦਿਓ। ਉਸੇ ਘੜੀ ਵਲੀ ਖਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਬਖੇੜਾ ਮਿਟ ਗਿਆ। ਏਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਮਤ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਫਸਾਦ ਨਾਂ ਵਧਣ ਦੇਵਣ। ਪਰ ਕੀ ਕਰਨ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਬਖੇੜਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

੩੯—ਤਰਨਤਾਰਨ ਦਾ ਮੇਲਾਸਤਵੰਤੀ ਦਾ ਆਉਂਣਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਦਾ ਗੁਜ਼ਰਨਾ

ਓਸੇ ਸਮੇਂ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਭੇਜਕੇ ਤਰਨ-ਤਾਰਨ ਤੀਰਥ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਭੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਵਦੀ ੫ ਨੂੰ ਓਥੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਹਟਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬਜਾਰ ਜਾ ਲਾਏ, ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸੰ: ੧੬੬੬ ਬਿ: ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੋਯਾ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕਰ ਸ਼ਬਦ ਗਾਵੇਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਏ, ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ, ਮਨੋਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕੋਈ ਇਸ ਤੀਰਥ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹਰ ਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੇਗਾ ਉਸਦੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਓਸ ਸਮੇਂ ਪੱਟੀ ਵਾਲੇ ਰਾਇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਤੇਉਸਦੀਰਾਣੀ ਸਤਵੰਤੀ ਬਹੁਤ ਬ੍ਰਿਧਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇਜੀ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਫਰਮਾਯਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਾਰ ਦਾ ਕੰਢਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਖੰਡ ਨੂੰ ਜਾਓਗੇ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਧੀਰਜ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆਂ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਛਡ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਛ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਮਿੱਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਸੋਈ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਦੰਪਤਿ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ, ਸਤਵੰਤੀ ਰਾਣੀਨੇ ਇਕ ਡੱਬਾ ਜੜਾਊਜੇਵਰਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਹੀਰੇ, ਮੋਤੀ ਨੀਲਮ, ਲਸਨੀਏ, ਚੂਨੀਆਂ, ਮਾਣਕ ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤ ਦਾ ਜਵਾਹਰਾਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਰਪਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਏਹ ਕੌਣ ਹਨ? ਤਾਂ ਭਾਈ

ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਨੇ ਦੱਸਿਆ ਏਹ ਪੱਟੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦੁਨੀ ਚੰਦਦੇਬੇਟੀਅਰ ਜਵਾਈ ਹਨ।ਓਸਨੇਆਪਣੀ ਏਹ ਬੇਟੀ ਇਕ ਕੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦ ਏਹ ਕੁਸ਼ਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਰਥ ਦੇ ਦੁਖਭੰਜਣੀਘਾਟ ਉਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਰਾਜੀਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਰਾਮਦਾਸਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦੁਨੀਚੰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੇਟਾ ਨਾ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਰਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਬਹੁਤ ਹੈ ॥

ਏਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਸੰਗਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੇ ਤੀਰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਵਧੀ।ਮੇਲਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬਜੀ ਸਰਹਾਲੀ ਪਿੰਡ ਜਿਥੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਸਰਾਪ ਨਾਲ ਚੌਥੀ ਪੱਤੀ ਕੱਲਰ ਪਈ ਸੀ ਜਾ ਉਤਰੇ। ਓਨਾਂ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਏਹੋ ਜ਼ਿਮੀ ਜੰਮਣ ਲਗ ਜਾਊ ਸੋ ਹੁਣ ਜੰਮਦੀ ਹੈ। ਓਥੋਂ ਚੋਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਲੈ ਗਈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਨੇ ਛੈਣੀ ਨਾਮ ਤੋਂ ਚੋਲਾ ਨਾਮ ਹੋਣ ਦੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀਦੇ ਬਚਨ ਨਾਲ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਪਰ ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ। ਚੋਲੇ ਤੋਂ ਢਾਈ ਕੋਹ ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਦੇ ਪੁਛਣੇ ਕਰ ਫੁਰਮਾਯਾ ਕਿ ਏਸੇ ਪੱਠੇ ਪਿੰਡ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀਨੇ ਤ੍ਰਿੰਨ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਬਹੁਤ ਜਰਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੋਂ ਦੇ ਬੇਦੀ ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕ

ਮੰਨਕੇ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੱਠਾ ਪਿੰਡ ਉੱਜੜ ਗਿਆ।ਤੀਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਬਚਨ ਹੋਯਾ ਆਪਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸ਼ਰੀਕ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਬੇਦੀ ਸੋਢੀ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹੇਗਾ,ਸੋ ਕੋਈ ਭੀ ਨਾ ਰਿਹਾ (ਸੱਚ ਹੈ ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਅੰਸ ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਦੀ ਸੋਢੀ ਖੱਤ੍ਰੀ ਨਹੀਂ)। ਓਥੋਂ ਅਗੇ ਦੋ ਕੋਹ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਏਥੇ ਖਾਨਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀਸੀ, ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭਾਈ ਹੇਮੇਦੇਖੂਹ ਉਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਓਹ ਛੱਪਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਚੱਕੀ ਪੀਸਦਾ ਹੋਇਆ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ,ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਹਮੇਸ਼ ਪੀਸ ਪਕਾਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਓਨ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਸਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦੇਖਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਓਸ ਪਾਸ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆ ਗਈ, ਓਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ:- ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਾਪਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥ ਕਿਤਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਲ ਹਰ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਏ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅਨਦ ਗਰੀਬੀ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਚਿਤਿ ਆਏ ॥ ਜਲ ਜਾਉ ਇਹੁ ਬਡਪਨਾ ਮਾਇਆ ਲਪਟਾਏ॥੧॥ ਪੀਸਨ ਪੀਸ ਓਢਿ ਕਾਮਰੀਸੁਨਮਨਸੰਤੋਖਾਏ॥

ਐਸੋ ਰਾਜ ਨ ਕਿਤੈ ਕਾਜ ਜਿਤੁ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪ-
ਤਾਏ ॥ ੨ ॥ ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਰੰਗ ਏਕਕੈ ਓਹ
ਸੋਭਾ ਪਾਏ। ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਬਿਰਥਿਆ ਜਿਹ
ਰਚਿ ਲੋਭਾਏ॥੩॥ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰੈਹਾਥਿ ਪ੍ਰਭ
ਆਪਿ ਕਰੈ ਕਰਾਏ ॥ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਤ
ਰਹਾ ਨਾਨਕ ਦਾਨ ਪਾਏ ॥ ੪ ॥

ਏਹ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਓਹ ਖਾਨਪੁਰ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗਦਰ ਵਿੱਚ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਉਜਾੜ ਦਿਤਾ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਭਾਈਹੈਮੇਦੀ ਛੱਪਰੀ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠੇ ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ ਓਸੇ ਥਾਂ ਪਿੰਡ ਬਸ ਜਾਣੇ ਕਰ ਓਸਦਾ ਨਾਮ ਛਾਪਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਛਾਪਰੀ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਏਹ ਕਥਾ ਸੁਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ, ਓਥੇ ਰਾਤ ਜਾਗਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਇਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤੇ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾ ਰੌਣਕ ਕੀਤੀ, ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਰੰਗ ਲਗਾ ਰਿਹਾ। ਓਸੇ ਸਮੇਂ ੧੧ ਅੱਸੂ ਸੰਃ ੧੬੯੬ ਬਿਃਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਹ ਤਿਆਗੀ, ਏਹ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮਹਾਂਰਿਖੀ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਿਆਸ ਵਾਂਗੂ ਅਦੁਤੀ ਪੁਰਖ ਸੀ। ੩੯ ਵਾਰਾਂ ੫੦੦ ਕਬਿੱਤ ਅਜੇਹੇ ਅਦਭੁਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇਕਰ ਓਸਨੇ ਰਚੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ

ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਦੀ ਪਾਨੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸੁਣਨੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਦ ਭੀ ਏਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਜੀਦੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਬਿਰਾਜੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਯਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ॥

੩੯–ਭਾਈ ਗੜੀਏ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਅਲਮਸਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਉਣਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਹੋਰ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਕਾਰ ਭੇਟ ਲੈਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਸੰਗਤ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ ਸੀ, ਓਥੋਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ੨੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰ: ੧੬੮੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੜੀਏ ਮਸੰਦ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਨੀ ਤੋਰਿਆ ਜਾਂ ਓਹ ਗੁਜਰਾਤ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਧੂ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਜੁਧ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਭ ਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਈ ਗੜੀਏ ਤੋਂ ਸਾਂਗੋ ਪਾਂਗ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਸੁਣਕੇ ਸਭਨੇ ਖੁਸ਼ੀਮੰਨੀ, ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਐਸ ਸਮੇਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੀਤ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀਦੇ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੈ। ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਲਾਕੇ ਫੇਰ ਕਾਇਮ ਰਹਿ

ਜਾਵੇ? ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਜੰਗ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ ਕਾਰ ਭੇਟ ਕੱਠੀ ਕਰ ਕਰਾ ਭਾਈ ਗੜੀਏ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿਤੀ। ਓਨ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਕੇ ਸਭ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿਤੀ, ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਇਕ ਕੌਡੀ ਭੀ ਨਾ ਰੱਖੀ,ਬਲਕੇ ਕਪੜੇ ਭੀ ਫਟੇ ਜੇਹੇ ਹੀ ਰੱਖੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਛ ਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਏਹ ਸਿਦਕ ਸਚਾਈ ਉਸਦੀ ਵੇਖਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਸਾਰੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਜੋੜੇ ਸਮੇਤ ਗੜੀਏ ਨੂੰ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ ਓਨ ਓਹ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨਮਿੱਤ ਇਕਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾ ਦਿਤੀ। ਏਸ ਗਲੋਂ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਕੇ ਬੋਲਿਆ ਤੇਰੀ ਇਹਉਦਾਰਤਾਸਾਨੂੰਨਹੀਂਭਾਉਂਦੀ ਆਪ ਟੁਟੀ ਫੁਟੀ ਕ੍ਰਿਆ ਰਖਣੀ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਖਸ਼ ਦੇਣੀ ਏਹ ਦਿਖਾਵਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੁਤੀ ਝਾੜੀ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆਹੈਕਿ ਜਿਤਨੇ ਕੰਕਰ ਝੜੇ ਸਭ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰੇ, ਪੰਨੇ, ਨੀਲਮ ਸੇ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸ਼ਾਹਦੌਲਾ ਦਾ ਓਹਹੰਕਾਰਟੁਟ ਗਿਆ ਜੋ,ਚਨਾਬ ਪਰ ਪੁਲ ਬਨਾਉਨ ਸਮੇਂ ਓਹ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢਕੇ ਪੈਸੇ ਰਾਜਾਂ ਮਜੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਵੇਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅਜੇਹਾ ਸਮ੍ਰਥ ਸਮਝਕੇ ਭਾਈ ਗੜੀਏ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਛਾਣੂਆਂ ਮੁਰੀਦਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਭਾਈ ਗੜੀਏ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਕੇ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਬਾਣੀ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਆਤਮਕ

ਸ਼ਕਤੀਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਧੀਆਖਦੇਹਨਉਪਦੇਸ ਨੂੰ ਰਿਤਾ ਕਰ ਆਪਣੇ ਵੱਨੀ ਝੁਕਾ ਲੀਤਾ ਜਿਸਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਪਸ਼ਮੀਨੇਦੇਬਸਤਰ, ਰੁਮਾਲ, ਕਲੀਰੇ, ਹਲਵਾਨ, ਨਕਦੀ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਗੁਰੂ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ ਪੁਚਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਪ ਉੱਸੇ ਦੇਸ ਦਾ ਪੂਜ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ॥

ਉੱਸੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜੇ ਬਾਜ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਘਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਬੇਟਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸਨੂੰ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਜਾਣੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸੇਵਕ ਕਰ ਆਏਸੇ, ਉਸਨੇ ਓਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪਕਾਰ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਪਦਾਰਥ ਅਲਮਸਤ ਸਾਧੂ ਦੇ ਹੱਥ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ ਦਾ ਮਸੰਦ ਨਾਨਕਮਤੇ ਦਾ ਮਹੰਤ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਭੇਜੇ। ਅਲਮਸਤ ਨੇ ਓਸਦੇਸ ਦੀਹੋਰਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਹਾੜ ਸੰ: ੧੬੯੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਰਾਜੇ ਦੀ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਕਾਰ ਭੇਟਾ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੇਟਾ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਤੇ ਸਭਾ, ਸਤਸੰਗ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇਖਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਪੂਰਬ ਦੇਸ ਦੇ ਸਿਖ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਅਨੇਕ ਨਵੇਂ ਸਿਖ ਹੋਏਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਤੇ ਮਨੋਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪਾਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ।ਗੁਰੂ

ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਥਾ ਜੋਗ ਅਲਮਸਤ*ਸਮੇਤ ਸਭ ਨੂੰਸਿਰੋ-ਪਾਉ ਬਖਸ਼ੇ,ਸਭ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਬਨਾਇਆ ਤੇ ਸੁਮੱਤੇ ਲਾਇਆ ॥

੪੦–ਨਾਮਦੇਵਦੇਉਪਾਸ਼ਕ, ਜਲ੍ਹੋ ਬੈਰਾਗੀ ਪੱਲਾ ਚੌਧਰੀ ਸੇਵਕ ਹੋਣੇ ਤੇ ਜੱਲਣ ਭਗਤ ਵੂੰਦੂਰਾਮ ਦਾ ਮਿਲਾਪ

ਹੁਣ ਦੀਪਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਲਾ ਨੇੜੇ ਆਯਾ ਦੇਖਕੇ ਦੜੱਪ, ਕੱਛੀ ਕੰਢੀ, ਪੋਠੋਹਾਰ, ਧੰਨੀ ਆਦਿਕ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਤੇ ਜਥਾ ਜੋਗ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਮਨਿੱਛਤ ਫਲ ਪਾਉਣਲੱਗੀ।ਦੀਪ-

---

*ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਲਮਸਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਲਾਲ ਦਰਿਆਈ ਹਰੀ ਦਾਸ ਸਮੇਤ ਜਦ ਜਗਨਨਾਥ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨਾਂਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਿਨੇ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੰਦਰ ਅਗੇ ਬੈਠਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕਨਾਰੇ ਜਾਬੈਠੇ,ਈਸ਼੍ਵਰਦਾਅਰਾਧਨ ਕੀਤਾ, ਪੰਡਿਆਂ ਨੇ ਜਗਨਨਾਥ ਨੂੰ ਭੋਗ ਰਖਿਆ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸਰਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਓਹੋ ਥਾਲ ਕੌਲ ਭੋਜਨ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਛਕਕੇ ਥਾਲ ਕੌਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਸਿਟਘੱਤਿਆ ਪੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਲਨਾ ਲਭਣਾ ਤਾਂ ਓਹ ਬੜੇ ਬਯਾਕੁਲ ਹੋਏ।ਅਖੀਰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਥਾਲ ਸੰਤਾਂਪਾਸਹੈ ਰਾਜੇ ਸਮੇਤ ਪੰਡੇ ਓਥੇ ਗਏ ਓਹਨਾਂ ਆਖਿਆ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂਕਢ ਲਓ ਅਗੇਓਥੇ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਬੇਅੰਤ ਥਾਲ ਪਏ ਦੇਖੇ। ਇਹ ਅਜ਼ਮਤ ਅਲਮਸਤ ਜੀਦੀ ਦੇਖਕੇ ਰਾਜਾ ਮੰਗੂ ਨਾਮ ਓਨਾਂਦਾ ਸੇਵਕ ਬਨਗਿਆ।ਇਕ ਮਕਾਨ ਮੰਦਰ ਜਗਨਾਥ ਦੇ ਪਾਸ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ ਦੋ ਪਿੰਡ ਜਗੀਰ ਸੱਤ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਅੰਨਮੰਦਰਵਿਚੋਂਲਾ ਦਿਤਾ ਓਸ ਮਕਾਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਮੰਗੂਮਠ ਰਖਿਆ,ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਸਾਧੂ ਓਥੇ ਜਾਕੇ ਉਤਰਦੇ ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ ਰਹੇ ਸੰਮਤ ੧੯੨੬ ਬਿ: ਨੂੰ ਓਥੋਂ ਦੇ ਮਹੰਤ ਮੰਗਲ ਦਾਸ ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਹੋਕੇ ਜਗੀਰ ਮਕਾਨ ਹਵੇਲੀ ਵੇਚ ਸਿਟੀ ਹੁਣ ਅੰਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਮੰਗੂਮਠ ਭੀ ਹੁਣ ਢੱਠਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਛਿੰਗਿਆਂ ਦੇ ਪਖੇ ਪੈਦਾ ਹੋਕੇ ਖੋ ਬੈਠੇ, ਅਲਮਸਤ ਅਤੇ ਹਰੀਦਾਸ ਚਮੜਪੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਅਜ਼ਮਤਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ॥

ਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਲਾ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਨਕਦ ਜਿਨਸ ਭੇਟਾ ਆਈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਟਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਧਰ ਦੀ ਰਮਤ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਉਪਦੇਸ਼ਦੇਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਘੁਮਾਣ ਪਿੰਡ ਨਾਮਦੇਵ ਭਗਤ ਦੇ ਦੇਹਰੇ ਕਾਤਕੀ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਸੁਣਕੇ ਚੁਫੇਰੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਆਈ, ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ਼ਬਦ ਸਾਖੀ ਕਥਾਕੀਰਤਨ ਦਾ ਠਾਠ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਮੈਸਮ੍ਰੇਜ਼ਮ ਵਾਲੀ ਕਸ਼ਸ਼ ਦੇ ਖਿੱਚੇ ਹੋਏ ਨਾਮਦੇਵ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਨਾਮਾ ਬੰਸੀ ਸੱਭੇ ਜੋ ਜੱਲੋ ਬੈਰਾਗੀ ਸਾਧ ਦਤਾਰ ਪੁਰੀਏ ਮਹੰਤ ਦੇ ਕੰਠੀ ਬੱਧ ਚੇਲੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਏ, ਜਿਸਤੋਂ ਚਿੜ ਕੇ ਜੱਲੋ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ ਪਾਯਾ ਤੇ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਜਮਾਤ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਆਯਾ। ਬੁਤਾਲੇ ਵਾਲਾ ਪੱਲਾ ਚੌਧਰੀ ਜੋ ਜੱਲੋਦਾ ਸੇਵਕ ਸ਼ਾਹੀ ਮਾਮਲਾ੯੪ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਤਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀਓਸਨੂੰ ਭੀ ਲੜਨਲਈ ਬੁਲਾਇਆਓਨ ਜਲੋ ਨੂੰ ਸਮਝਾਯਾ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਜਦ ਗੁਰੂ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਜੇ ਤਾਕਤਹੈ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਲੜੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੱਲੋ ਨੇ ਭੂਤਨੀਆਂ ਸੇਉ ਰਖੀਆਂ ਸਨ, ਸਿੱਖਾਂਵੱਨੀ ਛਡੀਆਂ ਸੋ ਓਨ੍ਹਾਂਦੀ ਗਤਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਉਤੇਪਤੰਗੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੋਈ। ਸਤਿਨਾਮੁ ਦੇ ਤੇਜ ਅੱਗੇ

ਸੜ ਗਈਆਂ,ਸੜ ਗਈਆਂ ਪੁਕਾਰਕੇ ਨੱਸ ਗਈਆਂ। ਫੇਰ ਓਨ ਹਨੂਮਾਨ ਆਦਕ ਬੀਰਾਂ ਦੀ ਚੌਕੀ ਘੱਲੀ ਓਹ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਕਾਰ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੱਢ ਰੱਖੀ ਸੀ ਨਾ ਵੜ ਸਕੇ। ਉਲਟੇ ਓਸੇ ਨੂੰ ਜਾ ਪਏ ਤੇ ਆਖਿਆ ਏਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰਾਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਭੁਲਕੇ ਜਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਓਹ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਆ ਲੱਗਾ, ਭਲਾ ਸੂਰਜ ਅੱਗੇ ਪਟਬੀਜਣੇ ਦੀ ਕੀਹ ਪੇਸ਼ ਜਾਏ। ਓੜਕ ਓਹ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਜੱਲੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣੇ ਕਰ ਫੇਰ ਚੌਧਰੀ ਪੱਲੇ ਆਦਿਕ ਓਸਦੇ ਸੇਵਕ ਭੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਏ। ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਓਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਬਿਸਤਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਭੜਾਨੇ ਪਿੰਡ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਓਥੋਂ ਦੇ ਸੰਧੂ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਜਲ੍ਹਣ ਭਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਨੁਸ਼ੈਹਰੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਜੱਲਣ ਭੀ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰਾਮਕੀ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ, ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਕੁਛ ਹੂੰ ਫਾਂ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਲਗਦੇ ਨਾ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਓਸਨੂੰਸੰਧੂ ਜੱਟ ਨਿਰਛਲ ਭਗਤ ਸਮਝਕੇ ਆਦਰ ਮਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਪ੍ਰਸਪਰ ਸ਼ਬਦ ਸਾਖੀ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ,ਹਰਿਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ ਹੋਏ।ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲੇ ਭਗਤ ਜੀ ਏਹ ਤੁਰਕ ਸਾਡੇ ਖ਼ਿਆਲ ਕਿਉਂ ਪਏ ਹਨ ? ਓਹ ਬੋਲਿਆ,ਤੁਸੀਂ

ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਮਾਯਾ ਕੁੱਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ, ਤਾਂ ਕਰਕੇ ਓਹ ਕੂਕਰ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਭੌਂਕਣ ਕੱਟਣ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਮਾਯਾ ਕੁੱਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਕੌੜੀ ਅੱਖ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬੰਧੀ ਗਈ ਸੋ ਬੰਧੀ ਗਈ ਡਰਦੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਭੋਲੇ ਡਰਾਕਲ ਭਗਤ ਹੋ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਛਤ੍ਰੀ ਹਾਂ। ਮੁਗਲ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕ ਭੌਂਕ ਆਪੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ।ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਰਭੈ ਜਾਣਿਆ।ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਜੱਲ੍ਹਣ ਤੇ ਰਾਮਕੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਸਣੇ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਪਰ ਆਏ, ਓਥੇ ਦੂੰਦੂਰਾਮ ਸਾਧੂ ਬੈਰਾਗੀ ਜੋ ਓਸ ਪ੍ਰਗਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਉੱਘਾ ਸੀ, ਜੱਲੋ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਡਰਦਾ ਹੋਯਾ ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀ ਆ ਲੱਗਾ। ਸਰਬ ਭਾਂਤ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਕਰਾਈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਕੇ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਜਨ ਜਾਗਾ ਕੀਤਾ। ਦੂੰਦੂਰਾਮ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਾਯਾ,ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਠਹਿਰੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਬਿਰਾਜੇ ॥

੪੧–ਡਰੋਲੀ ਜਾਣਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਈਦਮੋਦ੍ਰੀਜੀ ਦਾ ਚਲਾਣਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼

ਹੁਣ ਇਕ ਤ੍ਰਾਂ ਮਲਵਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ

ਵਿਚ ਰਮਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜੋਰ ਪਾਇਆ, ਦੂਜੇ ਡਰੌਲੀ ਵਾਲੇ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਤੇ ਮਾਈ ਰਾਮੋ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਨੰਨਜ ਭਗਤ ਸੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਨ, ਮਨ ਵਿਖੇ ਧਿਆਉਣ, ਤੀਜੇ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਕੀਰਤਨ ਪੁਰ ਵੱਸਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰੋ, ਚੌਥੇ ਕਾਸਮ ਬੇਗ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜ ਲੈਜਾਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਤਸਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ ਜਾਂ ਫੜਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ, ਭਾਵੇਂ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਓਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰਕਾਸਮਬੇਗ ਬੇਈਮਾਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿੱਲਤਰੱਖੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਸਬੱਬ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ੧੩ ਫੱਗਣ ਸੰ: ੧੬੮੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਸੈਨਾਂ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਤਸਰੋਂ ਚਲਕੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜਾ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ, ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਖਬਰ ਸੁਣਕੇ ਓਸੇ ਥਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੀਰਜ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਸਰਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਕੇ ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਸਤਲੁਜ ਲੰਘਕੇ ਤਿਹਾੜੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਫਿਰੇ, ਅੱਗੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੈਂਚਤੇ ਪਰੇਮੀ ਸਿਖ ਆਕੇ ਆਪਣੇ੨ਪਿੰਡ ਲੈ ਜਾਣ ਤੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ ਅਰਪਨ ਕੀਤੇ, ਏਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਤੇ ਕਲਿਆਣੇ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਤੀਜੇ ਰਲਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੂੰ ਡਰੌਲੀ ਲੈ ਆਏ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ

ਸਮੇਤ ਸਾਈਂਦਾਸ ਦੀ ਓਸੇ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਉਤਰੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਣਵਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਨਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣੇ ਕਰ ਇਕੋ ਘਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫੌਜ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਕੁਛ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁਛ ਬਾਹਰ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣੇਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਤੀਜੇ ਭੁਗਤੇ ਆਦਕ ਸਭੇ ਮਨੋਂ ਤਨੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਭੀ ਰਸਤ ਤੇ ਗੱਡੇ ਭਰ ਭਰ ਲਿਆ-ਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮਾਲਵੇਦੇਸਵਿਚ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਬਹੁਤ ਆਉਣਲਗੇ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਾ ਰਹੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰੋਂ ਛਕੇ ਜਿਤਨੀ ਆਮਦਨੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਖਰਚ, ਖੂਹ ਦੇ ਜਲ ਵਾਂਗੂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਿਆ ਰਹੇ। ਵੈਸਾਖ ਸੰਃ ੧੬੯੮ ਬਿਃ ਨੂੰ ਇਕ ਖੂਹ ਡਰੋਲੀ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਗਵਾਇਆ ਜੋ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਕਾ ਖੂਹ ਸਦੀਂਦਾ ਹੈ ॥

ਓਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਟਿਕੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਨੂੰਹ ਕਰਮਭਰੀਤੇਪੋਤ੍ਰੇ ਧੀਰਮਲਅਤੇਸ੍ਰੀ(ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਸਮੇਤ ਕੀਰਤਪੁਰੋਂ ਤੇ ਸੂਰਜ ਮਲ ਨੂੰ ਓਸਦੀ ਪੁਤਨੀ ਖੇਮ ਕੌਰ ਸਹਿਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰੋਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਨੂੰ ਮੱਲੇ ਪਿੰਡੋਂ ਸਦਵਾਕੇ ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲੀਤਾ। ਮਿਲ ਗਿਲਕੇ ਆਪਸਵਿਚ ਸਭ

ਨੇ ਆਨੰਦ ਪਾਯਾ ਕੁਟੰਬਦੀ ਭਾਰੀ ਰੌਣਕ ਬਣੀ ਰਹੀ, ਹਾੜ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸੰਃ ੧੬੯੮ ਬਿਃ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਜੋ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੇ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈਨੇਸਭ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਦੇਹ ਤਿਆਗੀ ਤੇ ਸੱਚਖੰਡ ਜਾ ਨਿਵਾਸਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੋਣਾ ਪਿੱਟਣਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਹ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਕੇ ਸੋਗ ਕੱਢਿਆ। ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀਦਾਪਾਠਧਰਾਕੇ ਫੁਲ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤੇ।ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਨ ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰੋਹਤ ਨੂੰ ਲਾਇਆ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਪੁੰਨਿਜਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਝੇ, ਦੁਆਬੇ, ਪੋਠੋਹਾਰ, ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ ਦਾ ਕੀਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਫੁਰਮਾਯਾ ਮ੍ਰਿਤ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪਿਛੋਂ ਰੋਣਾ ਪਿੱਟਣਾ ਸੋਗ ਰਖਣਾ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਦੀ ਭਾਵੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿਣਾ, ਕੋਈ ਨਦੀ ਨਾਲਾ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ ਫੁਲਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਬਿਭੂਤੀ ਓਸ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣੀ, ਜੇ ਨਦੀ ਨਾਲਾ ਨੇੜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਜਗਾ ਸਵਾਗਜ਼ ਟੋਆ ਪੁੱਟਕੇ ਸਭੋ ਕੁਛ ਓਸ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦੇਣਾ।ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਪਾਠ ਓਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਮਿੱਤਕਰਾਕੇ ਸਤਾਰ੍ਹੀਂ ਨੂੰਭੋਗਪਵਾਓ।ਜੋ।ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾਪਾਠਨਿਤ-

ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਾਰਾਂ ਦਿਨ ਕਰੋ ਜਾਂਕਰਾਉਂਦੇਰਹੋ,ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਾਉਂਣੀਕਿਉਂਕਿ ਇਕਤਾਂ ਪਰਚਾ ਬਣਿਆਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਭਜਨ ਪਾਠ ਦਾ ਪੁੰਨ ਕਰਣੇ ਕਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸ਼ੁਭ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਤਾ-ਰਵੀਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜੋ ਕੁਛ ਓਸਦੇ ਨਮਿੱਤ ਸਰੇ ਸੋ ਪਾਠੀ ਤੇ ਕਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿਓ, ਜੇ ਅਧਕ ਪਦਾ-ਰਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਰਧਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂਕਿਸੇਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬਾ ਮੁਸਾਫਰ ਸਾਧੂ ਸਿਖ ਵਰੋਸਾਵੇ ਓਥੇ ਦਿਓ ਤੇ ਭੋਜਨ ਕਰਕੇ ਅਭਜਾ-ਗਤਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਓ । ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਰ ਭੀ ਜੋ ਕੁਛ ਨੇਮ, ਧਰਮ, ਜਪ, ਤਪ, ਪੁੰਨ, ਦਾਨ, ਉਪਕਾਰ, ਸੰਤ ਸੇਵਾ, ਭਜਨ, ਪਾਠ ਕਰਨਾਂ ਹੋਵੇ ਗੁਪ ਚੁਪ ਈਸ਼ਵਰ ਨਮਿੱਤ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਓਸਦਾ ਫਲ ਮੁਕਤਿਮਿਲਦੀਹੈ। ਜੇ ਸਕਾਮ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸੁਵਰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਣੇ ਤੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਲਭਦੀ ਹੈ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ । ਏਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਸੰਗਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੇ ਕਮਾਉਣ ਲਗੀ, ਸੋ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਏਹੋ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹੀ, ਓਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਕਿਧਰੇ ਮਸੰਦ ਕਿਧਰੇ ਧੀਰਮਲੀਏਕਿਤੇ ਰਾਮ-ਰਾਈਏ,ਕਿਤੇ ਸੋਢੀ, ਕਿਤੇ ਬੇਦੀ ਆਦਕ ਲੋਕ ਪੋਪਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਨਾਵਟੀ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਦਾ ਪਾਲਨ ਪੋਸਣ ਛਡਕੇ ਉਲਟ ਘਸੇਟਣ ਉਠ ਪਏ ਤੇ ਓਹੋ ਪੋਪਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਆਪਣੇ

ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਧਸਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੋਪੀ ਜਾਲ ਫੇਰ ਉੱਤੇ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਨੇਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਿਆ ਹੈ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਝੂਠੇ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਯਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਬਨਾਵਟੀ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਪੋਪਾਂ ਦਾ ਦੰਡ ਦੇਣੋਂ ਹਟ ਜਾਣਗੇ,ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਣੇ ਪਰਣੇ ਦੇ ਕਾਰ ਬਿਹਾਰ ਸਿਖ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਹਨ । ਇਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਖੇ ਹੀ ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਮਾਈ ਦਮੋਦ੍ਰੀਤੇ ਓਸਦੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਗੁਰੂ ਪੁੰਨਯਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇਹੋਈ ਜਿਸ ਪਰਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਤੇ ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤੀਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪਵਾਕੇ ਜੋ ਸਾਕ ਸਨਬੰਧ, ਮਸੰਦ ਤੇ ਸਿਖ ਆਏ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਟਿੱਕੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਬਨ੍ਹਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਈ ਦੇ ਨਮਿਤ ਜੱਗ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਭੋਜਨ ਸਭ ਨੂੰ ਛਕਾਏ ਗਏ । ਗੁਰ ਪੁੰਨਯਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਭ ਸੰਗਤ ਜੋ ਮੈਣਦਾਬ, ਖਾਦਰ, ਕੰਢੀ, ਪੁਆਧ, ਤਿਹਾੜੇ, ਮਾਲਵੇ ਆਦਕ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਗੁਰ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਸੀ ਸਭ ਨੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਕੀਮਤੀ ਬਸਤਰ ਘੋੜੇ ਅੰਬ ਆਦਿਕ ਮੇਵੇ ਮਿਸਰੀ ਰੁਪਯੇ ਗੁਰੂ ਜੀਕੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ। ਬਹੁਤ ਪਦਾਰਥ ਆਇਆ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਗਣੇ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਲੈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਾਈਆਂ, ਕਈਦਿਨ ਮੇਲਾ ਲਗਾ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਮਿਤ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਕੀਤਾ

ਓਹ ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੇ ਭਉ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੀਤਾ, ਫੇਰ ਜਥਾ ਯੋਗ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਮਸੰਦ ਸਾਕ ਅੰਗ ਸਭ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ॥

੪੨–ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਦੀ ਰਮਤ ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵੱਸੋਂ

ਜਦ ਗੁਰੂਜੀ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਤੋਂ ਆਕੇ ਡਰੋਲੀ ਪਿੰਡ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸੇ ਤਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਕੇ ਓਸ ਦੇਸ ਦੀ ਰਮਤ ਕੀਤੀ । ਜ਼ੀਰੇ, ਕੁਇਰ ਵਾਲੇ ਡਮਰਾ, ਰੋਡੇ, ਲੰਡੇ, ਗਿਲ ਆਦਿਕ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਲਜ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਕੌੜੇ, ਭੱਲਰਾਂ ਦੇ ਕੋਟੜੇ, ਮਾੜੀ ਪਿੰਡ ਜਾ ਉਤਰੇ । ਓਸ ਦਿਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾ ਮੇਲਾ ਭਰਿਆ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਸਿੱਖ ਸਭ ਮੇਲਾ ਛੱਡਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਸੇਵ- ਕਰਨ ਆ ਲੱਗੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ੨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਆਗਮਨ ਸੁਣਿਆਂ ਤਿਉਂ ੨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਭੁਲਰ ਕੌੜੇ ਆ ਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਕੜਾਹ ਚੂਰੀ ਖੀਰ ਜੋ ਓਹ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸੇਤਾਂ(ਲਿਖਜਾ ਹੈ)ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਆਖਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਏਹ ਪਦਾਰਥ ਚੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹੋ ਓਹ ਤਾਂ ਕਾਗ ਬਣਿਆ ਹੋਯਾ ਭੁੱਖਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਕ ਭੋਰਾ ਭੀ ਓਸ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਢੀਮਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋ । ਏਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ

ਅਸੀਂ ਕਿਕੂੰ ਜਾਣੀਏਂ? ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਭੁਲਰਾਂ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਲਾਲੇ ਕੌੜੇ ਦੇ ਬਘੇਲੇ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਛੁਹਾਈ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਯਾ, ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਸੱਚਾ ਮੰਨਕੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਲਾਇਆ ਓਸ ਸਮੇਂ ਚੌਧਰੀ ਮਰਾਝ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਧੂ ਜੱਟ ਇਕ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਜੱਥਾ ਬੀਦੋ ਵਾਲੀ ਤੋਂ ਭਟੀਆਂ ਤੇ ਪਰਾਧਿਆਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਹੋਏ ਸਿਰਕੀ ਵਾਸਾਂ ਵਾਂਗੂ ਚਕਰੈਲ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਪਿੰਡ ਵਸਾਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਝਾਕ ਉਤੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸੇ ਤੇ ਮਾਨੂ ਭੁਲਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜੋਰ ਤੇ ਸਾਰਾ ਤਪਾ ਸੀ ਓਹ ਵੱਸਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਸੇ, ਏਸ ਲਈ ਮਰਾਝਕਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਖ ਦੇਖਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਆ ਫੜੇ। ਭਾਵੇਂ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਓਹ ਡੇਢ ਦੋ ਸੌ ਸੀ, ਪਰ ਚਲਤਾ ਪੁਰਜਾ ਬੋਲਦਾ ਧਨ ਮੋਹਨ ਤੇ ਓਸਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਲਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਹੀ ਸੇ, ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਰਧਾ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ, ਸਭੇ ਲੱਗੇ ਭਗਤੀ ਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ। ਭਾਵੇਂ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਭੁਲਰ ਭੀ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਮਝਾਰ ਅਤਯੰਤ ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਟਹਿਲ ਕਰਨ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਨਰਮ ਨਰਮ ਘਾਹ ਲਿਆਇਆ ਕਰਨ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਥ ਜੋੜਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ, ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ

ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਵਾਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਮੋਹਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜੋ ਕੁਛ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੋ ਮੰਗੋ, ਓਸਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਸੁਣਾਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਤੁਠੇਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਿਖੀ ਧਰਮ ਬਖਸ਼ੋ, ਫੇਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੌੜੇ ਭੁਲਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਹਨਾਂ ਪਾਸ ਕਈ ਲਖ ਘੁਮਾ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਦਸ ਬਿਘੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਅਸੀ ਝੁੱਗੀਆਂ ਪਾ ਬੈਠੀਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਖੂਹ ਲਾ ਲਈਏ। ਹੁਣ ਸਾਡੀਆਂ ਤੀਮੀਂਆਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਹੋਂ ਪਾਂਣੀ ਭਰਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਏਹ ਠੱਠਾ ਮਸਖਰੀ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਰਦਈ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰੀ ਗ਼ੈਰਤਆਉਂਦੀਹੈ,ਪਰ ਕੀਹ ਕਰੀਏ? ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਸਗੋਂ ਕਬੀਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਇਕ ਦਿਨ ਜੋ ਨਵੀਂ ਆਈ ਸੀ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਗਈ ਭੁਲਰਾਂ ਤੋਂ ਖੋਟੀਆਂ ਜਬਾਨਾਂ ਸੁਣਕੇ ਓਨ ਸਾਥੋਂ ਭੀ ਘੁੰਡ ਨਾ ਕੱਢਿਆ, ਅਸੀਂ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਓਨ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਰਦ ਬਣੋਗੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸਖਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਓਗੇ, ਓਦੋਂ ਕਢ ਲਵਾਂਗੀ। ਹੁਣ ਆਪ ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਇਕ ਪਿੰਡ ਬੰਨਣ ਜੋਗੀ ਧਰਤੀ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਦਿਓ ਤੇ ਨਾਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਾਡੀ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਮੋਹਣ ਤੋਂ ਇਹ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਕੌੜੇ ਭੁੱਲਰਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਅਨੀਤ ਉਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕਰ ਮਰਾੜ੍ਹਕਿਆਂ

ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਤਰਸ ਖਾਧਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਕੌੜੇ ਭੁਲਰ ਆਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਪਾਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਨਾਂ ਚਕਰੈਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿਓ ਤੇ ਬੇਟੀ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਖੋ। ਏਹ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਵੱਜਿਆ ਚੌਧਰੀ ਲਾਲ ਕੌੜੇ ਨੇ ਜੋ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਚੌਧਰੀ ਬਘੇਲੇ, ਦਿਤੂ, ਦੌਲੇ, ਆਦਿਕ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਖਦੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਿਘਾਭਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੇ ਗੁਰੂ ਹੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਵਾਕੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ ? ਸ਼ਰੀਕ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭੀ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਸਿਧੂ ਬਿਰਾੜ ਜੈਦਆਦਿਕਏਨਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਬਹੁਤ ਬਸਦੇ ਹੈਨ ਓਹ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰਭਾਈ ਜਾਣਕੇ ਗਲਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਲਾਈਏਖਬਰੇ ਕੌਣ ਜਾਤ ਦੇ ਹਨ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਰਾਝਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣਹਾਰ ਦੇਖਕੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੁਲਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਓੜਕ ਜਦ ਓਨਾਂ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਗੁਸੇ ਹੋਕੇ ਆਖਣਾ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕਹੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀਧਰਤੀਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਏਹੋ ਏਸ ਦੇਸਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਏਨਾਂ ਦੀ ਧੀ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਦੇ ਫੇਰ ਏਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਾ ਕਬੂਲਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਭੁੱਲਰ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਘਰਾਂ ਨੂੰ

ਗਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਮੋਹਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਐਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਓ ਜਿਥੇ ਦਿਨ ਛਿਪੇ ਓਥੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੋਹੜੀ ਗੱਡਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਗੇ। ਮੋਹਣ ਓਸੇ ਘੜੀ ਅਸਬਾਬ ਦੇ ਗੱਡੇ ਲੱਦਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਮਾੜੀ ਤੋਂ ਢਾਈ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਗਏ ਤਾਂਸੂਰਜਛਿਪ ਗਿਆ, ਮੋਹਣ ਨੇ ਓਸ ਬਣ ਹੇਠ ਜੋ ਹੁਣਤਕਹੈ ਉਤਰਕੇ ਗੁਰਾਂ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਮਰਾਝ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਮ ਚੰਦ ਤੋਂ ਚੇਤ੍ਰ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀਸੰ:੧੬੯੪ ਬਿ: ਨੂੰ ਮਰਾਝਪਿੰਡ ਦੀਮੋਹੜੀ ਰਾਮ-ਸਰ ਨਾਮੇ ਟੋਬੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਗਡਾਕੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਚੁਫੇਰੇ ਵਾੜਾ ਕਰ ਲੀਤਾ। ਏਹ ਖਬਰ ਸੁਣਕੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਭੁਲਰਾਂ ਨੇ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ,ਪਰ ਏਹ ਗੁਰੂ ਆਸਰੇ ਬੈਠੇਰਹੇ, ਓੜਕ ਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਟੋਕੜੇ, ਮਾੜੀ ਵੱਡੀ, ਛੋਟੀ, ਜੀਉਂਦਾ ਪਿਥੋ, ਕਿਰਾੜਵਾਲੇ ਆਦਿਕ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਭੁਲਰ ਜੱਟ ਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਢੋਲ ਵਜਵਾਕਰ ਹਥਯਾਰ ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਚੜ੍ਹ ਆਏ, ਏਧਰੋਂ ਮੋਹਣ ਦੇ ਭਾਈ ਪੁਤ੍ਰ ਭਤੀਜੇ ਜੋ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਆਦਮੀ ਕਰਮਚੰਦ, ਰੂਪਚੰਦ, ਕੁਲਚੰਦ, ਕਾਲਾ ਸਾਉਲ, ਲਖਮਾਂ, ਹੰਬਲਾ, ਸੇਮਾ ਸਰਦੂਲ ਆਦਿਕ ਸੇ, ਸੱਭੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ,ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਦੋਵਾਲੀ ਤੇ ਭਟਨੇਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ ਭਟੀਆਂ ਨਾਲ ਏਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੱਗੀ ਰੰਹਦੀ ਸੀ,ਏਸ ਕਰਕੇ ਏਹ ਜੰਗ ਦੇ ਮੰਛਤੀਰ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਧਨੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲੜਾਕੇ

ਸੇ, ਜਦ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੂਹ ਠਾਹ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਧੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀਆ, ਜੈਤਾ, ਜੇਠਾ, ਪਰਾਣਾ, ਸਕਤੂ, ਤੋਤਾ, ਪੈੜਾ, ਮਾਲੂ ਆਦਿਕ ਤਿੰਨ ਸੌ ਅਸਵਾਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਭੁਲਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸੱਤੇ ਸੁਧਾਂ ਭੁਲ ਗਈਆਂ, ਥੋੜੇਜਿਹੇ ਲੜਕੇ ਨੱਠ ਤੁਰੇ, ਫੇਰ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਭਖੜੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਜੈਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਨੂੰ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅਰਜਨ ਭੀਮ ਵਾਂਗੂੰ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਉੱਘਾ ਸੀਬੁਲਾ ਲੀਤਾ, ਭੂਲ ਮਰਾਝ ਦੇ ਗਿਰਦਨਿਵਾਹ ਜੋ ਹੁਣ ਥੇਹ ਪਏ ਹਨ ਏਹ ਸਭ ਓਦੋਂ ਭੁਲਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਨ । ਭਾਵੇਂ ਜੈਦਾ ਪਿਰਾਣਾ ਭੀ ਸਿੱਧੂ ਜਟ ਸੇ ਤਾਂ ਭੀ ਆਪਣੇ ਸਾਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਧੂ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਆਯਾ, ਓਸਦੇ ਆਏ ਮਰਾਝਕੇ ਬਹੁਤਡਰੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਭਾਲੇ ਨੂੰ ਜੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜੋਰਾ-ਵਰ ਜੋਧਾ ਸੀ, ਥਾਪੀ ਦੇਕਰ ਆਖਿਆ ਡਰੋ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਹਥੋਂ ਜੈਦ ਪਿਰਾਣੇ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਰ ਸੁਣਕੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀਹੌਸਲਾ ਹੋਗਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਗੁੰਮਟ ਨਾਮ ਟਿਬੇ ਪਾਸ ਜੋ ਹੁਣ ਮਰਾਝ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੰਨੀ ਹੈ ਲੜਾਈ ਜਾ ਪਾਈ, ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਬਹੁਤ ਬਰਸੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਮਰਾਝਕਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਖਾਸ ਮਰਾਝ ਪਾਸ ਟਿੱਬੇ ਉਤੇ ਹੋ ਖਲੋਤੇ, ਜਦ ਜੈਦਾ ਪਿਰਾਣੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਆਦਮੀ

ਪਛਾੜੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਕਾਲੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਕਿ ਪਿਰਾਣੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਤਾਂ ਓਨਭੀਮਰਾੜਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਚਲਤਾ ਪੁਰਜਾ ਦੇਖਕੇ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਵਧਕੇ ਸਾਂਗ ਮਾਰੀ।ਜਦਪਿ ਕਾਲੇ ਨੇ ਜੋ ਬੜਾ ਬਲੀ ਸੀ ਨਿਹਾਇਤ ਔਖਤਾਈ ਨਾਲ ਢਾਲ ਉਤੇ ਬੋਚੀ, ਪਰ ਤਾਂ ਭੀ ਓਸ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਢਾਲ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਵੱਜਕੇ ਚਾਰੇ ਦੰਦ ਭੰਨ ਗਈ। ਓਸੇ ਘੜੀ ਜੈਦ ਨੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਭਾਈ ਜੈਤੇ ਦਾ ਤੀਰ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਅਜੇਹਾ ਵੱਜਿਆ ਕਿ ਓਹ ਬੇਦਿਲ ਹੋਕੇ ਘੁੰਮਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਲਲਕਾਰੇ ਹੋਏ ਕਾਲੇ ਨੇ ਖੰਡਾ ਮਾਰਕੇ ਜੈਦ ਨੂੰ ਦੋ ਖੰਡ ਕਰ ਸਿਟਿਆ। ਜੈਦ ਪਿਰਾਣੇ* ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਸਾਰ ਭੁਲਰਾਂ† ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਟੁਟ ਗਿਆ ਸਭ ਮੂਧੇ ਨਿਗਾਰੇ ਮਾਰਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਏ, ਏਧਰ ਕਰਮਚੰਦ, ਕਾਲੇ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਠੱਡੇ ਮਾਰ ਲੀਤੇ ਓਥੋਂ ਤੋੜੀ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਮਰਾੜ

*ਜੈਦ ਵਿਚ ਐਡੀ ਬੜੀ ਤਾਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਐਉਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ੨੫ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਮੁਕਲਾਵੇ ਆਈ, ਬਾਪ ਭੀ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਓਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਠ ਹੋਣ ਦਾ ਸੀ, ਗਰਭ ਰਹਿਗਿਆ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਓਹ ਉੱਠੀ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਅਰ ਜਲ ਕਨਾਰੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਬਲ ਬੀਰਜ ਜੈਦ ਵਿਚ ਆਉਣੇ ਕਰ ਏਹੋ ਅਜੇਹਾ ਬਹਾਦਰ ਬਲੀ ਹੋਯਾ ਅਨੇਕ ਜੰਗ ਜਿਤੇ ਕਿਤੋਂ ਨਾ ਹਰਿਆ ਦੋ ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸਨੇ ਹਾਰ ਦਿਤੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਭੁਜਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਉਘਾ ਤੇ ਚੁਰਾਸੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਰਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਉਸਦੀ ਉਲਾਦ ਹੁਣ ਭੋਖੜੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੈ॥

†ਕੌੜੇ, ਛਾਹੜ, ਢੀਂਡੇ, ਆਦਿਕ ਭੁਲਰ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ ਹਨ ਹੋਰ ਕੌੜੇ ਜ਼ਾਤ ਦੇ ਜੱਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ॥

ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਹੋ ਗਈ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਜਾਨਕੇ ਫੇਰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਯਾ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਅਜੇਹਾ ਸੰਘਣਾ ਵੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਹੋਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਪਿੰਡ ਵੱਸ ਪਏ ਜੋ ਬਾਈਆ‡ਨਾਮ ਤੋਂ ਉਘੇ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੰਗ ਹੋਏ ਪਿਛੋਂ ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਰਹੇ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਮੋਹਣਨੇ

‡ਬਾਹੀਆ ਕਲਿਆਣਾ ੪ ਲਹਿਰੇ ੫ ਬਜੋਆਣਾ ੧੧ ਨਾਥ ਪੁਰਾ ੧੨ ਨਥਾਣਾ ੧੩ ਗੀਗਾ ੧੪ ਢਿਲਵ ੧੫ ਪੂਲਾ ੧੬ ਬੁਲੀ ੧੭ ਭੋਡੀ ੧੮ ਮਾੜੀ ੧੯ ਬੁਰਜ ੨੦ ਬਾਠ ੨੧ ਫੂਲ ੨੨, ਏਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਮਪੁਰਾ ਗੁਮਟੀ, ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਆਦਿਕ ਹੋਰ ਕਈ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਵਾਹੀ ਆਪੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਫੀਦਾਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਉਨ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸਾਨੂੰ ਲਾਲਾ ਕੌੜਾ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਜਾੜ ਛੱਡੂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੀ ਸੰਤਾਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ ਉਹ ਸਭ ਵਾਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ॥

ਯਦਪਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਯਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਭੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਜਦ ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਨਿਰਨੇ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਰਾਝ ਦੀ ਮੋਹੜੀ ਗੱਡਣ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਤੋਂ ਗੁੜ ਲੈਕੇ ਵੰਡਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਹੀ ਵਿਚ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰ: ੧੬੯੪ ਬਿ: ਲਿਖਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ ਏਹੋ ਸੰਮਤ ਤਵਾਰੀਖ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਾਲਵੇ ਜਾਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰੂ ਪੈਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸੇ। ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਦੀ ਕਥਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੇਹੜੇ ਸਾਲ ਰੂਪੇ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਬਜਾਹ ਹੋਯਾ ਸੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਰੂਪੇ ਦਾ ਜਵਾਨ ਹੋਕੇ ਲਕੜੀਆਂ ਵੱਢਣ ਜਾਣਾ ਵਜਾਹ ਹੋਯਾ ਪਿੰਡ ਬੰਨਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਰੂਪੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲੇ ਦੇ ਵਸਾਏ ਹੋਏ ਦਿਆਲਪੁਰੇ ਪਿੰਡ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਘੋੜਾ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਯਾ ਸੀ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੁਤ ਪੋਤਰੇ ਹੋਏ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੜੋਤਰੇ ਭੀ ਜਣਾ ਦਿਤੇ ਹਨ॥

ਖੂਹ ਦਾ ਟੱਕ ਲਗਵਾਇਆ ਜੋ ਹੁਣ ਓਥੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਖੂਹ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਦਰਾਜ, ਢਬਾਲੀ ਭੁਦੌੜ, ਮਾਹਿਲ, ਡੋਡਮਲੂਕੇ, ਡੇਮਰੂ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਨਦੀ ਹੰਸ ਦੀ ਤਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ ਪੰਜ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਫੇਰ ਮੁੜ ਡਰੌਲੀ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ॥

੪੩—ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਵਿਚਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਇ ਜੋਧ ਦਾ ਮਿਲਾਪ

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇਸਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਅਸਵਾਰਾ ਖਾਸੇ ਵਿਚ ਅਸਥਾਪਨ ਕਰਾਕੇ ਟਿੱਕੇ ਗੁਰ-ਦਿੱਤੇ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਕੇ ਆਗਜਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਇਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਰੂਪ ਸਮਝਕੇ ਬਹੁਤ ਅਦਬ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ,ਧੂਪ ਦੀਪ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।ਆਪਣੇ ਕਬੀਲੇ ਤੇ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀਮਾਈ ਸਮੇਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਜਾਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰੋ ਘਰਦਾ ਹੋਰ ਸਭ ਕਾਰ ਬਿਹਾਰ ਭਾਈ ਭਗਤੂ, ਪੈੜੇ ਅਰ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਹੁਸ਼ਜਾਰ ਪੁਰੀਏ ਖਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ। ਸੂਰਜ ਮਲ ਨੂੰ ਓਨਾਂ ਦੀ ਮਾਈ ਮੁਰਵਾਹੀ ਜੀ ਤੇ ਪਤਨੀ ਖੇਮੇ ਸਮੇਤ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵੰਨੀ ਜਥਾ ਜੋਗ ਰਥ ਡੋਲੇ ਅਸਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰ ਬਰਦਾਰੀਆਂ ਗੱਡਿਆਂ

ਉਤੇ ਲਦਵਾਕੇ ਤੋਰਿਆ, ਭਾਈ ਭਾਗੂ, ਮੁਰਾਰੀ,ਗੋਤੀ, ਫਿਰਣਾਂ, ਸੇਠੀ ਖਤ੍ਰੀ ਏਹ ਘਰਦਾ ਕਾਰ ਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਸ ਬੀਸ ਅਸਵਾਰ ਨਾਲ ਦੇਕੇ ਤੋਰੇ ॥

ਹੁਣ ਸਭ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣੇ ਕਰ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸੀ ਛਾ ਗਈ,ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਮਾਲਵੇਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਰਮਭਗਤਰਾਮੋਂਨੇਚਰਨ ਫੜਕੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਪਖਾਲ ਘੱਤੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਕੇ ਓਸਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਜੇਹਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾ- ਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਓਸਦਾ ਸ਼ੋਕ ਮੋਹ ਅਗਯਾਨਸਭ ਦੂਰ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਯਾ, ਫੇਰ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ੀ ਜਿਸਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਓਸਦਾ ਮਨ ਠਹਿਰ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਅਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਡਰੌਲੀ*ਪਿੰਡਦੇਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਆ ਚਰਨ ਫੜੇ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪੋਥੀ ਇਕ ਕਟਾਰ ਬਖਸ਼ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੂਪ ਦੀਪਕਰਦੇਰਹਿਣਾ ਜੋ ਕਾਰਜ ਬਣੇ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀਦਾ ਰੂਪ ਤੇ

*ਡਰੌਲੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ, ਮਾਈ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਖੂਹ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਜਗਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਜੋ ਭਾਈ ਨੰਦ ਚੰਦ ਅਨੰਦਪੁਰੋਂ ਲਿਆਏ ਸੋਜਿਸਦੀ ਬਾਬਤ ਦਸਮ ਗੁਰੂਜੀਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਨੰਦ ਚੰਦ ਦੀ ਉਲਾਦ ਦਾ ਜੋ ਪੜੇਗਾ ਸੋ ਅੰਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਏਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤਸੀਲ ਖਰੜ ਵਿਚ ਅੰਗੀਆਂ ਨਾਮ ਪਿੰਡ ਮਾਫੀ ਹੈ, ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਓਥੋਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ ਹੋਰ ਸਿਖੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ॥

ਕਟਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਰੂਪ ਸਮਝਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਸਰਬ ਕਾਰਜ ਸਿੱਦ ਹੋਣਗੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਸਿਮਰਣ,ਆਏ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਮਾਲਕਰਦੇਰਹਿਣਾ ਏਸੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਯਾਣ ਹੋਵੇਗੀ । ਏਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਕੇ ੧੨ ਸਾਉਣ ਸੰਃ ੧੬੯੯ ਬਿਃ ਨੂੰ ਡਰੌਲੀ ਤੋਂ ਸੈਨਾ ਸਮੇਤ ਅਸਵਾਰ ਹੋਕੇ ਬੜੇ ਘਰ ਜੋ ਓਥੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਸੀ,ਜਾ ਉਤਰੇ।ਓਥੋਂ ਦੇ ਚੋਧਰੀ ਰਾਇ ਭਾਗਮਲ ਤੇ ਆਕਲ ਆਦਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਭ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ,ਪੰਜ ਦਿਨ ਓਥੇ ਰਹੇ ॥

ਵੱਡੇ ਘਰ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਮਦੋ,ਲੋਪੋ, ਸਿਧਵਾਂ ਆਦਿਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਤਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਦ ਸਿਧਾਰ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਓਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਠਹਿਰਾ ਲੀਤਾ । ਕਾਂਗੜ ਵਾਲੇ ਰਾਇ ਜੋਧ ਦੇ ਘਰ ਵੱਡੇ ਘਰ ਵਾਲੇਰਾਇ ਭਾਗ-ਮਲ ਗਿੱਲ ਚੋਧਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਬੇਟੀ ਮਾਈ ਭਾਗਾਂ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਓਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੀ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਅਜ਼ਮਤਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਰਾਇ ਜੋਧ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣੀ ਸੀ,ਪਰ ਸੰਃ ੧੬੯੪ ਬਿਃ ਨੂੰ ਜਦ ਆਪਣੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਕਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿ-ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀਮਰਾਝ ਦੀ ਉਲਾਦਤੋਂਸਾਰੇ ਤਪੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਭੁਲਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਿਵਾਕੇ ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੋਹੜੀ ਗਡਵਾ ਗਏ ਸੇ ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਰਾਇ ਜੋਧ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਸਵਾਣੀ ਹਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਤੇ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਰਹਿਦੀ ਸੀ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋਧਇਕ ਘੋੜਾ ਚੰਗਾ ਨਜ਼ਰ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੂੰ ਸਧਾਰ ਪਿੰਡ ਆ ਮਿਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਛਬ ਦੇਖਕੇ ਤੇ ਜੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਰਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਝੁਕਾਝੁਕ ਬੈਠੇ ਵੇਖ ਕਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇਆ,ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀ ਚੰਗੇ ਜਵਾਨ ਘੋੜੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪਰੇਮ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਆਦਰ ਦੇਕੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਲੀਤਾ, ਕਈ ਭਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ,ਫੇਰ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਜਟ ਜੋਧੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾਏ ਤਾਂ ਅਤਯੰਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ,ਘਰਜਾਕੇ ਆਪਣੀਪਤਨੀਨਾਲ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਡਾਈ ਕੀਤੀ,ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਦੰਪਤਿਆਏ। ਉਸਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ, ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਈਤੇਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ,ਮਹਾਰਾਜ!ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਸਿੱਖਦੀ ਬੇਟੀ ਹਾਂ,ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਸਾਹਿਬਜੀਤੋਂਉਪਦੇਸ਼ਲੀਤਾਸੀ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨਿੱਤ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੀਰਹਿਦੀਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਭੀ ਆਪਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਲ ਝੁਕ ਪਿਆ ਹੈ,ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਏਹ ਸਰਵਰੀਏਸਿੱਖੀਧਰਮਨੂੰ ਕੀਹ ਜਾਣਨ? ਹੁਣ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ੋ,ਉਸ ਦੇਵੀ ਦਾ ਪਰੇਮ ਭਾਉ ਵੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ-"ਤੇਰੀਸੰਤਾਨਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਵਡਿ-

ਆਈ ਸਦਾ ਰਹੇਗੀ"।ਇਹ ਵਰਸੁਣਕੇਓਹਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਘੜੀ ਪਾਹੁਲ ਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਿਵਾਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਕੀਤਾ ॥

ਮਾਲਵੇ ਆਦਕ ਦੇਸਾਂ ਦੀਸੰਗਤਰੋਜਆਵੇਜਾਵੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਪਾਸ ਮੇਲਾ ਲੱਗਾ ਰਹੇ, ਗੰਗਾਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇਖਕੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਜੋਧ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ,ਅਤੇ ਓਸਦਾ ਭਾਈ ਉਮਰਸ਼ਾਹ ਭੀ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਬਣਿਆ ਲਾਂਭਾਂ ਛਾਂਭਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਟਾ ਦਾਣਾ ਘਿਉ ਦਾਲ ਦੁਧ ਦਹੀਂ ਆਦਕ ਰਸਤ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਚਲੀ ਆਵੇ, ਲੰਗਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਬਰਤੇ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਰੰਗ ਲੱਗਾ ਰਹੇ ॥

੪੪–ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਓਸ ਸਮੇਂ ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪਸ਼ਾਵਰੋਂ ਕਾਬਲ ਤਕ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਰਾਂਸੌ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਣੀ ਦਾ ਟੋਲਾ ਭਾਈ ਬਖਤਮਲ, ਤਾਰਾ,ਚੰਦ, ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਆਦਕ ਮਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਚਲਿਆ, ਓਸ ਵਿਚ ਕਰੋੜੀ ਨਾਮ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਗਣੇ ਕਾਬਲ ਦਾ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੋ ਵਾਰੀ ਅਗੇ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੇਗਿਆ ਸੀ ਆਇਆ, ਓਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਬਛੇਰੇ ਇਕ ਰੰਗ ਢੰਗ ਦੇ ਚਾਮੂੰ ਦਰਯਾ

ਵਿੱਚ ਬੇੜੀਆਂ ਖਿਚਣ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲੈਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਪਾਲੇ ਸੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾੜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘੋੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਭੀ ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਲੈਕੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਰਲ ਪਿਆ, ਜਿਥੇ ਆਕੇ ਉਤਰੇ ਓਸ ਮਨਮੋਹਣੀ ਜੋੜੀ ਦੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਲੋਗ ਝੁੰਬਲਾਂ ਕਰ ਖਲੋਣ। ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਆਏ ਤਾਂ ਜੇਹੜਾ ਅਮੀਰ ਦੇਖੇ ਓਹੋ ਲਲਚਾਏ, ਪਰ ਕਰੋੜੀ ਏਹ ਕਹਿ ਛੱਡੇ ਏਹ ਘੋੜੇ ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਗੁਰਾਂ ਕੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਕਾਸਮ ਬੇਗ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਭੀ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦੇ, ਪਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਜੇਹਾ ਲੋਟਣ ਹੋਇਆ ਕਿ ਛੱਡ ਨਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਏਸ ਉਮੈਦ ਉਤੇ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇਖ ਕਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਮੁਰਾਤਬਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਧੱਕੋ ਧੱਕੀ ਖੁਲਵਾਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਬੰਨ੍ਹਾਏ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਗੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਕੋਤਲ ਲੱਖ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਾਲੇ ਝੂੰਡੇ ਪੈ ਗਏ। ਸੁਦਾਗਰ ਬਥੇਰਾ ਰੋਇਆ ਪਿੱਟਿਆ, ਪਰ ਡਾਢੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ; ਛੇਕੜ ਏਹ ਠਾਨ ਲੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮੰਗਾ ਲੈਣਗੇ। ਸੂਬੇ ਨੇ ਸੁਦਾਗਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਕੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾਖਿਲ ਅਤੇ ਦੋ ਲੱਖ ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਕਾਬਲ ਦੇ ਸੇਠ ਉਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਰੋੜੀ ਨੇ ਧਨ ਛੱਡਣਾ ਚੰਗਾ ਨ ਜਾਣਕੇ ਹੁੰਡੀ ਤਾਂ ਲੈ ਲਈ, ਪਰ ਮਨ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ,

ਖਡੂਰ ਆਦਿਕ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਦ ਸਤਲੁਜ ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਲੰਘਕੇ ਦਿਹਾੜੇ ਵਿਚ ਦੀ ਹੋ ਸਿਧਾਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੋਹਭਰ ਰਹੇਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿਖ ਜਾਕੇ ਅੱਗੋਂ ਆਦਰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਸਿਰ ਪੇਚ ਮੋਤੀ ਮਾਲਾ ਕੰਠਾ ਭਵੱਟੇ ਜੜਾਊ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਏਹ ਨੌਰਤਨ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸੇ:—ਹੀਰਾ ਸਫੈਦ ੧, ਮਾਣਕ ਸੁਰਖ, ੨, ਪੰਨਾ ਸਬਜ਼ ੩, ਗੁਲਮੇਦਕ ਸ਼ਰਬਤ ੪, ਪਿਖਰਾਜ ਜ਼ਰਦ ੫, ਨੀਲਕ ਲੀਲੀ ੬, ਲਸਨੀਆਂ ਭੂਰਾ ੭, ਮੋਤੀ ਗੋਲ ੮; ਲਾਲ ੯, ਕੋਈ ਲਾਲ ਦੀ ਜਗਾ ਮੂੰਦਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਰਤਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਜੋ ਬਹੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜਵਾਹਰਾਤ ਹੈ ਓਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਜੜਿਆਹੋਯਾ ਸੀ) ਦੇਖਕੇ ਜੌਹਰੀ ਕਾਬਲੀਏ ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ, ਏਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਰ ਅਮੋਲਕ ਜ਼ੇਵਰ, ਬਸਤਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹੱਥ ਪਰ ਚਿੱਟਾ ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਤੇ ਦੇਵ ਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇੰਦਰ, ਰਘੁਬੰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ, ਜਾਦਵਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਰਗੀ ਛਬ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਰਹੇ ਸੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ, ਬਿਧੀਆ, ਭੱਲਣ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਜੋਧੇ ਸਨਧਬੱਧ ਬੈਠੇ ਸੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਾਗੀ ਸਿੱਖ ਗੰਧ੍ਰਬਾਂ ਜਿਹੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ। ਚੌਰ ਮੁਠਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅੱਗੇ ਚੋਬਦਾਰਖੜੇਸੇ। ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਨੀ ਦਰਬਾਰ ਡਟ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਸੰਗਤ

ਖੜੀ ਚੁਫੇਰੇ ਤੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਸੀਸ ਝੁਕਾਕੇ ਇਕ ਟਕ ਚਕੋਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਮੁਖ ਚੰਦ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬਖਤ ਮਲ, ਤਾਰਾ ਚੰਦ, ਸਾਵਲ, ਦਿਆਲਾ ਮਸੰਦ ਡਾਢੇ ਮੋਟੇ ਕੱਦ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਖੜੀ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆ ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਨੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਲੀਤਾ, ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਪੁਛੀ। ਫੇਰਓਹ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ-ਣੀਆਂ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਬੁਲਾ ਬੁਲਾਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਉਂਦੇ ਤੇ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦਸ ਦਸ ਭੇਟਾ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਗਏ। ਮੇਵੜੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕਰ ਰੁਪਏ ਤੇ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾਈ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀਦੇ ਧਯਾਨਵਿਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਅਪਣੀ ਓਸ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਜੋਅਣੁਮਾਮਹਿਮਾ ਆਦਿਕ ਅਠਾਰਾਂਸਿੱਧੀਆਂ ਸਾਮ੍ਰਥਪੁਰਖਾਂਦੀਆਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ,ਯਥਾ ਜੋਗ ਸਭ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਣੀਆਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਰੰਬਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਵੱਨੀ ਤਕਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੰਗਤ ਜੈਸੀ ਪਯਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਭਨਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਏਹੋ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਰਹੀ ਕਿਜਦ ਸੰਗਤ ਨੇ ਆਉਣਾ ਤਦੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਧਯਾਨ ਵਿਚ ਅਡੋਲ ਬੈਠ ਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਓਸ ਮਾਇਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਭਦੀ

ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ । ਜਦ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਾ ਚੁਕੀ ਅਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਇਕ ਟੱਕ ਪਰੇਮ ਰਸ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਗੀ, ਤਦੋਂ ਕਰੋੜੀ ਮਲ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਅਗੇ ਓਹੋ ਦੋ ਲੱਖ*ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਧਰਕੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬਹਾ ਦਿਤੇ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਖਤਮਲ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਓਸਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਆਖ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨਿਆਈ ਧੜਕ ਤੁਰਕਾਂ ਉਤੇ ਲਾਲ ਨੇਤ੍ਰ ਕਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਆ-ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਕਮ ਹੋਕੇ ਰਾਹ ਖੋਹਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਫੇਰ ਕਰੋੜੀ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘੋੜੇ ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤੇਰੇ ਵਲੋਂ ਆ ਪਹੁੰਚੇ, ਗੁਰੂ ਕੇ

*ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਮਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਦਸ ਆਨੇ ਦਾ ਤੇ ਸਮਰਕੰਦੀ ਛੀ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਚੱਲਣ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਭੀ ਹੇਮੂੰਸ਼ਾਹੀ, ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹੀ, ਬਾਬਰੀ, ਫਰੱਖਾਬਾਦੀ, ਟੀਪੂਸ਼ਾਹੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਰੁਪਏ ਚਲਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਮੁਹੰਮਦਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਅਕਬਰੀ ਇਹੋ ਦੋ ਪੂਰੇ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਦੇ ਸੇ, ਹੋਰ ਸਭ ਜਿਊਂ ਕੋਟਲੇ ਦਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘੀਆ, ਦਿਲਤ੍ਰੋ, ਹੁਣ ਭੀ ਦਸ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਬਾਰਾਂ ਆਨੇ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਨੌਂ ਆਨੇ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਆਨੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਕੋਹੀ ਤੇ ਨੇਪਾਲੀ ਵਿਚ ਮਦਰਮਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਏਹ ਸਿਕੇ ਆਪਣੇ ੨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਨਾਂ ਦੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਜਿਊਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਦਿਲੀ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ ਦਿਲੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਆਨੇ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਚਲਦੇ ਸੇ, ਹੁਣ ਬਾਰਾਂ ਭੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਦਾ, ਏਹੋ ਹਾਲ ਮਨਸੂਰੀ ਤੇ ਟੀਪੂਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਏਹੋ ਤਮਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਸਮਰਕੰਦੀ ਰੁਪਯਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਘੋੜੇ ਦਾ ਮੁਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਊ ॥

ਘਰ ਪਰਵਾਨ ਪਏ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਹੋਗਿਆ ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛਕਵਾਯਾ,ਖੀਰ ਕੜਾਹਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚਿੱਭੜਾਂ ਤੇ ਮੋਠ ਫਲੀ ਦੀ ਭਾਜੀ ਵਰਤੀ ਸਭ ਸੰਗਤ ਪਸ਼ਤੋ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚ "ਚੀਸਤਾਂ ਚੀਸਤਾਂ" ਅਰਥਾਤ ਕਜਾ ਹੈ ਕਜਾ ਹੈ ਬੋਲਣ ਲਗੀ। ਫੇਰ ਸੰਝ ਨੂੰ ਮੋਠ ਮਾਜਰੀ ਦੀ ਖਿੱਚੜੀ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਛਕੀ ਤਾਂ ਅਚਰਜ ਸਵਾਦ ਲਗਾ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਾਜਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਗੁਵਾਰੇ ਦੀ ਭਾਜੀ ਬਰਤੀ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਜੰਡ ਫਲੀ ਦਾ ਰਾਇਤਾ ਡੇਲਿਆਂ ਦਾ ਅਚਾਰ ਟਿੰਡੋਂ ਦੀ ਭਾਜੀ, ਘਾਟ ਦੀਆਂ ਦੋੜਾਂ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਹ ਚੀਜਾਂ ਉਨਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ, ਛਕ ਛਕ ਚੀਸਤ ਚੀਸਤ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਪਤਾ ਕੋਈ ਨਾ ਲਗਾ। ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਫੁਟਾਂ, ਮਤੀਰੇ, ਦੁਧ ਬਹੁਤ ਖਵਾਏ ਪਿਵਾਏ। ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗੇ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਤਸੰਗ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ, ਅਠ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਰਹੀ, ਫੇਰ ਜਥਾ ਜੋਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾਉ ਮਨਬਾਂਛਤਫਲਪਾਏ,ਸਭਸੰਗਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰਸਿਧਾਰੀ।ਰਾਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗੁਣ ਮਹਿਮਾ ਦੇਚਰਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੰਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਪਹੁੰਚੇ ॥

੪੫–ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਘੋੜਾ ਲਿਆਉਣਾ

ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਨੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬਚਨ ਕੀਤਾ,ਗੁਰੂਕੇ ਘੋੜੇ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਨੇ ਰਾਹ

ਆਉਂਦੇ ਖੋਹਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਤਬੇਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਨਾ ਲੀਤੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਐਸਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੈ ਆਵੇ? ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਜੀਕੂੰ ਲੰਕਾ ਦਾਹਕੇ ਸੀਤਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਰਚਿਆ ਸੀ ਤੈਸੇ ਏਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਾਇਕ ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਹਨ, ਏਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀਹ ਵਿਚਾਰਾ ਹੈ, ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਘੋੜੇ ਲੈ ਆਵੇ। ਜਦ ਇਹੋ ਭੱਲਣ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਭੀ ਆਖੀ ਤਾਂ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਆਖਣਾ "ਜੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀਟੀ ਬਲ ਧਰੇ ਫੀਲ ਉਸਦਾ ਖਾਣਾ" ਏਸ ਵਾਕ ਦ੍ਵਾਰਾ ਆਪ ਜਿਸ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਓਹੋ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੀਕੂੰ ਨੇਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਭੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੀਦਾ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਆਪ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕੁਛ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤੇਰੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਹਾਇਕ ਹਨ। ਏਹ ਵਰ ਤੇ ਥਾਪੀ ਲੈਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਓਸੇ ਘੜੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਤੀਜੇ ਨਰਾਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵੰਨੀ ਟੁਰ ਗਿਆ, ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਭਾਈ ਜੀਉਣ ਨਾਮੇ ਤ੍ਰਖਾਣ ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਓਨ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਜੀ ਰੰਬਾ ਕੰਬਲੀ ਲੈਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰਾਵੀ ਪਾਰੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਉੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਲਵਾ ਲਵਾ ਘਾਹ ਖੁਰਚਕੇ ਪੰਡ ਬਣਾ ਲਿਆਇਆ ਤੇ ਸੰਝ ਨੂੰ ਕਿਲੇ ਅੱਗੇ ਲੈ ਬੈਠਾ।

ਸੌਂਧੇ ਖਾਂ ਦ੍ਰੋਗੇ ਨੇ ਹੋਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਘਾਹ ਸ਼ਾਹੀਘੋੜਿਆ
ਵਾਸਤੇ ਖ੍ਰੀਦਿਆ ਪਰ ਇਸਦਾ ਘਾਹ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ
ਗੁਲਬਾਗ ਦੀ ਲਾਇਕ ਵੇਖਕੇ ਮੁਲ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂਭਾਈ
ਜੀਨੇ ਆਖਿਆ ਧੰਨ ਭਾਗ ਮੇਰੇ ਜੇ ਮੇਰਾ ਘਾਹ ਸੱਚੇ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘੋੜੇ ਖਾਣ, ਗੋੱਲੀ ਕਿਸਦੀ ਤੇ ਗਹਿਣੇ
ਕਿਸਦੇ। ਮੁਲ ਕੀਹ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ
ਮੁਨਸਫ ਚੰਗੇ ਲੋਗ ਦਿਸਦੇ ਹੋ ਜੋ ਕੁਛ ਦਿਓਗੇ ਸੋ ਲੈ
ਲਵਾਂਗਾ, ਮੇਰਾ ਗਰੀਬ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਉਂ ਰਖੋਗੇ? ਸੌਂਧੇਖਾਂ
ਘਾਹ ਉਠਵਾਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈਗਿਆ, ਭਾਈ ਨੇ ਝਾੜ ਝਾੜ
ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਧੰਨ
ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘੋੜੇ ੨, ਆਖ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਬਾਂ
ਉੱਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਪਲੋਸੇ ਪਿਆਰਦਿਤਾਘੋੜਿਆਂ
ਨੂੰਦੇਖਕੇ ਭਾਈਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ। ਓਹਤਾਂਇਹਸਮਝਣ
ਕਿ ਏਹ ਕਮਲਾ ਜੱਟਸ਼ਾਹਜਹਾਂਨੂੰਸੱਚਾਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਖਦਾ
ਹੈ,ਪਰ ਏਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੂੰਆਖਦਾ ਸੀ। ਘੁੜਵਾਲ
ਦਰੋਗੇ ਏਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੁਭਾਉਮੋਟਾ ਪਟਕਾ ਉਤੇ ਕੰਬਲੀ
ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁਛਾਂ ਘੱਟੇ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਤੇ ਖਿੱਲਰੀਆਂ
ਦੇਖ ਨਿਰਾ ਬੂਝੜ ਜੱਟ ਜਾਣਕੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਮਖੌਲ ਪਏ
ਕਰਨ, ਏਹ ਜਾਣ ਬੁਝਕੇ ਭੋਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ ਤੇ
ਬਾਉਲਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਦਰੋਗੇ ਨੇ ਇਕਰੁਪਯਾ
ਦੇਕੇ ਆਖਿਆ ਨਿਤ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਇਤਨਾ ਹੀ ਘਾਹ
ਲਿਆਕੇ ਆਪੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਅੱਗੇਪਾਜਾਇਆ
ਕਰ, ਕਦੇ ਮੈਂ ਏਥੇ ਨਾਂ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੈਨੂੰ

ਮਜੂਰੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਭਾਈਜੀਸਤਿ ਬਚਨ ਕਹਿਕੇ ਤੁਰ ਆਇਆ,ਟਕੇ ਤੁੜਾਕੇ ਕੁਛ ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਰੇਉੜੀਆਂ ਲੈਕੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਘੁੜਵਾਣਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭਾਈ ਜੀਉਣੇ ਦੇ ਜਾ ਛਕਿਆ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਸਾਖੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਸਰੇਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇਫੇਰਰਾਵੀਵਿਚਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਪਾਰ ਹੋ ਜਪੁਜੀਸਾਹਿਬਪੜ੍ਹਦਾਹੋਇਅ ਾਚੰਗੇ ਥਾਊਂ ਭੁਲਦਾਫੁਲ ਘਾਹ ਲਵਲਵਾ ਖੋਤਕੇ ਓਦੂੰ ਵੱਡੀ ਪੰਡ ਲੈ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪੇ ਘੋੜਿਆਂ ਅਗੇ ਜਾ ਪਾਇਆ,ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਧੰਨ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘੋੜੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਮੱਥੇ ਟੇਕੇ ਪਜਾਰ ਦੇਵੇ ਕੰਬਲੀ ਨਾਲ ਪੂੰਝੇ।ਫੇਰ ਤਾਂ ਘੜਵਾਲ ਨੇ ਕਾਮਾਂ ਜਾਣਕੇ ਖਰਖਰਾ ਅਰ ਬੁਰਸ਼ਦੇਦਿੱਤੇ, ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਮਾਲਸ਼ ਕਰ ਕਰ ਘੋੜੇਚਿਲਕਾਦਿਤੇ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰੋਗਾ ਭੀ ਆ ਗਿਆ, ਏਸ ਨੂੰ ਟਹਿਲ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਦੇਖਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ। ਇੱਕ ਰੁਪਯਾ ਦਿਤਾ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਭਾਂਤ ਵੰਡ ਛਡਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲਗਣ ਲਗ ਪਿਆ।ਏਸੇ ਭਾਂਤ ਰੋਜ਼ਘਾਹਲਿਆਕੇ ਪਾਵੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਇਕ ਰੁਪਆ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਮਿਲੇ,ਅੱਧਾ ਵੰਡ ਦੇਵੇ ਅੱਧਾ ਦ੍ਰੋਗੇ ਪਾਸ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਘਾਹ ਏਸ ਦਾ ਘੋੜੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਖਾ ਜਾਵਣ ਫੇਰ ਤਾਂ ਏਹ ਦੋ ਤਿੰਨਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਕੱਲਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਨਾਲੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ ਦੇਖਕੇ ਦਰੋਗੇ ਦੇ ਅਜੇਹਾ ਮਨ ਪੁੜਿਆ ਜੋ ਏਸ ਟਹਿਲ ਉਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨੌਕਰ ਰਖ ਲੀਤਾਹੁਣ

ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਣ ਲਈ ਘੋੜਿਆਂ ਅਰ ਤਬੇਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਟਹਿਲ ਰੁਕੀ ਜੋ ਸਭ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਵੜਗਿਆ, ਨਾਲੇ ਦਰੋਗੇ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਆਵੇ,ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰੋਗੇਨੇ ਸਾਫ ਦਿਲ ਸੂਧਾ ਸਾਦਾ ਸੱਚਾ ਆਦਮੀ ਵੇਖਕੇ ਏਸੇ ਨੂੰ ਤਬੇਲੇ ਦਾ ਮੱਲ ਤੇ ਮੁਹਤਬਿਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ,ਦਾਣੇ ਆਟੇ ਗੁੜ ਘਿਓ ਖੰਡ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਭੀ ਏਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਆਪਣੀ ਜੱਟ ਵਿੱਦਜਾ ਦੀ ਏਹ ਚਾਲ ਫੜੀ ਜੋ ਘਾਹ ਵਿੱਚ ਇਕ ਖਿੰਘਰ ਹਰਰੋਜ਼ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆਵੇ ਅਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੁਰਜ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਦਰਯਾ ਰਾਵੀ ਜੋ ਓਦੋਂ ਕਿਲੇ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਪਰਾਗਤੇਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਾਂਗੂੰ ਖਹਿਕੇ ਚਲਦਾ ਸੀ ਓਸ ਵਿਚ ਸਿਟ ਛੱਡੇ,ਏਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲਕਿਘੋੜਾਟਪਾਉਣਵੇਲੇਖੜਾਕ ਸੁਣਕੇ ਪਹਿਰੂ ਪਿਛੇ ਨਾ ਪੈਣਗੇ, ਓਹੋ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਂ ਇਸ ਖੜਾਕ ਦੀਪਰਚੋਲਕੀਤੀ ਕਰਾਈ ਪਰਫੇਰਮੱਛ ਦਾ ਖੜਾਕ ਸਮਝਕੇਸਭਚੁਪ ਹੋ ਗਏ।ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਚੂਰੀ ਵਰਗਾ ਘਾਹ ਤੇ ਰਾਤਬ ਖੁਲਾ ਖੁਲਾ ਪਲੋਸ ਪਲੋਸ ਪਜਾਰ ਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਰੱਸ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਘੋੜੇ ਅਜੇਹੇ ਤਯਾਰ ਕੀਤੇ ਅਰ ਚਿਲਕਾਏ ਜੋ ਦੇਖਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ, ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸੌਂਧੇ ਖਾਂ ਨੇ ਏਸਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਏਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਤ੍ਰੀਫ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈਆਂ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੱਸਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ,ਕਸੇਰੇ ! ਤੈ

ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਖੂਬ ਟਹਿਲ ਕੀਤਾ ਕਰ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇਗਾ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਬੋਲਿਆ ਘੋੜੇ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਣ, ਟਹਿਲ ਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੋਹਰੇ ਇਨਾਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਮਨ ਵਿਚ ਲੱਡੂ ਭੰਨਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ ਤੇ ਕੱਛਾਂ ਤਿਦਕਾ ੨ ਬਹੁਤ ਟੱਪਿਆ, ਆਖੇ ਹੁਣ ਕੰਮ ਬਣਿਆ ਓਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਇਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ ਹੈ ਏਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੁਖਨ ਦਾ ਸਗਨ ਮਨਾਇਆ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤਬੇਲੇ ਦੇ ਘੁੜਵਾਲ ਸਿਪਾਹੀ ਦੂੋਗੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਹੋਗਏ, ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਮਤੇਂ ਇਨਾਮ ਲੈਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋਵੇਂ ਭਾਈਆ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣੇ ਜਲਸਾ ਦੇ ਲੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਨੌਕੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਈਦ ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ ਹੈ ਓਦੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੰਜਰੀ ਨਚਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਨਰੋਜ਼ ਮੰਨ ਲਓ, ਓਹ ਬੋਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ, ਕਲੀਏ ਕੋਫਤੇ, ਪੁਲਾ, ਸ਼ੀਰਮਾਲ, ਜ਼ਰਦੇ ਖੁਲਾ। ਭਾਈ ਜੀ ਹੋਰ ਭੀ ਅਧਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਯਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਾਂਛਿਤ ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਆਪ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਈਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਤਾਂ ਏਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਰੰਗ ਭੀ ਸੁਨੈਹਰੀ ਸਾਜ ਜੜਾਊ ਕਾਠੀ, ਪੂੰਜੀ, ਸਾਖ਼ਤ, ਲੂਲਾਂ, ਝਾਂਝਰਾਂ, ਚੰਦ, ਕਲਗੀ, ਗਜਗਾਹਾ, ਜਾਲੀ, ਜ਼ੰਜੀਰ, ਸੋਇਨੇ ਦਾ ਪਹਿਨਾਕੇ ਸਜਾਏ ਗਏ "ਜੱਟ ਕਮਲਾ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਚੋਰ" ਏਹੋ ਗੱਲ ਹੁਣ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਏ

ਨੇਕੀਤੀ।ਦੂਰੋਗੇਨੂੰਆਖਣ ਲੱਗਾ ਭਲਾ ਜੀਏਨ੍ਹਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ ਪਿੱਤਲ ਤਾਂ ਐਨਾਂ ਲੱਦਿਆ ਸੋ ਲੱਦਿਆ ਪਰ ਆਹ ਜਵਾਰ ਮਕਈ ਦੇ ਦਾਣੇ ਤੇ ਲਾਲੜੀਆਂ ਕੱਚੇ ਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਮਣਕੇ ਏਸਵਿਚ ਕਿਉਂ ਐਨੇ ਥੁੱਨੇਹਨ?ਏਹ ਚਮਕਣ ਲਈ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਛ ਹੋਰ ਭੀ ਸਹਾਰਾਹੈ?ਦੂਗਾਬੋਲਿਆ ਦੇਖੋ ਯਾਰੋਸੁਇਨੇਨੂੰ ਪਿੱਤਲ, ਹੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਰ,ਚੂਨੀਆਂਨੂੰਮਕਈ,ਤੇ ਲਾਲੜੀਆਂ ਸਬਜ਼ੇ, ਨੀਲਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚ, ਪਿਖਰਾਜ, ਫਿਰੋਜ਼ੇ, ਲਸ-ਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਮਣਕੇ ਦਸਦਾ ਹੈ । ਦੂਜੇ ਲੋਗ ਹੱਸਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇਸੱਚ ਹੈ"ਵਿਚਾਰਾ ਜੱਟ ਗੁਵਾਰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਪੋਪਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ, ਪਦ ਬਹੇੜੇ ਖਾਇ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਾਇ । ਕਿਸੇ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਨੇ ਹੀ ਭੁਲ ਮੂੰਹ ਪਾਕੇ ਪਤਾਸੇ ਸਿਰ ਢੂੰਗ ਲੀਤੇ ਸੇ ਨਾਂ।" ਭਾਈ ਜੀ ਬੋਲਿਆ ਵੇਖਾਂ ਐਨਾਂ ਸੁਇਨਾਂ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਲੱਦਣ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲੁੱਟ ਮੱਚੀ ਹੈ, ਅਮੀਰ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਕੰਗਣ ਭੀ ਸੋਇਨਾ ਆਖੀਦਾ ਹੈ,ਰਾਜੇ ਦੀ ਚੀਜ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੁਛ ਪਏ ਆਖੋ। ਬੱਸ ਈਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਰੋਗੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸੈਝਤਾਈਂਉਥੇ ਅਸਬਾਬ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਘੁੜਵਾਲ ਭਾਈ ਦੇ ਗਿਰਦੇ ਹੋਏ । ਏਨ ਜੇਹੜੇ ਰੁਪਯੇ ਦਰੋਗੇ ਪਾਸ ਜਮਾ ਕੀਤੇ ਸੇ ਓਹ ਲੈਕੇ ਦਸਕੁ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਿਤੇ ਜੋ ਓਨ੍ਹਾਂ ਖਾਨਸਾਮੇ ਤੋਂ ਬਣਵਾਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮੰਝ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜੀਓਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕਲਾਲ ਦੇ ਜਾਕੇ ਆਖਿਆ ਮਲ ਭਾਵੇਂ ਦੂਣਾ ਲੈ ਪਰ ਦਾਰੂ ਓਹ ਦੇਹ

ਜੇਹੜੀ ਉਠਣ ਜੋਗੇਨਾ ਛੱਡੇ ਤੇਅੱਧਪਾਹੀਸੇਰਦਾ ਅਮਲ ਰਖਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਸਭਦੇ ਨਾਉਂ ਸੁਣਾ ਦੇਹ। ਓਹ ਬੋਲਿਆ ਮਧਰ, ਸੁਰਾ ਪੈਸਟੀ, ਤਾੜਵੀ, ਖਜੂਰੀ, ਆਸਵੀ, ਮੌਹੀ, ਜਿਕੂੰ ਹੁਣ ਬਰਾਂਡੀ, ਉਲਟਾਮ, ਜਿੱਨ, ਸ਼ੇਰੀ ਪਟਵੈਨ, ਸ਼ਾਮਪੀਨ, ਬੀਰ, ਆਦਿਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਸੀ ਹੋਣੇ ਤੇ ਡੂਢ ਸੋ ਨਾਮ ਤੇੜੀ ਹੈ।ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਓਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਓਹ ਸਭ ਨਾਮ ਦੱਸਕੇ ਓਨ ਆਖਿਆ ਏਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਧਮੂਲ੧ ਨਿਘਰ ਸਿਘਰੀ੨ ਨਿਘੜਾਬੋਟ ੩ ਸੱਤਜਾਨਾਸੀ ੪ ਏਹ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਰ ਭੀ ਹੈ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਬੋਲਿਆ ਬੱਸ ਭਾਈਆ ਸਾਡੇ ਜੱਟ ਤਾਂ ਏਹੋ ਪੀਕੇ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਿਰਦੁਖਦੇ ਪਏ ਰਹਿਣਤੇ ਕੋਈ ਲੰਗੋਟਾ ਭੀ ਲਾਹ ਖੜੇ। ਓਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਚਾਰ ਚਟੂਰੇ ਭਰ ਦਿਤੇ, ਜਾਂ ਮਜੂਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਾਕੇ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਘੁੜਵਾਲਾਂ ਨੇ ਖੰਘੂਰੇ ਛੱਡੇ ਤੇ ਬਾਗ਼ ਬਾਗ਼ ਹੋਏ। ਹੁਣ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਅੰਬੋਟੇ ਦੀ ਭੰਗ ਜਿਸ ਦੀ ਇਉਂ ਕਹਾਵਤ ਹੈ"ਪੀ ਲੈ ਭੰਗ ਅੰਬੋਟੇਦੀ। ਤੈਨੂੰ ਸੁੱਧ ਨਾ ਰਹੇ ਲੰਗੋਟੇ ਦੀ" ਖੰਡ ਘੋਲਕੇ ਪਿਆਈ। ਜਾਂ ਭੰਗ ਭਵਾਨੀਭਬਕੀ ਤਾਂ ਓਹ ਸਣੇ ਦਰੋਗੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਸਰਲ ਭਰਲ ਕਰ ਖਾਨਸਾਮੇ ਨੂੰ ਮਜੂਰੀ ਦੇਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਜੰਦਰਾ ਜੜ ਰਾਤ ਗਈ ਤੋਂ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਆ ਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਲੱਗੇ ਉਧਮੂਲ ਤੇ, ਗਰਕੀ ਦੇ

ਪਿਆਲੇ ਚੱਲਣ ਤੇ ਕੋਫਤੇ ਕਲੀਏ ਜਰਦੇ ਉੱਡਣ। ਛੇਕੜ ਨਿਘੜਾ ਬੋਟ ਨੇ ਤਾਂ ਬੋਟ ਕਰ ਬਹਾਏ। ਜਾਂ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗਰਕੀ ਪ੍ਰਬਲ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗਲੋਂ ਫੜਕੇ ਸੱਤਿਆਨਾਸੀ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਮੂੰਹ ਲਾਦੇਵੇ, ਭਲਾ ਮੂੰਹਲਗੀ ਫੇਰ ਕੌਣ ਛੱਡੇ? ਇਸੇ ਭਾਂਤ ਸਭ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਨਿਰੇ ਅਧਮੋਏ ਹੋ ਪਏ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਦਰੋਗੇ ਦੇ ਖੀਸੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਕੱਢ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਓਸੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਜੰਦਰੇਅੰਦਰ ਦਿੱਤਾਅਤੇਅਸਬਾਬਵਾਲਾ ਕੋਠਾ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਕਾਠੀ ਸਾਖਤ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲਕੇ ਘੋੜੇ ਗੁਲਬਾਗ ਉੱਤੇ ਪਾਈ ਤੇ ਅਸਬਾਬ ਦੀਡੱਗੀਕੱਛੇ ਮਾਰੀ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਚੜ੍ਹਦਾ ਹੋਯਾਬੋਲਿਆ-"ਪੈਜਰੱਖੀਂ ਅਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ" ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਆਸਣ ਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਲੇਹਾ ਦੇਹ ਦੋ ਚਾਰ ਗੇੜੇ ਦਿਵਾਕੇ ਗਰਮ ਕਰ ਬੁਰਜ ਉੱਤੇ ਜਿਥੋਂ ਤੋਪ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਚੜ੍ਹਾ ਲੀਤਾ ਤੇ ਦਰਯਾ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਇਕ ਕੋਰੜਾ ਜੜਿਆ,ਘੋੜਾ ਕਬੂਤਰ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਡਕੇ ਘੜੰਮ ਦਰਯਾ ਦੇ ਥੱਲੇ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਤਰਕੇ ਪਾਰ ਜਾ ਫੁਰੜਾਟਾ ਛਡਿਆ। ਭਾਈ ਜੀ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦਾ ਹੋਯਾ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਰੱਖਕੇ ਸਿੱਧਾ ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਨੂੰ ਹੋ ਲੀਤਾ।ਪਿਛੇ ਕੋਤਦੇਪਹਿਰਿਆਂਨੇ ਰੋਜ ਵਾਲਾ ਖੜਾਕ ਸਮਝਕੇ ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਛਾਵੇਂ ਘੋੜਾ ਪੌਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਡ ਉਡਪੈਂਦਾ

ਸੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਬਰਕਾਰ ੨ ਚਾਲੇਪਾਲਿਆਫੇਰ ਸੁਰਗ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਲੈਂਦਾ ਢੋਲੇਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਏਹਸ਼ਬਦਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ "ਹਰਿਕਾ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਨਿਤ ਧਿਆਈ॥ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਸਗਲਤਰਾਈ॥੧॥ ਗੁਰ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ॥ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿਤਿਸੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ ॥ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕ ਮਾਂਗੈ ॥" ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪਹਿਫੁਟੀ ਨੂੰ ਹਰੀਕੇਪੱਤਣ ਛੋਟਾ ਛੋਰਾਪਾਣੀ ਪਾਰ ਹੋ ਡਰੌਲੀ ਭਾਈ ਉਮਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਘੋੜੇ ਦੀਮਾਲਸ਼ਕਰਾਈ, ਨਿਹਾਰੀ ਪੱਕੀ ਦਿਵਾਈ, ਰਾਤ ਕੱਟਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੋਹ ਸੁਦੀ ੭ ਸੰ: ੧੬੯੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਰੂਪੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਘੋੜਾ ਹੱਥ ਫੜੇ ਹੋਏਭਾਈਬਿਧੀਚੰਦਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ ਸੀਸ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗੂੰ ਜਿਸ ਤਰਾਂਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਤਾ ਦੀ ਸੁੱਧ ਲਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਗਲਨਾਲਲਾਲੀਤਾ ਸੀ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁਜਾਂ ਵਿਚ ਭਰਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਿਹਾਲ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲ! ਕੁਛ ਵਰ ਮੰਗ। ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਹੋਰ ਝੂਠੇ ਪਦਾਰਥਕੀਮੰਗਣੇ ਹਨ ਜੇ ਤ੍ਰੁਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅੰਗ, ਸਾਧੂ ਦਾ ਸੰਗ, ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ, ਨਿਸਚਾ ਅਭੰਗ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਤਥਾ ਅਸਤੂ ਕਹਿਕੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਫੇਰ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਬਨ੍ਹਾਕੇ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਾਈ, ਨਿਹਾਰੀ ਦਵਾਈ। ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੂੰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਬੇਲੇ ਦਾ ਦੂਗਾ ਸੀ, ਘੋੜੇ ਦੀ ਸੇਵਕਰਾਈ; ਚੌਂਕਸਾਈ ਸੌਂਪਕੇ ਆਪ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜੇ। ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਭੱਲਣ ਕਾਲਾ ਆਦਿਕ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੋਂ ਘੋੜਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਗੁਰੂ ਕਜਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਹੋ ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ॥

ਓਧਰ ਲਾਹੌਰ ਜਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋੜੀ ਖਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਓਹ ਬਹੁਤ ਤੜਫਿਆ, ਦੂਗੇ ਜਮਾਂਦਾਰ ਬੁਲਾਏ "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਸੱਤਜਾਨਾਸੀ ਨੇ ਅਜੇ ਨਿਘੜਾ ਬੇਟ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ; ਝਿੜਕੇ ਝੰਬੇ ਕਾਰਣ ਪੁਛਿਆ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹਜ਼ੂਰ! ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਸਣਦੇਹ ਅਸਮਾਣੀਲੈਗਏਜਾਂ ਧਰਤੀ ਨਿਗਲ ਗਈ। ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਸੰਨ ਨਹਾਂ ਲਗੀ, ਜੰਦਰੇਅੜੇ ਰਹੇ ਸਭ ਲੋਗ ਹੈਰਾਨ ਸੇ, ਘੋੜਾ ਕਿਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ? ਬਥੇਰੇ ਖੋਜੀ ਖੁਰਾ ਦੇਖ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਕੁਛ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਾ। ਹਾਰਕੇ ਡੌਂਡੀ ਫਿਰਾਈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਘੋੜੇ ਦਾ ਖੋਜ ਦੱਸੇ, ਓਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇਗਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਭ ਨੂੰ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨਜੂਮੀ ਲੱਗੇਜ਼ਾਇਰੇ ਸੰਗਲੀਆਂ ਸਿੱਟਣ ਤੇ ਪੱਤਰੇ ਫੋਲਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕਿਆ॥

੪੬–ਦੂਜਾ ਘੋੜਾ ਲਿਆਉਂਣਾ

ਏਧਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਘੋੜਾ ਪੱਠਾ ਦਾਣਾਘਟਛਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨੇਤਰ ਬਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿਕ ਮੁਸਾਹਬਾਂ ਸਮੇਤ ਘੋੜੇ ਪਾਸ ਗਏਪਜਾਰਦਿਤਾ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜੋੜੇ ਦੇ ਘੋੜੇ ਲਈ ਵੈਰਾ-ਗਿਆ ਹੋਯਾਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੇ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਕੱਠੇ ਪਲੇ ਤੇ ਕੱਠੇ ਰਹੇ।ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈਬਿਧੀਚੰਦਨੂੰਆਦਰਦੇਕੇ ਆਖਯਾ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਮਿਲੇ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ,ਏਸੇ ਭਾਂਤ ਓਧਰ ਓਹਰੋਂਦਾ ਹੋਊ ਤੇਰੀ ਘਾਲਣਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਪਈ ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਓਗ ਦਾ ਰੋਗ ਹਟਾ ਦੇਹ ਭਾਵੇਂ ਓਸਨੂੰ ਏਥੇ ਲਿਆ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਏਸਨੂੰ ਓਥੇ ਪੁਚਾ ਵਿਛੜੇ ਮਿਤ੍ਰ ਮਿਲਾ ਦੇਣ ਜੇਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਆਪਦੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸਾਡਾ ਜੀ ਏਨ੍ਹਾਂ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋਚਦਾ ਹੈਤੁਸੀਂ ਏਸਨੂੰ ਓਥੇ ਘੱਲਣ ਦਾ ਬਚਨ ਨਾ ਕਰੋ ਓਸ ਨੂੰ ਏਥੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾਕਰੋ,ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇਏਹਤਾਂਭਾਈਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਹਥ ਹੈ, ਏਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਉਤੇਗੁਰ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਹੁਤ ਦਯਾ ਹੈ।ਰਾਜਾਪ੍ਰਤਾਪਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ-ਮਹਾਰਾਜ! ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਦੂਜਾਰਾਕੋ ਲਿਆਉਣਾ

ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈਪਰਭਾਈਬਿਧੀਚੰਦਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆਵੇ ਘੋੜਾ ਲਿਆਉਣਾ ਏਸਨੂੰ ਕੀ ਔਖਾ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਸਚ ਹੈ ਬਿਧੀਚੰਦਜੈਸਾ ਦੂਜਾ ਕੋਈਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਏਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਸਿਖ ਦੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਏਹੋ ਜੇਹੀ ਵਡਿਆਈਹੋਵੇਓਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣਾਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰੇ?ਓਸੇ ਘੜੀ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਹਥ ਜੋੜ ਖੜੇ ਹੋ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਕੀਤੀ,ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ!ਤੁਸੀਂਤਾਂ ਆਪਣੀ ਨਟ ਲੀਲਾ ਕਰ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਭਗਵਾਨ ਹੋਜੋ ਚਾਹੋ ਅੱਖਦੇ ਫੋਰ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਖਾਓ। ਯਥਾ-"ਕੀੜਾ ਥਾਪਦੇਇਪਾਤਸਾਹੀਲਸਕਰ ਕਰੇ ਸੁਆਹ" ਏਹੋ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ? ਆਪਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਘੋੜੇ ਲੈ ਆਈਏ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਦਾ ਏਹ ਬਚਨਸੁਣਕੇ ਸਭਪ੍ਰਸੰਨਹੋਏਤੇਜਾਣ ਲੀਤਾ, ਹੁਣ ਓਹ ਘੋੜਾ ਭੀ ਆਯਾਓਸੇਵੇਲੇਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਅਰਦਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਥਾਪੀ ਦੇਕੇ ਵਰ ਦਿਤਾ ਜਾਹ ਜੋ ਤੂੰ ਚਾਹੇਂਗਾ ਸੋਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਈ ਜੀ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਵੜੇ ਤਾਂ ਅਗੇ ਢੰਢੋਰਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀਕਿਜੋ ਕੋਈ ਘੋੜੇ ਦਾ ਪਤਾਲਾਵੇਮੂੰਹ ਮੰਗਿਆ ਇਨਾਮ ਪਾਵੇ। ਏਹ ਸੁਣਕੇਭਾਈਜੀ ਬਹੁਤ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਭਾਈਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀਭਾਈਬਹੋੜੂਨਾਮੇ ਖੋਸਲੇਖਤ੍ਰੀਬਜਾਜ ਸਿਖ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਜਿਸਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ

ਰਾਇਬਹਾਦਰ ਲਾਲਾਜੈਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਆਦਿਕਗੁਰੂਘਰ
ਦੇਪ੍ਰੇਮੀਸਿੱਖਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਪੰਜਵੇਂ ਹਿੱਸੇਵਿਚ ਹੈ।
ਬਹੋੜੂ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਮੇਤ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਗਤ
ਸੇ,ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਸਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਗੁਰ
ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਆਪ ਨੂੰ ਬਡਭਾਗੀ ਮੰਨਿਆਂ,
ਗਰਮ ਜਲ ਕਰ ਚਰਨ ਧੋਤੇ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਲੀਤਾ,ਖਟ
ਰਸ ਭੋਜਨ ਛਕਾਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕੋਈਟਹਿਲ ਦੱਸੋ?
ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਖੋਜੀ ਦੀ ਕਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਕ ਹੁੰਦੀ
ਜਾਣਕੇ ਓਹੋ ਬਣਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ
ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਕੀਮਤੀ ਸੁਫੈਦ ਬਸਤਰ ਲਿਆਓ ਇਕ
ਵੱਡਾ ਚੋਲਾ ਪਿੰਨਣੀ ਦੂਜਾ ਗੋਡਿਆਂ ਤੀਜਾ ਪੱਟਾਂਤੋੜੀ
ਬਣੇ, ਇਕ ਸਲਵਾਰ ਘੇਰੇਦਾਰ,ਦੁਪੱਟਾ ਪੱਗਤਿੱਲੇਦਾਰ
ਹੋਣ,ਇਕ ਜੋੜਾ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਵਾਲਾਜ਼ਰੀਕਸ਼ ਨੋਕਦਾਰ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੋਵੇ, ਏਦਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣੇ।ਭਾਈਬਹੋੜੂ
ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਏਹ ਪੁਸ਼ਾਕ ਤਿਆਰ ਕਰਾਈ ਤੇ
ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਓਧਰੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸਭ ਕਣਸੋਆਂ ਲੈ
ਲੀਤੀਆਂ,ਹੁਣ ਬੁਧਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ ਭਾਈਜੀਰੀਠਿਆਂ
ਤੇ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਸੁਫੈਦ ਰਿਲਕਾ
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਕੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨ ਪੱਗ ਤੀਹਾਂ ਗਜ਼ਾਂ ਦੀ
ਢਾਲ ਵਾਂਗੂੰ ਚੌੜੀ ਸਜਾ ਤਿੱਲੇ ਸੁੱਚੇ ਦੇ ਲੜ ਦੋਵੇਂ ਫੱਰੇ
ਰਖ ਕਰ ਦੁਪੱਟਾ ਮੋਢਿਆਂ ਪਰ ਹਥਛੜੀਕੀਮਤੀਇਕ
ਪੋਥੀ ਸੰਗਲੀ ਅਤੇ ਰੁਮਾਲ ਲੈਕੇ ਜਾਂ ਬਜਾਰ ਵੜਿਆ
ਤਾਂ ਏਸਦਾ ਵੇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਧੀਮੇਂ ਧੀਮੇਂ ਚਲਣਾ ਹੌਲੀ

ਬੋਲਨਾ ਨੀਵੇਂ ਝਾਕਨਾ ਦੇਖ ਦੇਖ ਲੋਕ ਅਚੰਭਾ ਮੰਨ ਗਏ, ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਖੋਜੀ ਸਾਉਰੀ ਦਸ ਛਡੇਅਨੇਕ ਮਤਲਬੀ ਪਿਛੇ ਲਗਾ ਲੀਤੇ ਕਿਲੇ ਅਗੇ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠ ਥੜੇ ਉਤੇ ਰੁਮਾਲ ਵਿਛਾਕੇ ਜਾ ਬੈਠਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਈ ਪੁਛਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕੁਛ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਝੁੰਬਲਾ ਹੋ ਖੜੋਤੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਛ ਪੁਛੇ ਤਾਂ ਏਹ ਸੰਗਲੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਵਾ ਕਰ ਸਿਟੇ ਸੁੱਧੇ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਲ ਤੱਕੇ ਉਂਗਲਾਂ ਉੱਤੇ ਗਿਣ ਗਿਣਾਗੁਰੂ ਜੀਦੀ ਦਯਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਜ਼ਾਸੀ ਇਲਮ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਓਹੋ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਜੋ ਅਗਲੇਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਓਸਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿਮਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ, ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਸੌਂਧੇ ਖਾਂ ਦਰੋਗਾ ਭੀ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇਖਕੇ ਆ ਖਲੋਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਓਸ ਪਾਸ ਭਾਈ ਜੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਏਸਦੇਅਲੌਕਕਵੇਸ ਕਰਕੇ ਪਛਾਣ ਨਾ ਸਕਿਆ,ਦੂਰ ਦੇਸੀ ਭਲਾ ਮਾਣਸ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਰਮਲੀ ਜਾਣ ਕਰਝੁਕਕਰਸਲਾਮ ਕੀਤੀ। ਭਾਈਜੀਨੇ ਆਖਯਾ ਸਤ ਸਲਾਮਾਂਸਾਹਿਬਨੂੰਆਓ ਵੀਰਾ ਬੈਠੋ,ਓਨ ਪੁਛਿਆ ਆਪ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਉੱਤਰਦਿਤਾਃ ਸਾਉਰੀ ਰਮਲੀਏ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਾਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਭਾਖਾ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਲਮ ਦੇ ਜੋਰ ਜੋ ਕੁਛ ਕੋਈ ਪੁਛੇ ਸੋ ਦਸਦੇ ਹਾਂ, ਦਰੋਗੇ ਨੇ ਏਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੀਮਾਰ ਪੁਤਰ ਦਾ ਹਾਲ ਰਿਤਵਰੇ ਛਾਲ ਨੂੰ ਹਥ ਲਾਯਾ ਕਿ

ਏਸ ਨੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨਸਮਝਣਾ ਹੈ,ਏਧਰ ਭਾਈਜੀਨੇ ਸੋਚਿਆ ਆਤਮਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਏਨ ਪੁੱਤਰਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੋਊ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਸੰਗਲੀ ਸੁੰਘਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤੇ ਤੱਕਿਆ ਉੱਗਲਾਂ ਉਤੇ ਗਿਣ ਗਿਣਾ ਧਰਤੀ ਸੁੰਘੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰਖਿਆ, ਓਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੀਰ ਪਜਾਜ਼ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਮਲੂਮ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਾਉਂ ਲੈਕੇ ਉਮਰ ਬਿਮਾਰੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਉਂ ਘਰਦੇ ਪਤੇ ਸਭ ਦੱਸਕੇ ਆਖਿਆ, ਫੱਗਣ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋਂਧੇ ਖਾਂ ਤਾਂ ਏਹ ਸਾਰੇ ਪਤੇ ਸੱਚੇ ੨ ਲੱਗੇ ਦੇਖਕੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਓਸੇ ਘੜੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਸਾਰੀ ਸਿਫਤ ਜਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲੀਤਾ ਏਨ੍ਹਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਕੀਤੀ ਸਤ ਸਲਾਮਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਓਹ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਦੇ ਲਿਬਾਸ, ਬਿਲਾਸ, ਬਣਾ ਤਣਾ ਸਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਦੇ ਦੇਖਕੇ ਸ਼ਾਹ ਸਣੇ ਸਾਰੀ ਕਚੈਹਰੀਅਚਰਜਮੰਨਗਈ।ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਘੋੜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਵੇਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ ਦੇਈਏ, ਭਾਈ ਖਿਧੀਏ ਖਿਧ ਬਣਾਈ ਸੰਗਲੀ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੱਥ ਲਵਾਕੇ ਸਿੱਟਕੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰਸੁੰਘੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਉਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤੱਕ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵੰਨੀ ਕੰਨ ਲਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਉਂਗਲਾਂ ਉਤੇ ਕੁਛ ਗਿਣਕੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਰੰਗ ਥਾਨ ਮਕਾਨ ਉਮਰ ਜੰਮਣ ਭੂਮ ਚੋਰੀ ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੱਦ ਰੰਗ ਜਾਤ ਦਸਕੇ

ਆਖਿਆ ਪਿਤਲ ਰੰਗੀ ਕੋਈ ਚਮਕਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਭੀ ਨਾਲ ਗਈ ਹੈ ਏਹ ਸਾਰੇ ਸੱਚੇ ਪਤੇ ਸੁਣਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਮੇਤ ਸਭ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੋਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲਗੇ: ਹੁਣ ਜੋੜੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਭਾਈ ਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਜਬਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ।ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਜੀਕੂੰ ਤੈਂ ਏਹ ਪਤੇ ਸਾਰੇ ਸੱਚੇ ਲਾਏ ਹਨ, ਜੇ ਹੁਣ ਏਹ ਦਸ ਦੇਵੇਂ ਕਿ ਅਮਕੇ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹਾਹੈ ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਕਢਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਹਰਾ ਇਨਾਮ ਤੇ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿਸਾ ਤੈਨੂੰਦੇਵਾਂਗੇ।ਏਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਬੋਲੇ, ਏਹ ਪੂਰੇ ਪੂਰੇ ਪਤੇ ਤਦ ਲਗਦੇਹਨ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਿੱਥੋਂ ਘੋੜਾ ਗਿਆ ਹੈ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਓਸੇ ਥਾਂ ਬੈਠੀਏ ਓਸੇ ਤਰਾਂ ਪਹਿਰੂ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਣ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਲੱਗ ਜਾਣ ਆਦਮੀ ਕੋਈ ਏਧਰ ਉਧਰ ਨਾ ਫਿਰੇ ਦੂਜੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰਓਸੇ ਤਰਾਂਸਜਾਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆਜਾਵੇ ਓਸਨੂੰ ਕੱਲਾ ਖੜ੍ਹਾਦੇਖਕੇਓਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਜਨੌਰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਓਹ ਭਾਖਾ ਲੈਕੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਪਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਤੇ ਲਾ ਦੇਵਾਂ "ਸੱਚਹੈ ਗਰਜ਼ ਵੰਦ ਬਾਉਲਾ" "ਗਊਂ ਭੁੰਨਾਵੇਜੌਂਭਾਵੇਂ ਗਿੱਲੇ ਹੋਣ"* ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦ੍ਰੋਗੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ, ਏਹ

---

*ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅਮੀਰਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਪਯਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਕੇਹੜੀ ਹੈ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਤਰ, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਦੌਲਤ, ਇੱਜ਼ਤ ਹਕੂਮਤ, ਜਾਨ ਤਕ ਸਭ ਦੱਸੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ। ਓੜਕ ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਪਹਿਲੋਂ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਜੇਹੜੇ ਇਸੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਜਗੀਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਦੱਸਾਂਗੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ [illegible]

ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਸੀਨੇ ਸੱਚਾ ਰਮਲੀ ਸਾਉਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਏਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਓਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਪਈ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਹੁਣ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਧੇ ਖਾਂ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਤਬੇਲੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਛਿਪ ਚੁਕਾਸੀ ਦੀਵੇ ਜਗੇ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੰਮਨ ਬੁਰਜ ਦੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਦੇਖਨ ਲਈ ਬੈਠ ਕੇ ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਓਹ ਸਮਾਂ ਜੋ ਸਉਰੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ਬਣਾ ਦਿਓ ਤਾਂਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਸੁਣਕੇ ਫੌਜ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨੇ

(ਸਫਾ ੯੬੯ ਦਾ ਬਾਕੀ ਨੋਟ ਏਹ ਹੈ)

ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋੜੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਨੰਗੇ ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡਾ ਫੁਰੇਵਾਂ ਤੇ ਸੰਸਾ ਲਗਾ ਕਿ ਨੀਂਦ, ਭੁਖ, ਨਮਾਜ਼, ਰੋਜ਼ਾ ਸਭ ਭੁਲ ਗਏ, ਲੱਗੇ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਣ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਿਰੁਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾਂ ਫੁਰੇ। ਬੀਰਬਲ ਓਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਫਕੀਰ ਬਣਕੇ ਖਾਕ ਮਲ ਜੁੱਮੇ ਮਹਿਜਦ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠਾ, ਜਦ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਅਗੇ ਦੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਾਜ਼ੀ ਮੌਲਵੀ ਈਸਨੂੰ ਨਿਰਬਾਹ ਸੱਚਾ ਫਕੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਲਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਕਹਿਣ ਫਕੀਰ ਰਬ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਾਡੀ ਬੰਦ ਖਾਲਸੀ ਕਰਾਓ। ਏਸਨੇ ਆਖਿਆ ਤੁਸੀਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਖੋ ਸਾਡਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਆਇਆਂ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਰਤਨ ਜੜਤ ਪਾਲਕੀ ਚੌਰ ਮੁਠਾ ਦੇਹ, ਓਨ ਉੱਤਰ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਭ ਕੁਛ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਤੁਸੀਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਮੇਰੀ ਪਾਲਕੀ ਚੁਕੋ ਇਕ ਇਕ ਕੁਰਾਨ ਸਭ ਲੱਕ ਪਿਛੇ ਬੰਨੋਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਜੀ ਭਿਆਣਿਆਂ ਏਹੋ ਕੀਤਾ ਜੇੜੇ ਆਪ ਪਾਲਕੀਆਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕਚੈਹਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਲਕੀ ਚੁਕੀ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਜਾਂ ਅਗੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਗਤ ਨੂੰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਸਭ ਹੱਕੇ ਬਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਲਓ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਗੌਂ ਪਿਆਰੀ ਹੈ। ਤੈਂ ਆਪਣੀ ਗੌਂ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀ ਚੌਰ ਮੁਠਾ ਦਿਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਪਾਲਕੀ ਚੁਕੀ ਕੁਰਾਨ ਜਿਤਨਾਂ ਪਿਛੇ ਜਿਥੇ ਕਹਾਰ ਜੁਤੀਆਂ ਬੰਨਦੇ ਹਨ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਦੇਖ ਲਓ, ਏਹ ਬਾਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਤਾਂਤੇ ਮਤਲਬ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਅਕਬਰ ਮੰਨ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਓਹੋ ਗਲ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ॥

ਸਭ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਬੁਧ ਉੱਤੇ ਐਸਾ ਪੜਦਾ ਪਾਯਾ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਓਹੋ ਕਰਦਿਖਾਯਾ। ਜਦ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਸਾਰਾ ਅਸਬਾਬ ਪਵਾਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੰਧਵਾ ਲੀਤਾ ਚੁਫੇਰੇ ਜੰਦ੍ਰੇ ਲਗਵਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੀਂ ਜੰਦ੍ਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਲੈ ਲੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਭ ਕੰਮ ਠੀਕ ਕਰ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਿਧਰੋਂ ਹਥਪਾਉਣਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਨਾ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਆਸਣ ਪਾਕੇ ਦੋ ਚਾਰ ਗੇੜੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਦਿਵਾਏ ਜਰਾ ਗਰਮ ਕਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜਾ ਹੋਕੇ ਆਖਿਆ ਸੁਣੋ, ਬਾਦ-ਸ਼ਾਹ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਪਤੇ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਗਲ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਮਨ ਆਵੇ ਸੋ ਕਹਿ ਲੈਣਾ। ਏਹ ਦੋਵੇਂ ਵਛੇਰੇ ਕ੍ਰੋੜੀ ਮਲ ਸਿੱਖਸੁਦਾਗਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਲੇ ਸੇ ਜਾਂ ਦੇਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚੋਂ ਲਾਹੌਰ ਕਾਸਮ ਬੇਗ ਸੂਬੇ ਨੇ ਖੋਹ ਲੀਤੇ। ਓਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾ ਰੋਯਾ ਓਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜਿਆ, ਪਹਿਲਾ ਘੋੜਾ ਓਹ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਤੇ ਓਸ ਇਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਮੂੰਹ ਮੰਗਿਆਦੇਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਲੈਗਿਆ ਹਾਂ, ਬਾਕੀ ਹੁਣ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਾਲਾ ਤੇ ਚਾਰ ਲਖ ਦੇ ਮਾਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਕੀ ਜੋ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਓਸ ਵਿੱਚ ਏਹ ਘੋੜਾ ਫੇਰ ਲੈ ਚਲਿਆ ਹਾਂ,

ਬਾਕੀ ਇਨਾਮ ਮੇਰਾ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਰਿਹਾ, ਸੋ ਭੇਜ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤੰਗ ਕਰਕੇ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਪਤਾ ਸੁਣ,ਮਾਲਵੇ ਦੇਸਕਾਂਗੜ ਪਿੰਡਵਿਚਗੁਰੂਹਰਿਗੋਬਿੰਦਸਾਹਿਬਜੀਪਾਸਅਗਲਾ ਘੋੜਾ ਭੀ ਮੈਂ ਲੈ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਏਹ ਭੀ ਲੈਚਲਿਆ ਹਾਂ,ਨਾਉਂ ਮੇਰਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੱਚੇਪਤੇ ਲਾਕੇ ਆਪਣਾਫਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਗਾ ਲੈ। ਏਤਨੀ ਕਹਿਕੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਬੁਰਜ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਿਉਂ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਘੋੜਾ ਬਾਜ ਵਾਂਗੂੰ ਉਡਦਾ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੇ ਹਵਾਸਉਡ ਗਏ ਹਾਇ! ਹਾਇ! ਫੜੋ ਫੜੋ ਕੂਕਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਭਲਾਉਸ ਪਰੇਵੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਫੜੇ।ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂਭਾਈ ਜੀਸਮੇਤਘੋੜੇ ਦੇ ਦਰਯਾ ਦੇ ਥੱਲੇ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਤਰਦਾ ਹੋਯਾ ਪਾਰ ਜਾ ਲੱਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਘ ਮਹੀਨਾ ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਪੌਣ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਸੇ, ਪਰ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਗਰਮਾਈ ਨਾਲ ਜਰਾ ਠੰਢ ਭੀਨਾਲਗੀਤੇਔਝੜਾਂ,ਜੰਗਲਾਂ,ਝਲਾਂ, ਝੂੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਧ ਨਾਲ ਸਿਧੇ ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਏਹੋ ਕੰਮ ਕੀਤੇਸੇ। ਓਹ ਜਾਤੀ ਸੁੰਦਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਯਾ ਬੇਧੜਕ ਚਲਾ ਆਯਾ—"ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ" ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਹਰੀ ਕਾ ਪੱਤਣ ਲੰਘਕੇ

ਰੋਟੀ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਬਡੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਆਕਲ ਤ੍ਰਖਾਣ ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਆ ਉਤਰਿਆ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਾਈ ਨਿਹਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਆਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਕੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਮਾਘ ਵਦੀ ਪੰਚਮੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਕਾਂਗੜ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ।ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜੋਧ-ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਔਹ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਠਕੇ ਅਗੇ ਹੋਏ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਬਿਧੀਏ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਦਿਤਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਠਾਕੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ—"ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਛੀਨਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੀਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਲੀਨਾ ਕਦੇ ਕਮੀ ਨਾ" ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਦਿਲਬਾਗ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਅਰ ਪਿਆਰ ਦੇਕੇ ਗੁਲਬਾਗ ਪਾਸ ਲੈ ਗਏ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਓਹ ਦੋਵੇਂ ਨਾਸਾਂ ਮਿਲਾ ਮਿਲਾ ਫੁਰੜਾਟੇ ਮਾਰਕੇ ਇਉਂ ਮਿਲੇ ਜਿਕੂੰ ਕੋਈ ਬੜੇ ਚਿਰਦੇ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਪਰਮ ਸਨੇਹੀ ਮਿਤ੍ਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੱਠੇ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਏ।ਗੁਰੂਜੀਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਜੋੜੀ ਮਿਲੀ ਦੇਖਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ, ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਬਣਾ ਤਣਾ ਦੇਖਕੇ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੇ ਹੋਏ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਰਸੀਲੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਹਸਦੇ ਹਸਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੇ, ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੈਂ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਉਪਕਾਰ ਕਰੇ ਤੇਰੀ ਸੁਧ ਬੁਧ ਬੜੀ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਹੈ, ਤੈਂ

ਘੋੜੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਲਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਭਾਰੀ ਟਹਿਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਏਹ ਕਥਾ ਜੋ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਅਤਿ ਨਿੰਮਰ ਹੋ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਭ ਆਪਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ, ਤੁਸਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨਾਂ ਏਹ ਤੁੱਛ ਜੀਵ ਕੀਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਤੁਰਕ ਛੱਲੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮਾਯਾ ਨੇ, ਘੋੜੇ ਲਿਆਂਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੇਵਲ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਆਪ ਦੀ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜਦ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਤਾ, ਬਯਾਸ, ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੈਸੇ ਰਿਖੀ, ਮੁਨੀ ਗੋਰਖ ਵਰਗੇ ਸਿੱਧ ਭੀ ਤੇਰੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੋਲੇ ਵਿਚ ਭੂਲ ਵਾਂਗੂੰ ਭੌਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਦ ਨੇਤ ਨੇਤ ਕਰ ਹਾਰ ਖੜੋਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁੱਛ ਜੀਵ ਕੀ ਹਾਂ ਜੋ ਮਰਮਾਂ ਨੂੰ ਲਖ ਸਕੀਏ ਜਾਂ ਕਰੀਏ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਅਪਨਾ ਦਾਸ ਜਾਣਕੇ ਜੋ ਆਪਦਾ ਸਨਾਤਨ ਬਿਰਦ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਬਡਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ, ਬਡਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹੋ। ਨਟ-ਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਜਗਤ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕਰਾਉਣੇ ਵਾਲਾ ਤੈਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਰੂਪੀ ਪਾਸਾ ਭੀ ਤੂਹੀਂ ਹੈਂ ਏਹ ਜੋ ਕੁਛ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ ਖੇਡ ਹੈ "ਤੂੰ

ਆਪੇ ਦਾਤਾ ਆਪੇ ਭੁਗਤਾ ਜੀ ਸਭਿਤੇਰੇਚੋਜ ਵਿਡਾਣਾ"
ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਭਾਈਜੀਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉਤੇਢਹਿਪਿਆ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਨ ਦੇਕਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਜੇਹੀ ਸੁੱਧ
ਬੁੱਧੀ ਹੋਣੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ। ਜਿਕੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਫ
ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਲੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ;ਤਿਉਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ
ਕਰਨੇ ਕਰ ਨਿਰਮਲ ਬੁੱਧ ਹੋਈ ਵਿਚ ਆਤਮਾਂ ਰੂਪ
ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਜੋ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਸਾਰੇ ਬਿਆਪਕ ਹੈ
ਓਸਦਾ ਗਿਆਨ ਭਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,ਏਹੋਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ
ਕਲਿਆਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਤਨੇ ਹੀ ਲਾਭ ਵਾਸਤੇ ਜੋਗੀ
ਜਨ, ਰਿਖੀ, ਮੁਨੀ, ਸਾਧੂ, ਸਿੱਧ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
ਸਾਧਨ ਜਪ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਨ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ
ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਓਹ ਤਾਂ ਓਹਨਾਂ
ਮਹਾਤਮਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਧਾਰਨ ਕਰ ਏਸੇ ਜਨਮ
ਵਿਚ ਕੈਵਲਜ ਮੁਕਤਿ ਹੋਕੇ "ਜਿਉ ਜਲ ਮੈ
ਜਲ ਆਇ ਖਟਾਨਾ ॥ ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ
ਸਮਾਨਾ" ਦੇ ਵਾਕ ਵਾਂਗ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਫੇਰ ਜਨਮ
ਮਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜੇਹੜੇ ਕਾਮਨਾਸਹਿਤ
ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਓਹ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸੁਖ ਤੇ
ਅਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੁਖ ਭੋਗਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਚੱਕਰ
ਪਰ ਹਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ
ਜੋਨੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਭੌਂਦੇ ਫਿਰਦੇਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ

ਨੂੰ ਉਚਿੱਤਹੈਕਿ ਮਨ,ਤਨ,ਧਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇਕਾਰ-ਬਿਉਹਾਰ ਸਭ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਦੇ ਮੰਨਕੇ ਆਪਣਾ ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਰੱਖਣ। ਜਿਕੂੰ ਦਾਈ ਤੇ ਦਾਯਾ ਪਰਾਏ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰ ਤੇ ਮਾਲੀ ਬਾਗ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ, ਤਿਉਂਹੀ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਪਾਲੀਏ ਅਤੇ ਜਿਕੂੰ ਘਰਦੇ ਕੰਮ ਧੰਧੇ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਮਾਤਾ ਆਪਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਵਿਚ ਅਰ ਲੋਭੀ ਪੁਰਖ ਧਨ ਵਿਚ ਕਾਮੀ ਨਰ ਕਾਮਨੀ ਵਿਚ ਮਨਲਾਰਖਦੇ ਹਨ,ਕਿਹਾਕਿ "ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੰਨੀ ਚਿਤ ਯਾਰ ਵੰਨੀ" ਏਸੇ ਭਾਂਤ ਕੰਮ ਧੰਧੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਸਭ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਨਨੂੰ ਗੁਰਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜ ਰਖੀਏ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਯਤਨ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਸੰਗਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਕਮਾਉਣ ਲਗੀ। ਤਦੋਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜੀ ਮਲ ਸੌਦਾਗਰ ਭੀ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਘੋੜੇ ਵੇਚਕੇ ਮੁੜ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸਆ ਪਹੁੰਚਾ ਤੇ ਘੋੜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਦੇਖਕੇ ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ।ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਿਧੀਚੰਦ ਦੀਖੋਜੀ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਹੀ ਅਚਰਜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਰੋੜੀ ਮਲ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ,ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ!ਸਭ ਸੰਗਤ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਘੋੜੇ ਲਿਆਉਂਣ ਦਾ ਸੁਨਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਿਕੂੰ ਤੂੰ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾਕੇ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਹਰੂਆਂ ਦੇ ਖਲੋਤਿਆਂ

ਘੋੜੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈਂ ਏਹ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਸਾਂਗੋ ਪਾਂਗ ਸੁਣਾਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ। ਜੋ ਕੋਈ ਏਹ ਤੇਰੇ ਇਸ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕਥਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣੇਸੁਣਾਵੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇਕਾਰਜਰਾਸਆਵੇਗਾ। ਏਹ ਵਰ ਸੁਣਕੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਭੱਲਣ, ਕਾਲਾ, ਕਰਮ ਚੰਦ, ਤਖਤਾ ਜੂਹੜ, ਭਾਈ ਪਰੇਮਾ ਆਦਿਕ ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤੇ ਚੌਪ ਨਾਲ ਕਥਾ ਸੁਣੀ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਸੁਣਾਈ। ਜਿਉਂ ੨ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਮਸਾਲੇ ਲਗਾ ਲਗਾਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸੰਗਤ ਹੱਸ ਹੱਸਕੇ ਫਾਵੀ ਤੇਅਚਰਜਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਨਾਲੇ ਧੰਨ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਧੰਨ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਆਖਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਸੁਣ ਸੁਣ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਾਂ ਸੱਭੇ ਹੋਏ, ਪਰ ਕਰੋੜੀ ਮਲ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ ਅਰ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਝਟ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਜਾਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖ ਲੀਤੀ। ਓਸੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨਵਿਚੋਂਭਾਗ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਕਾਬਲ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨ ਹੋਯਾ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੰਜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ।

੪੭–ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਸਿਖਾਂਨੇ ਮੋਰਚੇ ਬੰਨ੍ਹਣੇ

ਹੁਣ ਜਦ ਕ੍ਰੋੜੀ ਮੱਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅਸੀਸ ਤੇ ਆਗਜਾ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ

ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਫੌਜ ਆਈ ਖੜੋਤੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜੰਗ ਦਾ ਉਪਾਉ ਬਹੁਤ ਸ਼ੀਘਰ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਰਾਇ ਜੋਧ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਦੇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਭੇਤੀ ਹੋ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਐਸਾ ਠਿਕਾਣਾ ਦਸੋ ਜਿਥੇ ਥੋੜੀ ਫੌਜ ਭੀ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਉਤੇ ਫਤਹ ਪਾਵੇ। ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਲੜਾਈ ਦੇ ਢਾਈ ਫੱਟ ਦਸਦੇ ਹਨ ਟਲਜਾਣਾ, ਮਿਲ ਪੈਣਾ ਏਹ ਦੋ ਸਾਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਲਕੇ, ਟਲਕੇ ਫੇਰ ਦਾਉ ਲੱਗੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਈਦਾਹੈ, ਸਾਹਮਣੇਹੋਕੇ ਲੜਨਾ ਅੱਧਾ ਫਟ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਐਥੋਂ ਅਗੇ ਬੀਸ ਕੋਹ ਦੀ ਰੰਜ ਪਈ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਲ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਲ ਉਤਰੋ ਘਾਸ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਰਸਤ ਦੇ ਗੱਡੇ ਊਠ ਲੱਦਕੇ ਐਥੋਂ ਲੈ ਚਲਾਂਗੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਆਪੇ ਖੇਹ ਖਾਕੇ ਮੁੜ ਜਾਊ ਤੁਸੀਂ ਏਸੇ ਦੇਸ ਗਜਿਓ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ "ਆਉਲੀ ਟਲੇ ਬਰਸਾਸੀ ਜੀਵੇ" ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਇਰਾਂ ਤੇ ਡਰਪੋਕਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਓਹ ਖੰਡਾਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਧਾਰ ਅਗੇ ਸਲੋਕ, ਸਾਮੀਪ, ਸਾਰੂਪ, ਸਾਯੁਜ ਏਹ ਚਾਰੇ ਮੁਕਤੀਆਂ ਤੇ ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਬਿਭੋ ਹਾਜ਼ਰ ਰੰਹਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭੁਜਾਂ ਨਾਲ ਲਮਕਦੇ ਹਨ, ਆਹ ਜੇਹੜੇ ਢਿੱਲੇ ਜਿਹੇ ਸਾਡੇ ਸਿਖ ਤੈਨੂੰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਜੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖਣੇ ਜਦ ਚਿੜ੍ਹਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਫੌਜ